

50

ESZTENDŐ

A NYÍREGYHÁZI ZRÍNYI ILONA
GIMNÁZIUM JUBILEUMI

ÉVKÖNYVE

2.335H/2

1967

908
J 79

32358/2

ZIG KÖNYVTÁRA

Nyíregyháza

Előszó

Ötven éves a nyíregyházi Zrínyi Ilona gimnázium, s most félévszázados fennállását ünnepli.

50 év alatt az egykori diákok szülőkké, esetleg nagyszülőkké váltak, ez is mutatja, milyen hosszú idő egy intézmény életében 50 év. Nagy érdeklődés fogja kísérni az intézet öt évtizedes történetét, gyümölcsöző munkáját szemléletesen feltáró és bemutató Évkönyv.

A félévszázados fennállás ünnepnapjai az emlékezés napjai is. Az iskola volt diákjai, mai tanulói az őket nevelő, oktató második otthonukra, a tanárok az egykori tanítványaikra s valamennyien — tanulók, tanárok, szülők, nagyszülők — az ifjú és felnőtt élet útjainak jelentős állomásaira, örömeire emlékezünk.

Emlékezünk arra a hatalmas politikai, gazdasági, kulturális és társadalmi átalakulásra, fejlődésre is, amely az intézmény működésének második felében népünk életében végbement. Eredményeink nagy örömmel töltenek el bennünket.

Az emlékezés azonban mindig figyelmeztetés is. Figyelmeztetés arra, hogy iskoláinknak a mában születő jövő emberét, a kommunista társadalom tagját kell formálni, alakítani. Figyelmeztetés arra, hogy a változás gyors léptű napjait élő társadalom jobbat, többet vár az iskolától s ez az igény a jövőben fokozódni fog, ezért az iskola munkája egyre jobban a társadalom érdeklődésének előterébe kerül.

E jogos igénynek a kielégítése, a feladatok mielőbbi eredményes megvalósítása csak odaadó, áldozatkész, lelkiismeretes oktató-nevelő munkának lesz a gyümölcse.

A nyíregyházi Zrínyi Ilona Gimnázium nevelőtestülete, tanulóifjúsága eddig is sok sikert ért el a feladatok végrehajtásában. Ezúton is köszönet érte.

Az iskola fennállásának 50. évfordulója alkalmából sem lehet más kérésünk, minthogy legyenek a szocializmus eszméinek szenvedélyes hirdetői, plántálói, megvalósítói, s neveljék, oktassák a ma ifjúságát, a jövő emberét úgy, hogy áldozatkész, hasznos, munkás tagjai legyenek a szocialista társadalomnak.

Horváth Miklós

a Megyei Tanács Művelődési Osztályának vezetője

Ötven éves iskolánk

Nyíregyháza hazánk egyik legfiatalabb városa. Fejlődését sok tényező segítette, de akadályozta is. Néhány évtizeddel ezelőtt a szél fújta az irdatlan homokot. Homok-hegyek vándoroltak egyik helyről a másikra az ember szeme láttára. A homok, településeinek szétszórtsága termelte a szegénységet, a kulturálatlanságot. Milyen erőre, akaratra volt itt szükség, hogy megtalálja az itt lakó ember a jólét útját, s szellemi életét is előbbre vigye.

Az első világháború vérzivatarában, 1917-ben a humánus létrehozta Nyíregyházán Szabolcs első leányközépiskoláját. *S ez az iskola az elmúlt ötven év alatt a tanuló fejlődését féltő gonddal vigyázó, a segítségnek, az ápolásnak, a nevelésnek nélkülözhetetlen gondját viselő iskola lett.*

Hatalmas viharok zúgtak el felette: látta egy idejét múlt társadalom végső hanyatlását, megérte egy emberibb, szabadabb új rendnek, a szocializmusnak kibontakozását. Alapítóit az az elgondolás sarkallta, hogy *az emberiség sorsának megjavítása nem lehet más, mint a jövő nemzedékének nevelése.* Nem látták még, hogy az iskola, a nevelés a társadalmi-gazdasági alap vetülete. Elgondolásuk szép érteime, hogy kezdetben keveseknek, majd mind szélesebb körben nyújtsa a műveltséget, segítséget nyújtson művelt, jellemes emberek neveléséhez. Születése egybeesik az emberi történelem legnagyobb vívmányának, a szocializmusnak születésével. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom eszméi betörték ebbe a fiatal iskolába is, de az uralkodó osztály hatalmi érdeke határt szabott a nép kulturális vágyának, és az iskola évtizedekig valóban az akkori társadalmi és politikai erők vetülete volt. Mégis el kell mondanunk, hogy ebben a szűkre szabott keretben volt ennek az iskolának haladó jellege. 1919-ben a proletárdiktatúra táborában volt, s a fiatal iskola igazgatója, tanulói szívvel, lélekkel magukénak vallották eszméit. Az ellenforradalom idején nem egy tanára volt, ki a polgári ellenzék táborából bírálta az akkori társadalmat, s a fasiszmus legsötétebb éveiben is volt bátorsága a faji üldözés által ütött sebek enyhítésére. Nem az iskola nevelőin fordult meg, — bár minden intézmény élete az embereken múlik — hogy törekvésük, elgondolásuk, jóakaratauk eredménytelen maradt.

S ebben az évben a jubileumát ünneplő iskola maga köré gyűjti tanítványait, számba veszi fél évszázad munkáját. Hisszük, hogy a régebbi és a közelmúlt „öregdiák”-jai szívesen, örömmel térnek vissza, ünnepelnek velünk. Mi pedig várjuk őket. Egy ilyen felmérés mutatja meg, hogy mennyi érték csiszolódott itt az iskolában, mennyi tanulónk dolgozik a fizikai és szellemi élet kiemelt helyén, irányítja, alakítja munkájával, tevékenységével fejlődő, gazdagodó életünket.

Az 1945-ös év új fejlődés lehetőségét teremtette meg iskolánkban is. A dolgozó nép kulturális felemelkedésének gondolata most ölthetett valóságot. Az átmeneti nehézségek és a fejlődés zavarai ellenére is *együtt nőttünk a bontakozó új korral, tanulással, szellemi képesséssel, majd mind tudatosabban lettünk az új, szocialista nevelőoktatás feladatainak végzői.*

Kulturális forradalmunk eredményeire mi is büszkék lehetünk iskolai keretekben is. Nagyszerűek az intézetünk külső fejlődését mutató számadatok is: az 1945 előtti nyolc osztályos iskola 200—250 tanulólétszáma napjainkban majdnem eléri a 900 főt. Osztályainkat párhuzamosítottuk, jelenleg 19 tanulócsoporthoz van, de volt már 21 tanulócsoporthoz is. Az 1948-as államosítással teljesen kitárult a lehetőség. Tanulóink döntő többségét a munkás-paraszt származású tanulók adták. A dolgozó nép gyermekei olyan számarányban részesülhettek a műveltség javaiból, melyet az elmúlt rendszer bármilyen jóakarató, titkon álmodozó tanára sem képzelhetett el. Iskolánkban mind jobban érvényesül az új szellemiség: egész tantervi anyagunk a marxista-leninista világnézet tudományos alapjait nyújtja. Szocialista embert kívánunk nevelni. *A szocialista pedagógia a közösségi nevelés módszereivel és a tanulói öntevékenység felkeltésével mind jobban behatol tanáraink tudatába és gyakorlatába.* Tanulmányi eredményünk is jónak mondható, s egyre több tanuló szerzi meg az érettségi bizonyítványt. A régebbi évtizedek 10—23 tanulójaival szemben az utóbbi években iskolánkban 180—230 tanuló érettségizett. Munkánk eredményességét egyetemeken és főiskoláinkon látjuk leginkább. Minden évben tanulóink 35—40%-a kerül főiskolára, egyetemre, ahol kiválóan megállják helyüket. Népi demokráciánk nagyon sokat tett iskolánkért, annak fejlesztéséért. Ne mondjak többet, csak azt, hogy közel tízmillió forintos költségvetéssel új iskolaépületet kaptunk 1962-ben. Modern berendezés, gazdag szertárak, a tanítás minden feltétele biztosítva. Évi költségvetésünk meghaladja az 1,5 millió forintot. De nevelőink is szívesen vállalják az oktatásügy fejlődésének meggyorsítását. Vállaljuk az oktatásnak a gyakorlathoz való közelebb vitelét, az iskola és az élet minél szorosabb kapcsolatának kiépítését. Szertárfejlesztő munkával, nyelvi laboratórium és előadóterem építésével igyekszünk munkánkat mind korszerűbbé tenni.

Iskolánk élete nyugodt, harmonikus. Eredményeink egyre jobbak. Jubileumi évünkben jól látjuk iskolánk távlatait, s biztos léptekkel, tervszerű munkával igyekszünk a megvalósítás felé. Nem tagadjuk meg iskolánk haladó hagyományait. Ahhoz kapcsoljuk jövőnk fejlődését, ami benne haladó, ami összeköti a dicső jelent, s a közelségbe került szép jövőt a nehéz múlt tanulságot szolgáltató, az iskola fennmaradásáért nehéz munkát folytató szép példáival. Mi, mai nevelők *méltó folytatói kívánunk lenni az 50 év haladó hagyományainak és a felszabadulás óta eltelt idő szocialista embernevelésének.*

Munkánk sokoldalú, sokszínű. Oktató-nevelő tevékenységünknek széles területet kell áthatnia, sokféle oktatási tagozatunkban sokrétűen és bonyolultan jelentkeznek a kérdéscsoportok.

Az ilyenfajta igénybevétel folytán szükségszerűen következik az a helyzet, hogy kevesebb lehetőségünk van az egyes kérdések legmélyebb és legpontosabb, a kérdés minden vetületében hatékony elemzésére. Viszont a sokszínűség eredményeképpen nagyobb az áttekintő, összehasonlító, a lényegét kiemelő és hangsúlyozó pedagógiai tevékenységünk. Iskolánk most is, és a következőkben is igyekszik betölteni szerepét a maga helyén. Törekvésünk alapkövetelménye: *nagy erőfeszítéssel vállalni mindazt a feladatot, amit a növekvő és szépülő szocialista világunk tőlünk vár.* Tették ezt minden korban iskolánk legjobb tanárai a hosszú évek folyamán, annál inkább kötelesség ez számunkra is, ha a nagyszerű elődök nyomdokain akarunk haladni.

JÓSVAI LÁSZLÓ
igazgató

A Nyíregyházi Zrínyi Ilona Gimnázium története

A Nyíregyházi Zrínyi Ilona Gimnázium alapítási mozgalma 1916-ban a reformáció küszöbön álló 400. évfordulójának ünnepi tervezetéseiből indult ki. Geduly Henrik tiszakerületi ág. h. ev. püspök vetette fel a nevezetes évfordulóval kapcsolatban Nyíregyházán egy ev. leányközépiskola létesítésének gondolatát, s ez a gondolat az akkori nehéz viszonyok között — a világháború kellős közepén — sem bizonyult megvalósíthatatlannak. A nyíregyházi ev. egyházközség Balla Jenő polgármester, egyházfelügyelő buzgólkodására magáévá tette az iskolaalapítás tervét, vállalta a fenntartói tisztséget, az ev. egyház tiszai kerülete és országos egyetemessége, valamint a város képviselőtestülete és Szabolcs vármegye törvényhatósága pedig támogatást biztosított a létesítendő iskolának. Így nyílt meg 1917 szeptemberében a vallás- és közoktatásügyi minisztérium engedélyével egyszerre két gimnáziumi osztály is: az I. és az V. osztály. A leányközépiskola eredeti elgondolása szerint és a közoktatásügyi minisztérium engedélyezésében foglalt egyik kikötésre az egyházközségnek a leánygimnázium V.—VIII. osztálya mellett felsőleányiskolai tagozatot is kellett volna szerveznie, ez utóbbiról azonban később nem történt érdemleges intézkedés. E helyett az elmaradt tagozat helyett az iskola 1918—19-ben felsőkereskedelmi ágazat nyitásával próbálkozott meg, de egy év, illetőleg évfolyam után ez az ágazat is megszűnt. A továbbiakban az iskola már csupán mint leánygimnázium működött tovább.

A megnyílt két gimnáziumi osztály közül az I-be 26, az V-be 38 tanuló irat-

kozott be. A tanítás dr. Popini Albert igazgatása alatt 2 tanárral — Kálmán Piroksa, Reguczky Ilona — és 4 óraadóval — Busitiáné Nikola Kornélia, Kozák István, Szalay Sándor és Trajtler Anna — indult meg. Az iskolát a fenntartó egyházközség az ev. központi elemi iskola épületében helyezte el, ahol két tanterem és egy, az igazgató s a tantestület által közösen használt hivatalos szoba állott rendelkezésre. Az iskola a tanévet a szervezés és a háború nehézségei közepette 1918. június 20-án fejezte be, az osztályozott tanulók létszáma 61 volt.

Az 1918—19. tanévben új tanárok kerültek az iskolához: dr. Moór Elemér és Moór Elemérné, Kémery Matild és Barczáné Schmidt Gizella, s a régi óraadók mellé óraadókként beléptek az iskolába Domány Sándor, Margócsy Emil, és Zwick Vilmos. A tantestület nagy ambícióval és munkaszeretettel fogott munkába, azonban már az év elején érezte a háborús nehézségeket. A tankönyvek nem álltak kellő számban rendelkezésre, a szemléltető eszközök hiányoztak. Alig kezdődött meg az iskolai munka, máris megszakította azt az országszerte fellépett spanyoljárvány. A vármegye alispánja szeptember 28-án elrendelte az összes iskolák bezárását. A kényszerszünet majdnem két hónapig, november 18-ig tartott. Közben Magyarországon győzött az októberi polgári demokratikus forradalom, a világháború befejeződött. A forradalmi eszmék az iskolába is behatoltak annál inkább, mivel az intézet igazgatója, dr. Popini Albert maga is a forradalmi változások híve volt. Így különösen 1919. március 21, a proletárdiktatúra ki-

kiáltása és a Tanácsköztársaság megalakulása után az ifjúság is bekapcsolódott a politikai életbe, a tanulók maguk közül bizalmiakat választottak, s megkezdték a kommunista eszmék el-sajátítását, vitatkoztak a kommunista eszmék megvalósításáról. A szocialista fejlődést az iskolában megkönnyítette az iskolák államosítása. A fejlődést azonban április 27-én a megszálló román csapatok bevonulása Nyíregyházára, megszakította. A románok dr. Moór Elemért Brassóba internálták, az iskola épületét csapataik megszállták, dr. Popini Albert igazgató pedig baloldali magatartása miatt kénytelen volt az iskolától megválni, állást vesztve Debrecenben telepedett le.

A román megszállás után a tanítás csak május 20-án kezdődött el Reguczky Ilona ideiglenes igazgatása alatt először az ev. (Kossuth) főgimnázium épületében, majd az izraelita hitközség iskolájában, ahol a tanév június 28-án lezárult.

A román katonaság állandó ellenőrzése mellett sok gondot okozott az iskola megmentése. Sokan azt hitték, hogy az iskola menthetetlenül meg fog szűnni. A fenntartó egyházközség híveinek egy igen tekintélyes része és a proletárdiktatúra bukása után ismét hatalomra jutott helyi vezetők ellenséges érzülettel, vagy a legjobb esetben is teljes közönnyel viselkedtek a forradalom alatt „kompromittált” iskolával szemben, és a megszüntetése mellett érveltek. Így Reguczky Ilona azzal az indokolással, hogy az iskolának a vezetése a nehéz és válságos viszonyok között nem egy fiatal, kezdő erőnek való, az igazgatói teendők alóli felmentését kérte. Ekkor az igazgató tanács Adorján Ferenc ev. főgimnáziumi tanárt állította az iskola élére, akinek 1933-ig tartó igazgatósága alatt nemcsak a fennmaradást sikerült biztosítani, hanem kiépültek az intézet szervezeti ke-retei is.

Az intézet tanulólétszáma az első tanítási év után gyorsan nőtt, a második évben 145-re, a harmadikban 182-re emelkedett, s amikor az 1920—21. tanévben a IV. és VIII. osztály megnyitásával teljessé lett az iskola, tanulóinak létszáma 204 lett. 1921 júniusában 34 tanuló tett sikeres érettségi vizsgát. A nyolc osztályú leánygimnáziummá fejlődött iskola állandó tanárhiánnyal, s még inkább elhelyezési problémákkal küzdött. A tanári állásokat választásokkal, menekült tanárokkal, vagy óradókkal sikerült évről évre betölteni, de a csekély létszám miatt igen nehéz volt a tantárgy- és órabeosztás és vég nélkül terhes az időnkénti helyettesítés. A háború alatt és után sem az egyház nem volt abban a helyzetben, hogy új épületet emeljen a leánygimnázium részére, sem az állam nem adott építkezési engedélyt. A teljesen kiépült gimnázium részére az ev. központi elemi iskola sem tudott már elegendő termet biztosítani. Bár az ev. püspöki iroda két szobáját is átengedték az iskola számára, a tanításhoz azonban még így is csak öt helyiség állt rendelkezésre. A tanítás így éveken át váltakozva délelőtt és délután folyt akképpen, hogy délelőtt öt, délután pedig három osztály járt iskolába. Ez a visszás állapot 1926—27-ben megszűnt. Az iskola fennállásának 10. évében, amikor már 258 tanuló iratkozott be a nyolc osztályba, Nyíregyháza városa a Széchenyi út végén lévő egyik házát (ma az 1. sz. ált. iskola), az úgynevezett Huszárházat bérbeadta a leánygimnáziumnak. Az épület a múlt század hatvanas éveiben épült „Huszárka” korszak volt, melyben a század elején a 14-es közös huszárezred irodái, később lakások voltak, majd 1914-től a tanítóképző internátusául szolgált. Természetesen ez az épület csak nagy átalakításokkal volt iskolai célokra használható. A nagy épület még így sem bizonyult elegendőnek, egy tantermet

még hozzá kellett építeni. Az új épületben lehetővé vált az összes osztályok egyidejű elhelyezése, és ezzel megszűnt a délutáni tanítás.

A 10 év alatt az intézet igazgatói voltak: dr. Popini Albert, Reguczky Ilona és Adorján Ferenc; a tantestületben pedig alkalmaztatásuk sorrendjében a következő tanárok voltak a 10 év alatt: Reguczky Ilona, Kálmán Piroska, dr. Moór Elemér, Kémery Matild, dr. Moór-né Bognár Margit, Barczáné Schmidt Gizella, Fehér Gábor, Fehérné Popovits Margit, Deák Magda, dr. Dengyel Lajos, Weiszer Gyula, Weiszerné Mazán Margit, Heitmann Margit, Salánki József, Benigny Andor, özv. Kelecsényiné Mojsisovich Gabriella, Pusztay Róza, Nyikos Ilona, Polster Erna, Kováchné Prékopa Piroska, Szenészi Gyula, Zvarinyi Kornélia, Ambrózy Géza, dr. Kopányi Mária, dr. Röder Ede, Urbán Barnabás, Tóth Ilona, Karner Emília, Gáspár Margit és mint szolgálat-tételre beosztott állami tanár, Gazsó (Mihovics) József.

A tíz év alatt az intézet jellegét és szellemét elsősorban az iskolafenntartó egyház és az ellenforradalmi rendszer iskolapolitikája szabta meg. Ez azonban nem mindig jelentette azt, hogy a nevelők munkája nyomán nem terjedtek a haladó eszmék is. Ezt már megmutatta a Magyar Tanácsköztársaság fennállása időszakában a nevelők és tanulók magatartása, és a további években is többen nyújtottak a nevelők a tanítványaiknak, mint amennyit a hivatalos iskolapolitika szeretett volna. A rendelkezésre álló gyér anyagból csak két dokumentumot ragadok ki a huszas éves közös értesítőinek anyagából. Az 1924—25. évi értesítőben „Jókai magyarsága és idealizmusa” címen megírt tanulmány mond kíméletlen ítéletet a korról: „Ma éppen olyan elnyomatásban élünk, mint ezelőtt 100 évvel, sőt az elnyomók is majdnem ugyanazok, legfeljebb a nevük változott... Hogy ez az

állapot így marad-e, vagy sem, ettől függ a magyarság egész jövője, élete vagy halála.” Ehhez hasonló haladó gondolkodásra és nevelésre következtethetünk egy másik tanulmány olvasása közben (1926—27. évi értesítő: Mohács), amikor a szerző Werbőczyt teszi mérlegre és megállapítja: „Werbőczy széles látókörű jogász, hibája, hogy a magyar jogot teljesen a birtokjog felfogásához köti, s a nemesi jog szilárd körrülbástyázásával s a jobbágysztály teljes jogi elnyomásával megakasztja a fejlődést.”

Az 1926. évi XXIV. törvénycikk a leányközépiskolának a gimnázium mellett két újabb fajtáját létesítette: leánylíceumot és a leánykollégiumot. A líceum a gimnáziumtól abban tért el, hogy az előbbinek tantárgyai között nem szerepelt a latin nyelv, e helyett művészettörténetet tanított, és egy modern nyelvre, franciára, olaszra vagy angolra fordított több gondot. A leányközépiskolák fájának megállapításakor intézetünk típust változtatott, s az 1927—28. tanévtől líceummá kezdett átalakulni. Az átalakulás harmadik évében azonban a szülők ellenállására és kérésére a közoktatásügyi minisztérium engedélyével visszatért eredeti típusához, megint gimnáziummá lett.

Az iskolafenntartó egyház az intézet végleges elhelyezésére és új épület felépítésére is tett lépéseket. 1927—28-ban a Jósza András utca elején megvásárolt két lakóházat — ezekhez még megvásárolta később a mellettük lévő saroktelket is —, hogy helyükön felépítse majd az intézet új épületét és a vele kapcsolatos internátust. A tervezetést azonban megszakította az 1929—33-as világgazdasági válság, ennek magyarországi hatása. A nevelőtestületnek azonban ezekben a nehéz években is állandó problémája maradt az intézet fejlesztése és végleges elhelyezése. Az 1932—33. tanévben az egyik legnagyobb tantermet tornateremmé alakították át,

majd Nyíregyháza városától megszereztek az iskolaépület mellett lévő — eddig vámkirendeltség céljait szolgáló — épületet, így lehetővé vált külön rajzterem létesítése is.

A gazdasági válság múlásával újra időszerűvé és mostmár megvalósíthatóvá vált a Jósa András utca 2—6. szám alatt megvásárolt telkeken és házak helyén az új iskolaépület felépítése. Ezt a feladatot azonban már új igazgató, Weiszer Gyula vezetésével oldotta meg az intézet, miután Adorján Ferenc igazgató 1934 márciusában nyugdíjba ment. Az építkezés 1935 tavaszán kezdődött meg. Az építkezés költségei évtizedes takarékossgal gyűltek össze. Az új otthon felépítésére azonban a rendelkezésre álló összeg nem volt elegendő, mivel sem az állam, sem a fenntartó egyház — a nehéz gazdasági viszonyokra való hivatkozással — nem nyújtott anyagi segítyt. Így a nevelőtestület az intézet volt tanulóihoz és a szülőkhöz fordult, s ezek támogatása biztosította, hogy az építkezés útjából az utolsó akadályok is elháruljanak. Az új intézet néhány hónap alatt elkészült. 1935. szeptember 9-én a tanévet már az új intézetben kezdtük meg.

1937-ben elhunyt az intézet alapításában és fejlesztésében jelentős szerepet játszó Geduly Henrik, a tiszai ev. egyház püspöke. Az intézet igazgatótanácsa már 1936-ban felvetette, hogy az új intézetet róla nevezzék el, de a minisztérium javaslatukat ekkor elutasította. A püspök halála után azonban elfogadta az igazgatótanács és a nevelőtestület felterjesztését, és 1937. április 6-án engedélyezte, hogy a gimnázium felvegye a „nyíregyházi ág. h. ev. Geduly Henrik leánygimnázium” nevet.

Az új otthonban az intézet eddig is eredményes és elismert nevelő munkája még jobban kibontakozhatott. Ennek eredményeit a látogató főigazgató így foglalta össze: „...itt a tanítás és

nevelés munkája állandóan fejlődően folyik, szinte mindig forr és erjed, amiből szakadatlanul újabb pedagógiai kezdeményezések tisztulnak ki.” Az iskolában folyó munka kihatott a város kulturális életére is. Az intézet „Kodály” hangversenyéről, melyen maga a nagy zeneköltő is megjelent, és a zene-fejlődés helyes útjairól beszélt, a Pesti Napló zenekritikusa így emlékezett meg: „Magyar város, melyet iskolás gyermekek tanítanak muzsikára.”

Az iskolában folyó eredményes munkának azonban még mindig akadálya volt, hogy épülete csak félig volt kész, hiányoztak a felépült tantermek mellőli a szertárak, előadótermek, a tornaterem és az irodai helyiségek. A továbbfejlesztéshez azonban nem sikerült építési segítyt szerezni. A kultúrára és a kulturális intézmények fejlesztésére fordítható összegeket is elnyeli már a háborúra való felkészülés, s a viszonylagos nyugalmat az iskola életében is felváltja „az állandó változás és az ebből folyó bizonytalanság, idegtülfeszítés, idegesség, anyagi gondokkal való küszködés állapota... Az egyéni, családi, társadalmi élet minuszirányú változásai hihetetlen kihatással vannak az iskolába kerülő gyermekekre. Testileg nem eléggé fejlettek, lelki diszpozíciójuk az átöröklés folytán nem alkalmas annyira az iskolai nevelésre, ezt a leromlott lelki készséget a család, az otthon, a társadalom ezernyi baja még jobban rongálja.” Mégis, a megnehezített nevelési körülmények közepette is, az egyházi és állami tanulmányi látogatók intézetünket a Tiszántúl legjobb leányiskolájának minősítették.

A korlátozott anyagi lehetőségek ellenére 1939 tavaszán intézetünk tovább épült, elkészült tornaterme. A II. világháború kirobbanása azonban egyre inkább megnehezítette az iskolában folyó munkát. 1940 májusában az osztályok már csak a Kálvineum polgári leányiskolájában, délután tanulhatnak, mivel a honvédség az épületet lefog-

lalta, s csak júniusban lehetett a lefoglalt épületbe visszatérni.

A fasiszta eszmék megerősödése és európai előretörése nem maradt hatástalanul iskolánk életében sem. A német katonai sikerek és a német támogatással elért területvi szacsatolások nyomán megerősödik a sovinszta nacionalizmus. „Nagy gondot fordítunk a hazafias nevelésre is — írja az 1939—40. évi évkönyv. A közösség fogalma ma egy új fogalommal, az élettér fogalmával bővült. Mi azt valljuk, s azt is igyekszünk tudatossá tenni, hogy mi magyarok vagyunk, s a mi életterünk Nagy-Magyarország. És csak a mi életterünk!” A nagy lelkesedés közepette azonban elgondolkodtatásra készítet Teleki Pál öngyilkossága: „Nem tudjuk, mi kényszerítette tettének elkövetésére — írja az évkönyv nekrológja —, de érezzük, hogy nagy lelkitusájában nem találhatott más kivezető utat...”

Az intézet időnkénti katonai igénybevétele mellett súlyosabb következményekben is jelentkezik a rendszer eszeveszett politikája. Az 1940—41. tanévben már csak három izraelita vallású tanuló vehető fel az első osztályba, jóllehet az intézet egész fennállása folyamán ők alkották a tanulólétszám egyharmadát. A zsidótörvények végrehajtása során „saját kérelmére” nyugdíjazzák 1941-ben az intézet egyik zsidószármazású tanárnőjét is.

Ilyen körülmények között ünnepelte meg az intézet az 1941—42. tanévben fennállásának 25 éves jubileumát. A huszonöt év méltatásában az igazgató a következőkben foglalta össze az iskola munkáját: „Minden iskolának megvan a maga differencia specifikája, mely jelleg csakis arra az egy iskolára vonatkozik s ez különbözteti meg a többi hasonló fajtájú iskolától. Vannak iskolák, melyek a sportban kiválóak, vannak, melyeknek ünnepélyei magas színvonalúak, akadnak olyanok, melyek országos viszonylatban is kiemelkedő

tanulmányi eredményeket érnek el, s mások ismét más és más kitüntető jeleget viselnek magukon. A mi iskolánk az evangéliumi szellem ismertető jegyét igyekszik uralkodóvá tenni, célja az, hogy tanár és növendék minden munkáját úgy végezze, hogy az szoros kapcsolatban álljon az Ige szavaival: »Erős vár a mi Istenünk«, ez a mi biztonyságtévő jelmondatunk.”

De hol volt már ettől a kortól az „evangéliumi szellem?” Az esztelen háború épp a jubileum évében ragadta el a nevelőtestület legvilágosabb látót, leghaladottabb gondolkodású nevelőjét, Fehér Gábort. Az intézet évkönyvében egyéniségét joggal jellemezte így hozzá méltó nevelőtársa, Ambrózy Géza: „Azok közé a kevesek közé tartozott, akik a művelt középosztályba való tartozásuk mellett nem vesztették el a néppel való együvé tartozás érzését és nem becsülik túl saját társadalmi osztályuk nemzeti jelentőségét. Ez mutatja magyarságának lényegét és mélységét.”

A jubileumi évben az intézetben 268 tanuló tanult, tanári testülete pedig a következőkből állt: Weiszer Gyula igazgató, Albrecht Klára, Ambrózy Géza, Belfy Sarolta, dr. Dubizmay Izabella, Fehér Gábor, özv. Fehér Gáborné Popovics Margit, Karner Emília, dr. Kovách Lászlóné Prékopa Pirokska, zs. Molnár Rózsa, Labossa Lajos, Labossa Lajosné Polster Erna, Nagy Paula, Rezessy Zoltán, özv. dr. Ruhmann Kornélné Regucky Ilona, Szenészi Gyula, Weiszer Gyuláné és Koroknay Gyula, Krecsák László óraadó.

A világháború éveiben az iskolai munka egyre jobban megnehezült. Az 1943—44. tanév már valóban háborús évvé vált. A tanítás csak november 2-án kezdődött meg, s április 1-én már be is fejeződött. A megrövidült év nagy feladatokat rótt tanárra és tanulóra egyaránt. A tanári testület gondosan mérlegelve az adott helyzetet, a tanítás

megkezdése előtt is sokszorosított tájékoztatókkal, hetenként kétszer irányító és összefoglaló órákkal segítette tanulóit. Több módszeres értekezletet is tartott, hogy feladatait ezeken vitassa meg. E feladatok között azonban már ilyen feladatok is megjelentek: „Hogyan lehet az iskola alagsorát óvóhelyé alakítani, hogy helyiségei tanítási célokra is alkalmasak legyenek?”

A tanítás befejezése után május elején gyors ütemben került sor az érettségi vizsgákra. Ekkor már elkezdődtek Nyíregyházán a deportálások előkészületei. Kilenc érettségire jelentkező izraelita vallású tanulóknak közül három már nem tudott megjelenni a szóbeli vizsgákon. Az intézet 322 tanulója közül 46-ra várt családjával együtt a deportálás és a fasiszta haláltáborokban a szörnyű pusztulás.

1944 őszén hazánk földjét is elérte a háború. Szeptember elején ugyan még megtörténtek a beiratások, de tanításra már nem került sor. A szovjet hadsereg október végére felszabadította meggyénket és benne Nyíregyházát is. Az iskolaépület vöröskeresztes, majd a felszabadulás után szovjet hadikórház lett. A harci zaj elcsitulta után 1944 november 20-án kezdődött meg a tanítás még úgyszólván ágyúörgés mellett a helybeli Kossuth gimnáziummal koedukáltan. Az első tanítási napon a két iskolában mindössze 24 tanuló jelentkezett, de pár hét múlva már az osztályokat szét kellett különíteni a megnövekedett létszám miatt. Megfelelő épület, felszerelés, tüzelőanyag és egyéb dologi kellékek hiánya megnehezítette a nevelői munkát, de azért december 1-től már állandó tantárgyfelosztással, teljes óraterv szerint folytatható az iskolai munka a szovjet katonai parancsnokság és a szülői közösség támogatásával.

A tanítással párhuzamosan folyt iskolaépületünk rendbehozása és előkészítése a következő évi tanév megke-

déséig. Az iskolát a tanárok és tanulók saját kezük munkájával hozták rendbe. Így az 1945–46. évet már saját épületünkben, a Kossuth gimnáziumtól különválva kezdtük meg Labossa Lajos igazgatása alatt. Fűtési zavarok még voltak ugyan, de — ha 30 perces órákon is — minden osztály naponta tanulhatott.

A felszabadulás és a demokratikus átalakulás döntő változásokat idézett elő iskolapolitikánkban is. Megvalósult a nyolc osztályos általános iskola, fokozatosan megszűnt a nyolc osztályos gimnázium, az alsó osztályok intézetünkben is ált. iskolai osztályokká alakultak át. Ugyanakkor szélesre tárultak az iskolák kapui is a tanulásból eddig kirekesztett dolgozó osztályok gyermekei számára. Az 1946–47. tanévben a tanulólétszám hatalmas gyarapodása folytán az ált. iskola V. és VI. osztályát már párhuzamosítani kellett. Az iskolai munka általában zavartalanul folyt. 1948-ban megünnepeltük az iskola harmincéves fennállását.

Intézetünk további fejlődésének ekkor már döntő feltétele volt az egyház és állam szétválasztása, az iskola államosítása. Iskolánk és azon túlmenően a magyar közoktatásügy fejlődésében erre a nagyjelentőségű fordulatra 1948-ban került sor. 1948. június 16-án iskolánk az 1948. évi XXXIII. tc. alapján állami tulajdonba került. A népi demokratikus kormány körülkintő gondoskodása folytán nemcsak az államosítás végrehajtása történt zökkenőmentesen, hanem a fejlődésnek is nagyobb lehetőségei alakultak ki. A tanévet már mint áll. Petróczy Kata leánygimnázium kezdtük meg, s az ált. iskolától különváltan négy osztállyal, 120 beiratkozott tanulóval zavartalanul folyt le a tanév. Az intézet mellett 30 személyes kollégium kiépítésére is sor került az iskola épületében, ez azonban a következő évben már külön épületben önálló intézménnyé vált.

Az államosított intézet tanári testülete az 1948—49. tanévben a következő volt: dr. Benkő László, özv. Fehér Gáborné Popovics Margit, dr. Kóvách Lászlóné Prékopa Pirokska, Labossa Lajos, Nagy Istvánné Reguczky Ilona, Rejtő Mária, Reményi Gusztáv, Tóth Lászlóné Belfy Sarolta, Urbán Erzsébet, Weiszer Gyuláné Mazán Margit, Szabó Ilona és Krecsák László.

A tanári testület a volt felekezeti iskola tanári karából került ki. Hogy a proletárdiktatúra megteremtése és a szocializmus építése során maguknak és munkájuknak megfelelő helyet és szerepet biztosítsanak, különös gondot fordítottak ideológiai képzésükre. Alapfokú párt- vagy szakszervezeti szemináriumot minden tanár végzett, többen középfokút is. Az intézet azonban ezzel csak az első lépéseket tette meg a demokratikus iskola kialakítása felé.

Az 1949—50. tanév újabb változást hozott intézetünk fejlődésében. Az angolkisasszonyok államosított leánygimnáziuma, a Zrínyi Ilona leánygimnázium Kerényi István igazgatósága alatt egyesült gimnáziumunkkal, s az így kialakult intézet vette fel Zrínyi Ilona nevét. Gimnáziumunk fejlődése: tanulólétszámának, tantestületének növekedése ekkor kezdődött el igazán. Egyre több munkás és paraszt származású tanuló lépte át évenként iskolánk küszöbét, hogy hazánk felvirágoztatása és szocialista fejlődése érdekében elszámítsák a haladó tudomány, a szocialista kultúra és a tudományos világnézet alapjait.

Gimnáziumunk fejlődése meggyorsult. Az osztályok száma az intézetben 1963-re 21-re emelkedett — az államosításkor 4 volt —, s jelen jubileumi évünkben is 19 osztályunk van (16 gimnáziumi és 3 szakközépiskolai osztály). 1955 óta esti tagozatként dolgozók gimnáziuma is működik intézetünkben, jelenleg 5 osztállyal. Hasonló mértékben fejlődött a tanulók létszáma is. Az államosítás évében a tanulólétszám 120 volt, ez a lét-

szám jubileumi évünkre 910-re emelkedett. Ebből a létszámból 619 gimnáziumi, 126 szakközépiskolai osztályokba, 165 pedig dolgozók gimnáziumába jár. Az osztályok és tanulólétszámok változásával párhuzamosan változás állt be a tanulók szociális összetételében is. A munkás és paraszt származású tanulók száma már az 1950—51. tanévben elérte iskolánkban az összlétszám 50%-át. Ez az arány a következő tanévekben is állandósult, sőt néhány százalékkal a legtöbb tanévben az 50% felett ingadozott. Az 1963—64. tanévben iskolánkban is megtörtént a koedukáció bevezetése, és ezzel megszűnt intézetünk leánygimnáziumi jellege.

A felszabadulást követő években fejlődtek ki intézetünkben az oktató-nevelő, valamint a nevelők és tanulók világnézeti fejlődését irányító és segítő szervezetek: a párt- és ifjúsági szervezetek, a szülői munkaközösség és az osztályfőnöki és szakmai munkaközösségek, valamint a szakkörök és ifjúsági politikai körök. Iskolánk fejlődésében komoly megrázkódtatást okozott az 1956-os ellenforradalom, ennek következményeit azonban az intézet párt-szervezetének és az 1957 májusában megalakult KISZ-szervezetnek a segítségével lényegében már a következő tanévben sikerült felszámolni.

Az osztályok és a tanulólétszámok növekedése miatt a régi iskolaépület kicsinynek bizonyult, gazdag szertári és szemléltető anyagunkat, könyvtárunkat kénytelenek voltunk a folyosókra kitélepíteni, és hiányoztak a korszerű oktatást biztosító előadótérmeik is. Ezért már az államosítást követő első években elkezdődött az intézet kibővítésének tervezése. Az első tervek ezt a régi intézet továbbépítésével kívánják megoldani, végül azonban új iskolaépület felépítésére került sor a második ötéves terv folyamán. Így született meg 1963-ban intézetünk mai modern épülete a Széchenyi utca 29—33. szám alatt, a II. világháború folyamán felgyújtott és meg-

semmisült Júlia-malom helyén. Sajnos fejlődésünk gyors üteme következtében ez a tágas és modern épület is szűknek bizonyult már új otthonunk elfoglalása idején is, így az új intézetben is csak az úgynevezett kabinetrendszer bevezetésével tudta és tudja az intézet igazgatósága biztosítani a tanulók tantermi elhelyezését és oktatását.

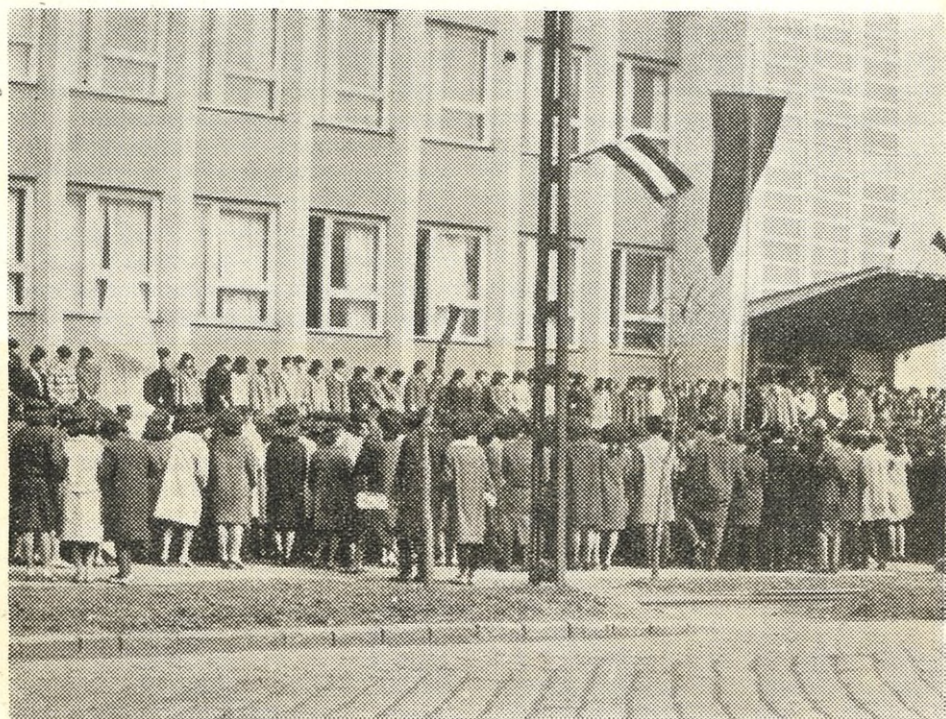
A két leánygimnázium egyesítése, a Zrínyi Ilona gimnázium kialakulása után nevelőtestületünk egyre eredményesebben tudta végezni tanulóink oktatását, szocialista világnézetének és emberré formálásának nehéz feladatát. Az intézet igazgatóinak irányítása alatt (1949—50: dr. Pazonyi Béla; 1950—54: Horváth Sándor; 1954—57: dr. Margitics Gyuláné Balicza Valéria; Jósmai László: 1957-től) mind a humán, mind a reál tantárgyak tanításában igen jó eredményeket értek el nevelőink.

Az intézeti tanulmányi átlag minden tanévben a megye legeredményesebben dolgozó intézetei közé emelte iskolán-

kat, s tanulóink a különböző megyei tanulmányi versenyeken minden évben a legjobb helyezéseket érték el. A nevelőtestület munkájának eredményességét és tanulóink munkájának helyes értékelését bizonyították és bizonyítják továbbtanuló tanítványainknak a felsőfokú oktatásban elért eredményei, az egyetemek és főiskolák felelős vezetőinek elismerő megnyilatkozásai.

Az utolsó húsz évben gimnáziumi oktatási rendszerünkben különböző változások, reformok valósultak meg. E változások közepette is mindig arra törekedtünk, hogy az iskolánkból kikerülő ifjúság a szellemi és fizikai munka területén egyaránt megállja a helyét, a szocializmus építésének aktív részese legyen. Volt tanítványaink helytállása remélni engedi, hogy a nevelőtestület munkája ma és a jövőben is olyan fiatalokat bocsát majd ki az életbe, akik munkájukkal hazánk fejlődését és ötven éves iskolánk jó hírnevét fogják elősegíteni és növelni.

Horváth Sándor

Zrínyi Ilona szobrának leleplezése

Ballagás az új iskolában

Zrínyi Ilona

A Zrínyi családnak, a legdicsebb horvát—magyar nemzetségnek az eredete a XI. századba nyúlik vissza. A nemzetség ősei, mint a Brebiri-Subics nemzetség tagjai léptek a történelem színpadára. A dalmáciai városok podestái és a horvátországi részek korlátlan urai mind: gögös feudális urak a nép nyakán, királyokkal dacoló oligarchák a magyar királyok ellenében. A család egyik tagjának, Brebiri Pálnak döntő szerepe volt Károly Róbert, az Anjou család magyar trónra való juttatásában is.

A nemzetség ősi neve 1348-cal elenyészett. Ekkor I. Lajos király a régebbi birtokaik helyett a horvátországi Zriny vár birtokát adományozta a családnak. Ettől kezdve a nemzetség tagjai magukat Zrinyieknek nevezték. És a Zrinyiek, két hazának, magyarnak és horvátnak egyaránt fiai lettek. A magyar feudális kor féktelen és önző nagyurai közül fokozatosan kiemelkedtek, a XVI. századtól kezdve a két ellenségtől, töröktől és némettől szorongatott Magyarországnak legelszántabb és legvittezebb védelmezőivé váltak.

A Zrínyi nemzetség adta nemzetünknek történelmünk egyik legkiemelkedőbb és legismertebb hősnőjét: Zrínyi Ilonát. Származása, családjának vagyoni helyzete és hazánk politikai és társadalmi életében betöltött szerepe számára is előkelő társadalmi helyzetet, fényűző és boldog életet biztosíthattak volna, mégis ezek juttatták Zrínyi Ilonát a legnagyobb megpróbáltatásokhoz. Családját kiirtották, gyermekeit elrabolták, fényűző élet helyett fogság, majd száműzetés és elvesztett haza lett osztályrészre. Viszontagságos élete mégsem a szánalmat, hanem a csodálatot ébreszti fel bennünk, annak csodálatát, ahogyan a hajdani kor e gyönyörű nagyszónya lelkierejének nagyságával és tetteivel élte és formálta életét.

☆

Zrínyi Ilona 1643-ban, Ozaljevárban született. Apja Zrínyi Péter, nagybátyja Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér volt. Anyja Frangepán Katalin, anyai nagybátyja Frangepán Ferenc volt, akit a császári önkény a Wesselényi-féle összeesküvés leplezése után Zrínyi Ilona atyjával együtt halálra ítélte és lefejeztetett.

Zrínyi Ilonának már serdülő lánykorában volt alkalmja megismerni és megcsodálni azt a hősiességet, amit atyja és még inkább nagybátyja a török elleni harcokban tanúsítottak, s minden bizonnyal ezeknek nagy tettei formálták és nevelték belé azt a hősiessé szellemet, azokat a hazafias érzéseket, amelyeknek ő maga is oly dicső példaképe lett későbbi életében.

Jellemének formálásában nagy része volt anyjának is, akinek németgyűlölete és nemzeti érzése nem kis szerepet játszottak abban, hogy férje és bátyja Bécs áldozataivá váltak. Egyes történetírók gyanítják, hogy az

anya, Frangepán Katalin terve volt az is, hogy leányját Erdély választott fejedelméhez, I. Rákóczi Ferenchez adják feleségül. Feltételezik azt is, hogy a haza érdeke is közrejátszott abban, hogy a 22 éves Ilona kezét nyújtotta az ifjú fejedelemnek.

Az esküvő 1666-ban a legnagyobb pompával, egyházi és világi, magyar, horvát és lengyel főurak jelenlétében történt meg, az esketést Szepcsényi érsek, esztergomi primás tartotta Makovicza várában. A vig lakodalom után a fiatal pár a sárospataki várban telepedett meg, hol csendes, de fejedelmi udvart tartottak. A Patakon töltött évek képezték Zrínyi Ilona életének legcsendesebb, egyben legszerencsésebb korszakát. 1671-től iszonyú csapások sújtották; atyja és nagybátyja kivégzése, anyja és testvéreinek elfogatása, kiket nemcsak ősi birtokaiktól, hanem nevüktől is megfosztott a császári önkény. Anyja rövidesen a szenvedéstől megörülve pusztult el, fiútestvére később börtönbe zárva húsz évi fogság után élő halottként hagyta itt szenvedéseinek színhelyét, börtönét. Férjét csak anyósa és a jezsuiták közbenjárására tudták megmenteni a haláltól, de a hatalmas váltságdíj, amit ezért fizetnie kellett, a fejedelmi udvar fényét alaposan megtörte.

1676-ban I. Rákóczi Ferenc meghalt. Zrínyi Ilona támasz nélkül maradt, és az özvegyre nehezedett gyermekeinek és a hatalmas Rákóczi birtokoknak minden gondja. Nemcsak birtokaira kellett vigyázni, gyermekeire is veszedelem leselkedett. A kis Rákóczi Ferenc 1678-ban súlyosan megbetegedett. Mindenki arra gondolt, hogy nem gyilkos merénylet történt-e? A Rákóczi-ház egyik híve írta ekkor Zrínyi Ilonának: „Az istenért, önagysága vigyázzon gyermekeire, mert most nincs kinek hinni országunkban.”

Miközben a sors súlyosabbnál súlyosabb csapásokat mért az özvegyre, szerelemre lobbant a kurucok vezére, az ifjú Thököly Imre iránt. Megismerkedésük körülményeit nem ismerjük, de kétségtelen, hogy a fiatal és tehetséges fejedelemben hasonló viszonzáserelem támadt, s már 1678-ban megtörtént közöttük a kölcsönös házassági ígéret. A házasságig azonban még sok akadályt kellett útjukból elhárítani. Ezek között a legjelentősebb volt Lipót császár beleegyezésének megnyerése, hacsak a fejedelemasszony nem akarta kockáztatni gyermekei birtokait és jövőjét. A császár azonban csak úgy volt hajlandó a házasságot elismerni, ha Thököly visszatér a császár hűségére, leteszi a fegyvert, és közreműködik egy, a törökkel kötendő békében is. Thököly hajlott is a megegyezésre — bár végül mégis tovább folytatta a harcot —, így az esküvő 1682-ben megtörtént.

Pár hét múlva Thököly Imre kurucaival újból hadba szállt. A sikerei nyomán a szultán Felső-Magyarország királyának nevezte ki. Zrínyi Ilona sorsa mostmár végképp férje sorsához kötődött. A török birodalom gyengülésével, Bécs sikertelen ostrománál és az ezt követő csatákban elszenvedett török vereségek nyomán Thököly szerencsecsillaga is lehanyatlott, a kuruc felkelés is elbukott. Zrínyi Ilona, míg férje seregénél tartózkodott, gyermekei nevelésével, házi munkákkal foglalkozott. Szerelmét azonban csak ezek nem kárpótolhatták. „Kegyelmed nélkül sirással töltöm az áldott ünnepeket” — írta férjének egyik levelében. A kuruc mozgalom hanyatlása új megpróbáltatásokat, újabb veszedelem közeledé-

B 2358/2

sét jelentette Zrinyi Ilona számára. Ekkor bontakozott ki igazán a hőssasszony jelleme. Leveleiben arról írt férjének, hogy semmilyen biztonságos várban nem kíván élni nélküle, vagy élet, vagy halál — semmiféle félelem el nem választja a fejedelemtől, „ha jól leszén dolgunk, együtt vigadjunk, bajban együtt viseljük a keresztet” — írja.

A császáriaktól elszenvedett vereségekért a török vezérek Thökölyben keresték a bűnbakot — Bécs is szította indulatukat a fejedelem ellen. Thököly a török bizalmát úgy akarta visszaszerezni, hogy hűsége zálogául a kis Rákóczi Ferencet ajánlotta fel tuszul a szultánnak. S Zrinyi Ilonának ekkor a szeretett férje és fia érdeke között kellett választania. Egy átvirrasztott éjszaka után döntött: férje kívánságát nem teljesítette. Zrinyi Ilona ezután hét évig nem látta viszont férjét. A fejedelmet a nagyváradi pasa elfogatta.

A vezér nélkül maradt kurucok a császár hűségére tértek. Ezután hiába adták vissza már a törökök Thököly szabadságát. A kuruc mozgalom végképp elbukott. Egyedül Munkács vára volt még szabad. Itt küzdött csaknem három éven át — 1685 novemberétől 1688 januárjáig — a vár hős védelmezője, nagyasszonya a haza szabadságáért, gyermekeiért, férjéért. Amikor a császári seregek körülzárták a várat, Zrinyi Ilona kitűzte a vár ormára az ellenállás jelét, a vörös lobogót, minden bástyáról egy-egy ágyulövést adatott le a felvonult ellenség felé. Majd beszédel mondott a várórség előtt, s olyan lelkesedést keltett bennük, hogy a várvédők mind megesküdtek: a várat mindhalálig védelmezni fogják.

Hiába lőtte az ellenség tüzes golyókkal a bástyákat, hiába rombolták szét az ágyugolyók a vár asszonyának lakosztályát is, Zrinyi Ilona mindenütt megjelent, s a várvédőket lelkesítve sikerrel verte vissza a császáriak első támadásait. Ekkor a császár és tábornoka, Karaffa ígérekkel és fondorlatokkal készült a vár megvételére. 1688-ban Karaffa tábornok ostromzár alá vette Munkács várát, s azt írta Zrinyi Ilonának: Hiába való ellenállással ne veszélyeztesse maga és gyermekei jövőjét, ne játszsza el a császár jóindulatát. Férjétől és a török szultántól segítséget nem várhat. A kuruc sereg elolvadt, a kuruc vezetők nagy része vérpadra került. Bizza csak magát a fejedelemasszony a császár kegyelmére, mert különben gyermekeinek inkább mostohája, mint anyja léssen. Már az ilyen levelek is megingathatták a gyermekei sorsát szíven viselő anyát, a döntést azonban a vár tisztjeinek árulása hozta meg: német kézre játszották Munkács várát.

Zrinyi Ilonát gyermekeivel együtt Bécsbe vitték. Itt élt mindenéből kifizetve, gyermekeitől elszakítva, míg férje a kuruc fogságba esett Heister császári tábornokkal ki nem váltotta.

Hét év után Nándorfehérváron találkozott újra férjével, Thököly Imrével. A felszabadító háborúk során a törököt kiűzték Magyarországról, és a harcokat lezárta az 1699-ben megkötött karlócai béke. A béke értelmében a töröknek minden magyar alattvalót a határtól távol kellett letelepítenie. Így került a fejedelmi pár is Konstantinápolyba. De még itt sem maradhattak sokáig. A konstantinápolyi császári követ követelésére a szultán nagyvezére a bithyniai Nikodémiát jelölte ki szállásukul.

Nikodémia a török szultánok régi pihenőhelye volt a Propontis partján. Kellemes hely, patakok csörgedeztek a városon át, szőlők, gyümöl-

csösök, árnyas erdők zöldelltek lankás dombjain. A város legszebb helye a Virágmezőnek nevezett völgy volt. Itt telepedtek meg a száműzöttek. A vidék szépségét azonban Zrínyi Ilona nem sokáig élvezhette. A tüdővész, melynek jelei már évekkkel előbb megmutatkoztak rajta, 1703. február 18-án sírba vitte.

Halála előtt végrendeletkezett. Végrendeletében megemlékezett Ferenc fiáról, kinek szerencsés meneküléséről a bécsújhelyi börtönből még halála előtt értesült. Haldokolva atyjának, Zrínyi Péternek a hóhérbárd alatt mondott szavait ismételte: *Domine, in manus tuas commendo animum meum — Uram, a te kezeidbe ajánlom lelkemet! — s örökre elszenderült.*

Hű titkára a jezsuiták konstantinápolyi templomában temettette el. Sírja fölé fehér márványkőre családja cimerét és e szavakat vésette: *Donec resurgam — A föltámadásig!*

A templomban egy másik márványtáblára pedig ez a felirat került:

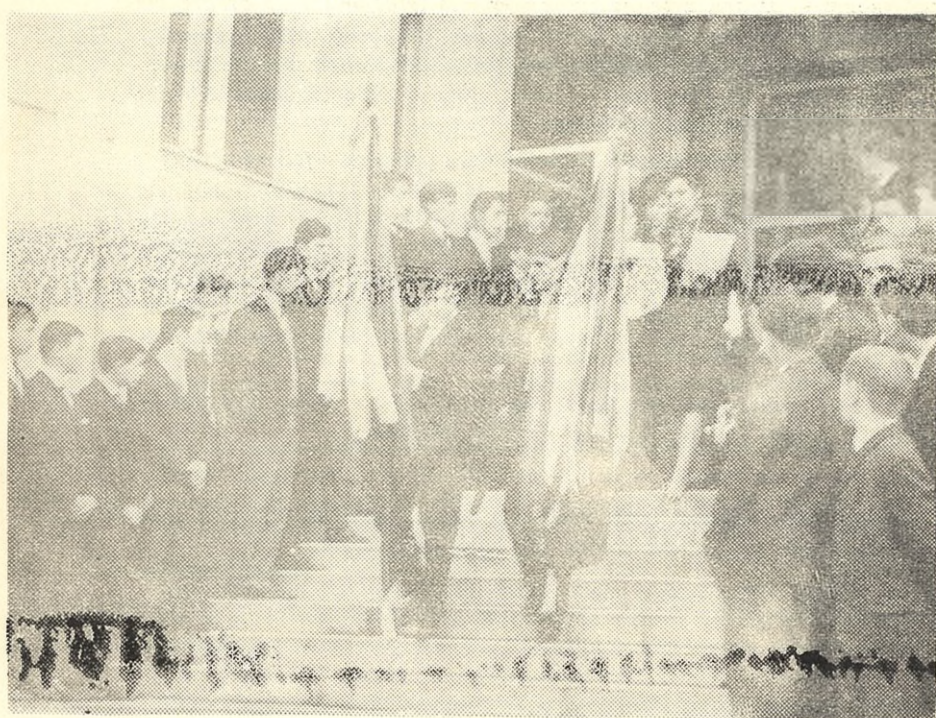
„Itt nyugszik hősies munkája után a férfias lelkű asszony, nemének, századának dicsősége, méltóságos Zrínyi Ilona, a Zrínyi és a Frangepán nemzetségek utolsó dísz, Thököly, hajdan Rákóczi fejedelmek mindkettejükhöz méltó neje. Rangja által kitűnő a horvátok, erdélyiek, magyarok és székelyek között, nagy tettei által még híresebb az egész világon. A sors szeszélyeit erős lélekkel tűrve nagy volt a jó, még nagyobb a balszerencséiben...”

32 évvel később csontjait fiával egy sírba temette Mikes Kelemen — elszakított kedves fiával idegenben örökre egyesült.

Zrínyi Ilona hamvait a sír örzi meg, nevét nagy tettei tartják fenn és a nagy hőseit nem feledő magyar nép hálás emlékezete.

Horváth Sándor

Ballagás

Tapasztalatok a nyelvi laboratóriumban

A Művelődésügyi Minisztérium a Köznevelés 1965. évi 22. számában pályázatot tett közre III. fokozatú nyelvi laboratórium létesítésére. Erre a felhívásra iskolánk nyelvi munkaközössége, melynek tagjai mindig szívesen alkalmazták a nyelvoktatásban a korszerű technikai segédeszközöket, élénken reagált. 1966 első negyedében megkaptuk a Művelődésügyi Minisztérium Tanszercsoportjától a III. fokozatú nyelvi laboratórium létesítéséhez szükséges 2 db magnetofont, 2 db erősítőt, 1 lemezjátszót, 20 db mikrofont és 20 db fejhallgatót. A többi a mi dolgunk volt. 1966 nyarán elkészült a laboratórium, és idegen nyelvszakos tanáraink hozzáfoghattak ahhoz a komoly munkához, amit a labor-órák kidolgozása jelentett.

Már előzőleg tisztában voltunk azzal, hogy nem csekély feladatra vállalkoztunk, amikor nyelvoktatásunkba bekapcsoljuk a laboratóriumot, hiszen tudtuk, hogy csak kevés külföldi, és még kevesebb hazai tapasztalatra támaszkodhatunk. Miért vállaltuk mégis ezt a munkát? Egyrészt kötelezett bennünket az a körülmény, hogy orosz és francia nyelvi tagozatunk van, másrészt szeretnénk volna minden eszközt felhasználni arra, hogy nyelvoktatásunk megfeleljen korunk követelményeinek.

Napjainkban világszerte terjed a nyelvtanulási láz, amely az egyre inkább kiszélesedő nemzetközi kapcsolatokkal, a turisztika fejlődésével, a híradástechnikai eszközök (telefon, rádió, televízió) terjedésével függ össze. Mindez azt eredményezte, hogy megnőtt a közvetlen szóbeli érintkezés jelentősége, háttérben szorult az írásbeli érintkezés. Ma az idegen nyelv tudása azt jelenti, hogy az ember hallás útján megérti az idegen beszédet, s maga is ki tudja fejezni szóban saját vagy más

ember gondolatait. Ez a társadalmi igény új feladatot állított a nyelvoktatás elé: a beszélt nyelv megtanítását. Megváltozott a kialakítandó készségek sorrendje, elsődleges lett a szóbeliség, mint a nyelvoktatás alapvető célja.

A modern nyelvoktatási szemlélet szerint tehát a szóbeli alapformák az elsődlegesek, mivel a nyelv a gondolatok élő szóban való közlését jelenti elősorban.

Az új nyelvszemlélet a következő elvekre épül:⁽¹⁾

- a) A nyelv beszéd, nem írás.
- b) A nyelv specifikus szokások rendszere.
- c) A nyelvet beszélő nem ismeri a beszéd mechanizmusát, figyelmét arra összpontosítja, amit mond, s nem arra, ahogyan mondja.
- d) Mindezek következményeként a tanulót arra kell megtanítani, hogy gondolkodás (tudatosság) nélkül használja az új nyelv mechanizmusát.

Ennek legfontosabb elemeit — a kifejtést, a végződéseket, a nyelvtanilag egyezést, a szórendet — a tanuló számára új szokásrendszerre kell kialakítani. Az új szokásrendszer kialakítása — vagyis egy idegen nyelv elsajátítása — a nyelvi jelenségek automatizálása. Állandó utánpótlás, ismétlés, gyakorlás és így révén lehetséges. A tanításnak ezeket a mechanikus elemeit legeredményesebben gépi úton végezhetjük, s így ennek az oktatási módszernek legfontosabb segédeszköze a magnetofon, amit a nyelvi laboratóriumban használhatunk fel a legeredményesebben.⁽²⁾

A nyelvlélektani kísérletek bebizonyították, hogy a nyelvi tevékenység egyik formája (beszélés, auditív megértés, írás, olvasás) sem lehetséges tényleges artikulációs mozgások nélkül. Ez azt jelenti, hogy az idegen nyelvet beszé-

lés, a tanuló beszéltetése útján lehet a legjobban elsajátítani.⁽²⁾

Minthogy az iskolában csoportos oktatás folyik a tanulók beszéltetése szükséges mennyiségben nem valósítható meg, mert egyszerre csak egy tanuló beszélhet, a többi hallgat, illetve hallja társa többnyire hibás beszédét. Ezt a problémát a laboratórium oldja meg, mert auditíve elszigeteli egymástól a tanulókat, és ugyanakkor egyszerre beszélteti a csoport minden tagját, a tanár pedig bármely tanuló munkáját ellenőrizheti.

A nyelvi laboratórium tehát alkalmas hangos, auditív gyakorlatok elvégzésére, a tanulók maximális beszéltetésére, segít a gátlások leküzdésében, megsokszorozza a tanulók hallás útján való megértési készségét. Azonban mindez önmagában még nem elég. A laboratóriumban folyó oktatás nyelvi anyagának kiválasztása és megtervezése legalább annyira fontos, mint a technikai berendezés adta lehetőségek. Minthogy itt a beszéd-készség kifejlesztése az elsődleges cél, a beszéd egysége pedig a mondat, ezért a nyelvi modellek a legalkalmasabbak a laboratóriumi oktatásra. Azonban nem közömbös az sem, milyen mondatmodelleket gyakoroltatunk és hogyan. Az iskolai nyelvoktatásban korlátozott időmennyiség áll rendelkezésünkre, ezért igen fontos a tananyag gondos kiválasztása és pontos programozása. A nyelvi laboratóriumban nem lehet öletszerű gyakorlatokat végezni, nem egészen szerencsés modelleket alkalmazni. Minden modellnek szigorú következtetésséggel kell egymásra épülnie, hogy a tanuló lehetőleg hibátlanul tudjon dolgozni, de ugyanakkor el kell érni, hogy egyre újabb ismeretek kerüljenek be a gyakorlatokba. A jó program megoldja az ellenőrzés problémáját, mert minimálisra csökkenti annak szükségességét, és ugyanakkor annak az anyagnak gyakorlását biztosítja, amelynek az el-

sajátítása a tanuló számára a legnehezebb.

Leszűrve a tanulságokat az eddigi külföldi és hazai tapasztalatokból, arra az álláspontra helyezkedtünk, hogy a nyelvi laboratóriumnak csak kisegítő szerepe van a nyelvoktatásban, az itt tartott órák kiegészítik a tantermi nyelvi órákat. Ezért csupán a heti óraszám egyharmadát tartjuk a laboratóriumban. Ezekben az órákon lehetőleg olyan nyelvi anyagot gyakoroltatunk, amit a tanulókkal az automatizált készség fokán akarunk elsajátíttatni.

Tekintettel arra, hogy nyelvoktatásunk középpontjába a beszéd-készség kialakítása került, a laboratóriumi órákat elsősorban ennek a célnak az elérésére használjuk fel. A beszédhez pedig a következő készségek bizonyos fejlettsége szükséges: a hallás utáni megértés, a gondolatok szóban való kifejezése, valamint a mondanivaló közérthetően történő kiejtése. Hogy ezeket a készségeket kialakíthassuk, szükség van olyan laboratóriumi gyakorlatok elvégzésére, amelyek fejlesztik a hallás utáni megértést, a nyelvtani modellek alapján történő mondat szerkesztést és a helyes kiejtés készségét.⁽³⁾ A laboratóriumban csaknem kizárólag auditív és orális gyakorlatokat végzünk. Igyekszünk olyan gyakorlatokat összeállítani, amelyek a tanulókat aktív, de könnyen elvégezhető szellemi munkára készítetik. Ugyanis a túlságosan mechanikus jellegű gyakorlatok fárasztóak és unalmasak, a tanulók erejét túlhaladó gyakorlatok viszont nem eredményesek. A gépek segítségével folyó oktatás különben is fárasztóbb a tanulók számára, mint a hagyományos osztálymunka. A tanulót egyrészt izgatja az a körülmény, hogy a hangszalag tovább megy, és mire ő elvégzi a feladatot, addigra esetleg már felhangzik a következő stimulus, másrészt élettelennek, monotonnak érzi a gépi hangot.

Ezeket a nehézségeket különböző eljárásokkal igyekszünk áthidalni. A le-

hető legegyszerűbb, eleinte csak rövid imitációs gyakorlatokkal, teljesen ismert anyaggal felmértük, majd fokozatosan fejlesztettük a tanulók hallását, imitációs készségét és emlékezetét. Hozzászoktattuk őket ahhoz, hogy a stimulus csak egyszer hangzik el, és arra azonnal kell reagálniuk. Ezek a készségek természetesen nem fejlődtek ki minden tanulónál egyformán. Ezért az igényesebb gyakorlatokat differenciáltan, a tanulókat két csoportra osztva végezzük. A fejlettebb, jobb készségekkel rendelkező tanulók a magnetofonnal dolgoznak, munkájukat a tanár a felvevő magnetofon segítségével utólag ellenőrzi. A lassúbb, gyengébb hallású és emlékezetű tanulókkal a tanár mikrofonon keresztül foglalkozik, munkájukat pedig saját fülhallgatója segítségével közvetlenül és azonnal ellenőrzi.

Az intenzívebb munka következtében jelentkező fáradtságot az órák és gyakorlatok változatossá tételével igyekszünk ellensúlyozni. Azt tapasztaltuk, hogy egyfajta gyakorlat 10 percnél tovább nem tarthat. Kikapcsolódást jelent az is, ha leállítjuk a magnetofont, és a következő gyakorlatot a tanár vezeti mikrofon segítségével.

A menetközben felmerülő félreértések elkerülésére minden új gyakorlatnál röviden tájékoztatjuk a tanulókat az elvégzendő feladról, a megoldást egy-egy mintapéldán bemutatjuk, vagy egy tanulóval végeztetjük el.

A gyakorlatok megtervezésénél a programozott oktatás módszereit alkalmazzuk. Minden gyakorlat csak egy új nyelvi jelenséget tartalmaz, a mondatok rövidke, egy modell 6—8 formában ismétlődik, a gyakorlatokat egymásra építjük, fokozatosan emeljük azok nehézségi szintjét és meggyőződünk arról, hogy a tanulók milyen mértékben sajátították el a gyakorolt anyagot.

Általában négyütemű gyakorlatokat tervezünk. Az első ütemben adjuk a tanulóknak az impulzust, amelyre reagálnia kell. A második ütemben a ta-

nuló elvégzi a kijelölt műveletet — jól vagy rosszul. A harmadik ütemben hallja a tanuló a helyes megoldást (kontroll-önkontroll). A negyedik ütemben ismétli a helyes megoldást.

A gyakorlatok megtervezése igen sok időt igényel. Messzemenően támaszkodunk a külföldi és hazai tapasztalatokra és szakirodalomra. Ebből sokat tanulunk, de tananyagainkat, gyakorlatainkat mégis csak magunknak kell elkészítenünk. Az első osztályokban viszonylag könnyen boldogulunk, mert egyrészt felhasználhatjuk az új tankönyvek gyakorlatait, másrészt sok ötletet meríthetünk azokból a tapasztalatokból és eljárásokból, amelyeket világszerte kezdő tanfolyamokon eredményesen alkalmaznak. Sokkal nehezebb a feladatunk a felsőbb osztályokban. Tankönyveink inkább megnehezítik a munkánkat, nemhogy segítenék, és a szakirodalom is keveset foglalkozik a haladó fokú labor-oktatással. Munkaközösségünk tagjai élénk kísérletező kedvvel, sok ötlettel, áldozatkész munkával igyekeznek megbirkózni ezzel a feladattal is.

Tisztában vagyunk azzal, hogy a nyelvi laboratórium nem csodaszer, hanem csupán hasznos segédeszköze a tanárnak és a tanulónak, ha célszerűen használjuk fel, és hogy a labor-oktatás csak akkor eredményes, ha jól programozott anyaggal dolgozunk, és ha a labor-órák összhangban vannak a hagyományos tantermi nyelvi órák anyagával és módszerével.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Dr. Tarján Jenő: Audio-orális nyelvoktatás mondatmodellek alapján. (A korszerű nyelvoktatás kérdései, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1965.)
2. Dr. Ágoston György—Dr. Nagy József—Dr. Orosz Sándor: A technikai eszközök szerepe az oktatásban. (Audio-vizuális Közlemények 4—5.)
3. Suara Róbert: A nyelvi laboratóriumi gyakorlatokról. (Modern Nyelvoktatás, 1965. 3. sz.)
4. Dr. Tálasi Istvánné: A nyelvoktatás reformjának útján. (I. Ny. T., 1965. 4. sz.)

Őszi társadalmi munkán a konzervgyárban

Hazafias nevelés a magyar órákon a gimnázium második osztályában

*„Nem elég csak emlegetni
Tudni is kell jól szeretni,
Tudni lölesen a hazát.”*

(Arany János)

Erre a jó, bölcs hazaszeretetre akarjuk nevelni növendékeinket a magyar irodalom segítségével. Azokat az írókat, költőket vallatjuk a magyar órákon, akik megoldották ezt a minden feladatuk legnehezebbikjét: tudtak jól, bölcsen szeretni. Hazát szeretni. Kölcséyyel együtt gyermekeink is felteszik a kérdést: mi a haza? S felelhetnénk: szebben, mint ő: „...e szóban: haza, foglaltatik az emberi szeretet és óhajlás tárgyainak egész összessége. Oltár, atyáid által Istennek építve, ház, hol az élet első örömeit ízeled, föld, melynek gyümölcse feltáplált, szülőid, hitvesed, gyermekeid, barátid, rokonaid, s polgártársaid: egytől-egyig csak egészítő részei annak.” S ő fogalmazza meg számunkra azt a gondolatot is melynek jegyében a második osztályos magyar nyelv és irodalom tanítását most vizsgálni akarjuk: „...haza, nemzet és nyelv három egymástól válhatatlan dolog, s ki ez utolsóért nem buzog, a két elsőért áldozatokra kész lenni nehezen fog.”

Haza, nemzet és nyelv — ezredéves múltunk minden nemes törekvése, sok nagy, nemegyszer véres függetlenségi küzdelme legszentebb tárgya. Hogy is mondja Kölcsey: „Mi a haza? Föld, amelynek gyümölcse feltáplált.” Föld, amelynek meghódításáról Anonymus és többi krónikásunk az ősi mondák alapján regél. Gazdag föld, amelynek lá-

tása megdobogtatta a honfoglaló magyarok szívét, s amelyről Káldi Márk így nyilatkozik: „...Ennél a tájnál jobb föld nincsen.” Kusid e „...helyet gyönyörűségnek, a földet köröskörül jónak és termékenynek, a folyó vizét és rétjeit kitűnőeknek találta.”

Ennek a földnek, tájnak a szépségeit énekli meg Janus Pannonus, végtelen mezőit, zöld berkeit, „...hol lomb virított, s most téli zúzmarás lepel borul rá.”

Ezt az áldott, gazdag földet gyakran áztatja fiai vére, mert sokan szeretnék meghódítani maguknak termékeny mezőit, rétjeit, szántóföldjeit, folyóit, hegyeit, völgyeit.

Ezt a földet szaggatják 3 részre a XVI. században, s ettől a sok sebből vérző hazai tájtól, szülőföldtől veszi szívét szorítóan fájó búcsút Bornemisza Péter Siralmas énnékő című versében.

Az „édes haza” utáni vágy emészti a Lengyelországba szakadt költőt, „...aki bujdosik, mint árva, idegen országba”, s szívében dédelgeti csak „...a kiterjedt sík mező, fákkal, kősziklákkal bűvös hegy, völgy, erdő”, a haza emlék-képeit. Balassi számára „az nagy széles mező, az szép liget, erdő”, a hazai táj, föld egyet jelent az élettel — küzdelmes, harcos, kemény, mégis vidám, mozgalmas, izgalmas végvári élettel.

A szülőföld utáni forró vágyakozás kap hangot a kuruc költészet bujdosó énekeiben. Ez az érzés diktálja Mikesnek a felejthetetlen sorokat: „Úgy szeretem már Rodostót, hogy el nem felejthetem Zágont.”

A hazai táj, szülőföld, nekünk is szűkebb hazánk, a Nyírség, a Tisza vidékének szépségét ragyogtatja fel Bessenyei György: A Tiszának reggeli gyönyörűsége című versében. Talán elsőnek énekli meg a szőke Tiszát, melynek partjain „...kétfelől szörnyű jegegyefák nőttek, melyek csaknem a felteget tartják.” Látjuk magunk előtt mi is a méltósággal hömpölygő nagy folyót, a Tiszát, mely „...foly csendességével, s mintha gondolkodna, olyan menésével. Sárga tajtékjait formálja közepén. Sok gallyak, s levelek ballagnak a színén. Sebes örvényein bujdosván magukba Zugással ütköznek néhol a partokba.” Sok gyerekünk elmondhatja Bessenyeivel: „Ilyen az hely, ahol életre születtem, s a nagy természetnek tagja lettem.”

S ugyancsak fel szoktam olvasni tanítványaimnak Kazinczy Ferenc: Fogásom naplójából azt a részt, amelyben a hazájába való visszatérését írja le ekképp: „Kilépven a hajóból térdre estem, megcsókolám ujjam hegyét, s a magyar földre nyomám a csókot. Ölelek, áldott föld! Te bird hamvait mat egykor!”

Az „arany kalással bíztató” dunántúli táj szelíd szépségét énekli meg Berzsenyi Dániel nem egy versében. „zöld lugasait, fűzes ernyeit, a csermely violás völgyét, s a hegy boltozatán némán borongó homályt.” Ezen a tájon mélézik Csokonai, ott, hol „A csonka gyertyánok mohos tövében a tiszta forrás csergedez”, s hol „A lenge hold halkkal világosítja a szőke bikkfák oldalát.” Itt harsogják jajjaik a „...zordon erdők, durva bércek, szirtek.” Csodálatos képek ezek, amelyeket áthat a költőnek a hazai táj, a szülőföld iránti szeretete.

S aztán van alkalmunk rámutatni arra, hogy amit a magyar ember számára a dunántúli táj, vagy a Tisza jelent, az például az oroszoknak a kaukázusi táj, a Volga folyam, a „Máty rád-nájá”, az a szibériai kietlen síkság vagy a termékeny orosz vidék. Puskinnal együtt gyönyörködünk az orosz föld szépségeiben, s akkor értik meg igazán növendékeink, mit jelent az egy ember, az egyes nemzetek számára a hazai föld, a szülőföld.

Hivatkozom a reformkor költészetéről szólva Kisfaludy Károly közismert mű-népdalára, a Szülőföldem szép határa című versre, mely a honvágyának, a szülőföld fájó szeretetének valóban költői megfogalmazása. S ilyenkor mindig alkalmat találunk arra, hogy beszéljünk a disszidált magyarok, „e forgószél-sodorta árva levelek” keserű fájdmáról, arról, hogy milyen kétségbeesetten tudnak vágyani az otthoni táj után, hogy ezer és ezer esetben beigazolódik: „Ki a Tisza vizét issza, vágyik annak szíve vissza... Szívet cseréljen az, ki hazát cserél.”

Kisfaludy költeményéből kiindulva szoktuk tanítványaimmal azt is megbeszélni, hogy a szülőföld — mint ebben a versben is — tágabb értelemben a hazát jelenti.

Eötvös József A falu jegyzőjében tesz tanúvallomást arról, mennyire szívéhez nőtt a szülőföld, a magyar táj, különösképpen a zöld rónaság.

A regény erősen lírai zárószavában Petőfire emlékeztető szenvedélyes hangon zengi az Alföld dicséretét, amely számára is a végtelenség, a szabadság szimbóluma: „Te a magyarnak képe vagy, nagy rónaságunk! Reményzölden, de pusztán állsz, arra teremtvé, hogy termékenységeddel áldást árásszál magad körül, de még kopáran. ...szívem mondja, közelg az idő, hol virulni fogsz. Virulni, te, szép rónaságunk, s virulni a nép, mely egy ezred óta síkodat lakja. Boldog, ki e napot elérheti.” Eötvös nem érthette meg a várva várt napot.

Sorait elemezve vallatja, — nem a tanár, de az író — a ma ifjúságát, vajon tudatában van-e annak, hogy Eötvös álmai mikor, miért, s hogyan válhattak valóra.

Petőfivel együtt andalodunk el a „Cserebogár, sárga cserebogár” szívünkben visszhangzó dallamán, idézzük a magunk gyermekkorának szép emlékeit, amelyek ezer és ezer szállal kötnek a hazai földhöz, a szülőföldhöz. Szülőföldemen című verse olvasása után szoktuk megvitatni növendékeimmel, vajon a szülőföld feltétlenül egyet jelent-e azzal a hellyel, ahol születünk. S csak az anyakönyv adatai szabják-e meg a szülőföld határait? A fiatalok elismerik a költőnek azt a jogát, hogy Kiskőrös helyett Félegyházát tartsa szülőföldjének. Illyés Gyula következő sorai is erősítik őket ebben a meggyőződésükben: „A gyermek ezen a földön áll meg először a lábán, ezen teszi az első lépést, itt ejti ki az első értelmes, emberi szót. Neki van igaza, mikor később, dacolva az okmányok bamba adataival: a köznapi, lélektelen igazsággal, ezt a várost vallja szülőföldjének. Ő, akinek hivatása, hogy a valóságot alakítsa, ő ne szállhatna szembe a valósággal? A lélek köti őt és nem a sár, még csak a vér sem. Lelke itt született meg, és magyarnak született!” Erről a tájról ír a költő a rajongás hangján az Alföldben: „Szép vagy Alföld, legalább nekem szép! Itt ringatták bölcsőm, itt születtem, Itt boruljon rám a szemfedél, itt domborodjék a sír is fölöttem.” Már Besse nyeit is megihleti az Alföldön át szelíden hömpölygő Tisza, s Petőfit lelke mélyéig megrázza a fékevesztett folyam, mely „Zúgva bőgve törte át a gátot, El akarta nyelni a világot!” Ezt a tájat, az aranykalással ékes rónaságot, „...melynek fölötte lenge délibáb Enyelgve űz tündérvjátékokat...” faggatja, kérleli a költő, forró szenvedéllyel a Hazában: „Ismersz-e még? Óh ismerd meg fiad!”

Az Uti levelekben is az elragadtatás szólal meg, ha a dicső rónaság, az Isten homloka látása hozza indulatba a költőt. Verseit s e leveleket olvasva mi is vele együtt kiáltunk fel: „Mily egyszerű a pusztá, és mégis mily fönséges! De lehet-e fönséges, ami nem egyszerű?” S növendékeimmel ilyenkor megbeszéljük, mennyit változott Petőfi óta a pusztá, a Hortobágy. Mennyit alakult a magyar föld, a magyar tájak képe, s hogy e a változás milyen gazdagodást, mennyi haladást jelent.

S hogy kinek köszönhető ez a változás, ez a gazdagodás, ez a haladás? S nem el, de ismét és újból vissza fogunk jutni a néphez. A népet már irodalmunk kezdeteiről szólva mint alkotó erőt ismerjük meg. Ősköltészetünk, melyről későbbi korok emlékei tanúskodnak, egy tehetséges, munkás, felelősséget vállaló, harcos népre vall.

Ez a nép hódította meg — ahogyan gestáink elregélik — hazánkat, s ez a nép tette a magyar nevet keleten és nyugaton ismertté, sőt rettegetté. De ugyanez a nép az, mely lankadatlan szorgalmával birtokba veszi és megműveli a meghódított földet, s amelynek munkaszeretete, derűje Gellért püspököt oly mélységesen meghatja. Ezzel a néppel érez együtt Janus Pannoniusz, líránk megteremtője, mikor így fohászkodik az Istenhez békéért: „Áldd meg e földet, atyám, nyugalom kell végre a népnek. Fájnak a harci sebek, s oly szomorú a halál.” De ugyanekkor látja e nép hibáit: hiszékenységet, tudatlanságát, csak éppen azt nem ismeri fel, hogy a nép ártatlan e bűnökben. (Galeotto Marzióhoz).

Heltai Gáspár Egy nemes emberről és az ördögről című fabulája már megvilágítja növendékeink számára, milyen elnyomatásban élt a nép, s rámutat, ki a felelős a nép kiszolgáltatott, nyomorult életéért. Balassi egynek érzi magát a néppel, az egyszerű végvári vitézekkel. Zrínyi Szigeti veszedelem című eposzá-

ban nemcsak dédapjának, de a hazáját hősiiesen védelmező magyar népnek állít emléket, annak a népnek, amelynek ugyan felismeri hibáit, de amelyről mégis így ír: „...ha kérdeed, kit kévának, s micsoda nemzetet akarok oltalmamra, azt mondom: a magyart kévánom. Miért? — azért, mert ez a legalkalmasabb, legerősebb, leggyorsabb, és ha akarja, legvitézesebb nemzet.” (Az Török Áfium...) A kuruc szegénylegény költészet megrendítő képet fest a nép nyomoráról: „Rongyos az dolmányom, kivan az oldalom, ...Nincsen abrak, széna, rút hitvány az lovam. Rongyos az istállóm, igen pusztá házam... Kenyerelem, pecsenyém, igen szűken vagyon.” Másrészt viszont fényt vet a nép öntudatos, bátor magatartására, állhatatosságára, töretlen harci kedvére, önzetlen hazaszeretetére. (Thököly haditanácsa, Magyarország, Erdély hallj új hírt, Csinom Palkó, stb.)

A kuruc költészetet tárgyalva alkalmunk nyílik, hogy tisztázzuk növendékeink számára, a nép — nemzet fogalmát. Már előbb Zrínyinél, sőt akár Anonymusnál is felvetődik a kérdés, mi a különbség nép és nemzet között. De talán éppen a szegénylegény s nemesi kuruc költészet kapcsán tudjuk tanítványaink számára leginkább világossá, érthetővé tenni, hogy az osztálytársadalmakban a népen a dolgozó osztályokat értjük, a nemzet egyetemesebb fogalom. Például e korban a nép a jobbagysorban élő parasztság, de ha a magyar nemzetről szólunk, abba beleértjük a nemesi osztályt is. Itt, s már Zrínyinél is, rámutathatunk arra, a külső veszedelem elleni harchoz miért követelik költőink, íróink a nemzeti összefogást. Aztán e probléma kapcsán felvethetjük — vagy ha szándékunknak megfelelőbb, későbbi órára hagyhatjuk — annak a kérdésnek a tisztázását, mit jelent a népi demokrácia, s miért hangoztatjuk (erről bőven olvashatnak, hallhatnak napjainkban), hogy a cél az egyetemes nemzetállam meg-

teremtése. Természetesen, csak a leg-egyszerűbben megfogalmazott válaszra gondolok itt, a második osztályban.

Nagyon sok alkalmat nyújt a felvilágosodás irodalmának tanítása arra, hogy a népre, sorsra, problémáira irányítsuk növendékeink figyelmét. Tudatlanságára, elnyomott helyzetére Besse nyeinél is találunk példát (Tarimenes utazásai). Hatalmas, fenyegető erejére Batsányi Jánosnak a Franciaországi változásokra című verse tárgyalásakor mutathatunk rá. Eszes, ügyes népi alak Fazekas Ludas Matyija. Csokonai mélyrehatóan s nagy együttérzéssel elemzi a nép elesettségének okait (Estve, Konsztancinápoly, Jövendőlés... stb.) de a pár alakja számára is a késői szebb, boldogabb kor záloga, szimbóluma. A nép költészete s egyéni sorsa segíti abban, hogy közel kerülhessen a néphez, megérthesse azt, s azonulhasson vele fáj dalmában és reményeiben. Berzsenyi Dániel, Orczy Lőrinc s a patriárkális népesség sok más képviselőjének költészetében a nép élete idillikus, szinte irigylésre méltó a maga egyszerűségében, tisztaságában, szegénységében. Könnyű bebizonyítani növendékeinknek, hogy e költők önáltató módon azt látták, amit látni szerettek volna, s hogy nem egy közülük revideálta álláspontját, mint például Berzsenyink is.

De tanulmányaink során nemcsak a magyar, hanem más népek sorsával is megismerkednek tanulóink. Gondoljunk csak az Anyeginre vagy Viktor Hugó népi alakjaira — s könnyű lesz bebizonyítani azt a tanítványainknak, hogy a nép sorsa azonos társadalmi formájú, de különböző nemzetiségű országokban több-kevesebb eltéréssel azonos. Egyforma az elnyomás, a nyomor, de a szabadság utáni vágy is egyformán hevesen lángol a kizsákmányolt milliók szívében. Talán leginkább Kátona József Tiborcának monológiával bizonyíthatjuk ezt, ha felhívjuk tanítványaink figyelmét arra, hogy Veit Weber — tehát idegen költő — nyomán

fogalmazza meg Katona, s adja Tiborc szájába a magyar nép panaszait.

Kölcsey e sokat szenvedett, küzdő népre kéri Isten áldását a Himnuszban, érte emeli fel szavát országgyűlési, Szatmár megyei beszédeiben. Vele fenyegeti az elfajzott nemességet Dózsa szellemét idézve, s őt siratja nemzeti imánkká vált ódájában.

Vörösmarty Mihály „...A tehetetlen kor puhaságra serényebb gyermekei” elé a honfoglaló magyar népet állítja példaképül, s fájdalommal látja, hogy, „...a hosszú nyugalom henyesége lerontja a nagy nemzeteket, s a sas fia gyáva galamb lesz.” Ostorozza a népi tömegeket az elnyomó belső ellenséget, mert őket okolja a nemzeti egység hiánya s a nép nyomorult helyzete miatt (Országháza). Megértéssel és mély részvétellel fordul az elnyomottak felé. Ennek a népnek jósol nagyszerű halált a Szózatban, halált, mely kiengesztel, az egész világot telettre hívja és megrendíti.

Petőfi költészetében uralkodó, központi szerepet kap a nép. „Egyik kezében eke szarva, Másik kezében kard. Így látni a szegény jó népet, Így on! majd vért, majd verítéket, Amíg csak élte tart.” Ennek a sokat vérző, dolgozó, munkás népnek követel jogokat súlyos kötelezettségei ellensúlyozására forradalmi fenyegetéssel. Neki ígéri a végtelen jövőt, „...Hiszen a nép körében, a kunyhókban születnek a nagyok, az ég A megváltókat ide küldi be, S a nép mégis mindenfelől csak megvetést és ínséget lát.” S mikor eljön az idő, ezt a népet riasztja a Talpra magyarában, hívja fegyverbe a haza védelmében, s hatalmas örömmel üdvözli a feltámadt népet. Ezért a népért — melyből vétetett — ontja vérét a csatatéren, s így pecsételi meg halálával költői hitvallását: „A néppel tűzön vi-zen át.”

A mai magyar irodalomból vett szemelvény-részek (Juhász Ferenc, Sánta Ferenc) nagyszerű alkalmat adnak ar-

ra, hogy párhuzamot vonjunk a nép, illetőleg szorosabban a parasztság régi és mai élete között, s vallomásra készítsük elsősorban falusi parasztyerekeinket, hiszen a szüleik nem is a jobbagy — de zsellérparasztnak, Földhözragadt Jánosok életét élték jobbára. S a nép — nemzet fogalmának ismételt tisztázására is sor kerülhet.

„Haza, nemzet és nyelv három egymástól válhatatlan dolog, s ki az utolsóért nem buzog, a két elsőért áldozatokra kész lenni nehezen fog.” Kölcsey szavainak igazságát nyomon kísérhetjük egész irodalomtörténetünkben, s minden nyelvten órák mottója lehet az ő figyelmeztetése: „Teljes birtokában lenni a nyelvnek, melyet a nép beszél: ez az első s elengedhetetlen feltétel. De erre még nem elég azon nyelvismeret, mely dajkánk karjai közt reánk ragadt, s azt hinni, hogy gyermekkori nyelvünkkel az élet és tudomány legnagyobb és legtitkos tárgyait is tisztán s erőben előadhatjuk, nevetséges elbizottság. Igyekezned kell nemcsak arra, hogy beszéded hibátlanul zengjen ajkaidról, hanem arra is, hogy kedves hajlékonysággal, gazdag változékony- sággal, tisztán kinyomva, s szívre és lélekre erőben munkálva, okaidnak, érzelmeidnek akaratodtól függő tolmácsa lehessen.”

Együtt örültünk tanítványainkkal az év második óráján annak, hogy lám, Anonymus latin nyelvű gestájával kb. egyidőben magyarul csendült a prédikátor szava (H B). Erre kényszeríti őt az, hogy a dolgozó tömegek, a nép nem érti a latin szöveget, de még az előkelők közül sem sokan. S magyarul zokog fel 1300 táján a fiát sirató Mária panasza: „Világ világa, Virágnak virága, Vasszegekkel veretül.”

Balassi Bálintban a magyar nyelvű líra megteremtőjét ünnepeljük, s Pázmány Péter érdeme a prózai nyelv megteremtése. A kuruc költészet egyik legnagyobb jelentőségét éppen nyelvi, sti-

láriis gazdagságában látom. Mikes Kelemen ízes, közvetlen székely beszéde ma is elevenen ható erő. Mint szabolcsi, mindig különös büszkeséggel vitatom meg tanítványaimmal Bessenyeinek érdemeit, amelyeket a magyar nyelv érdekében kifejtett munkásságával, Magyarság című röpiratával szerzett magának. S megjegyeztük tanítása nyomán a nagy igazságot: „Minden nemzet a maga nyelvén lett tudós, de idegenen soha sem.” S büszkén valljuk vele együtt: „Melyik nyelvnek is lehetne több édessége, méltósága, mélysége és könnyű kimondása, mint a magyar-nak?”

Meg kell értetnünk tanítványainkkal Kazinczy nyelvújítási harcának politikai jelentőségét. Ő tisztán látja: „A nyelv egyik legfőbb kincse, egyik legfőbb dísz a nemzetnek, s a nemzeti léleknek mind igen szép képes, mind hív fenntartója, s ébresztője.” A nemzeti léleknek ezt a hív fenntartóját és ébresztőjét az idegen elnyomás idején kettős kötelesség ápolni, gazdagítani, — ezt is jól látja Kazinczy, s vele együtt mi is. Ahogy a marxizmus tanítja: „...Olyan nyelv nélkül, mely érthető a társadalom számára, és közös annak tagjai számára, a társadalom megszűnik termelni, felbomlik és megszűnik mint társadalom létezni.”

Következésképpen: ha a magyar társadalom megszűnik magyarul beszélni, megszűnik létezni is, — legalább is, mint magyar nemzet. A növendékek ezt az igazságot igen könnyen felismerik.

Csokonai Vitéz Mihály a Jegyzet az anakreoni dalokhoz című munkájában minden magyar, de különösen a magyar költők és írók figyelmét a népnyelvre irányítja: „Magyarjaim! Lite-rátorok! Ne csak a külföldi írókat olvassátok, hanem keressétek fel a rabotázó együgyű magyart, az ő erdeiben és az ő Scythia pusztáiban, hányjátok fel a gyarló énekes könyveket, a

veszekedő prédikációkat, a szür bibliopoliumon kiterített szennyes románcokat, hallgassátok figyelemmel a danoló falusi leányt és a jámbor puttonost, akkor találtok rá az Árpád szerencsi táborára, akkor lelitek fel a nemzetnek ama mohos, de annál tiszteltesebb maradványait, a melyeket az olvasott és utazott uracskáknak társaságában haszontalan keresnétek...”

Vörösmarty romantikus pátosztól fűtött, hatalmas képekben gazdag költői nyelve legegyszerűbb bizonyossága a magyar nyelv kifejező erejének, hajlékonyságának. Petőfi nyelve pedig éppen egyszerűségében fenséges, s mégis oly közvetlen. Ahogy Illyés Gyula írja: „ő az első, aki... közvetlenül a néphez tud szólni, úgy, mint azóta mindmáig senki, aki megcsinálja a csodát: a »leg-alacsonyabb« tömegek előtt is közérthető, anélkül, hogy »leszállana.«

Minden írónk, költőnk bizonyítja, amit Kosztolányi Dezső így fogalmaz meg: „Erős várunk a nyelv.” Ezt a várat óvni, védelmezni kötelességünk nekünk is. Tanítványaink szívébe kell vésnünk Kalmár Györgynek, a XVIII. század e különös emberének szavait: „A magyar nyelvben megvan a keleti nyelvek képes volta, mélyértelműsége, kifejező ereje, leleményessége, minden lelkessége és tehetsége, a török nyelv virágos pompája, az angolok méltósága, a franciáknak folyékonyága, az olasz-nak édessége, a németnek komolysága, a szláv-nak gazdagsága, a görögnek termékenysége, csínossága és ékesszólása, a latinnak dísz és fénye, a spártai-nak velős rövidsége: szóval bármit kíván a művelt gondolkodás, az mind megvan benne.”

El kell érünk, hogy növendékeink úgy érezzenek, mint Kosztolányi: „Az a tény, hogy magyarul beszélek, gondolkodom, írok, életem legnagyobb eseménye, melyhez nincs fogható. Mélyen bennem van, a vérem csöppjeiben, idegeim dúcában, metafizikai rejtélyként.

Ebben az egyedülvaló életben csak így nyilatkozhatom meg igazán. Naponta, sokszor gondolok erre. Épp annyiszor, mint arra, hogy születtem, élek és meghalok."

Haza, nemzet és nyelv három egymástól válhatatlan dolog. E Szentháromság az, melyért oly sokat küzdött, harcolt a magyarság. Ősi mondáink, regéink beszélnek el a honfoglalás dicső történetét, s már középkori gesta-íróinknak számot kell adniuk a véres harcokról, melyeket hazája függetlenségeért vív a magyar nép. Háborúba kényszerül a hódításra éhes németekkel szemben (Kálty Márk krónikájából Zoltmund története). Hazája drága földjét védelmezi a Muhi pusztán az országot elárasztó tatár hordák ellenében. Szembeszáll a török veszedelemmel, s lesz a keresztény Európa pajzsa, ahogy Balassi Bálint megénekli. A török elleni küzdelem hőskölteménye Zrínyi Miklós Szigeti veszedelme. Arra tanít a nagy költő, politikus és hadvezér, hogy kis nép is győzhet a számbeli fölényben lévő ellenséggel szemben, ha igazságos ügyért száll sikra. De figyelmeztet is, hogy csak nemzeti összefogással győzhet a két ellenség közé ékelt magyarság, amely idegen segítségben nem bízhat, egyedül saját erejében.

A kuruc költészet világosan tükrözi az osztrák elnyomás elleni küzdelem három szakaszát. Segítségével megértik tanítványaink, hogy a fegyveres harc elkerülhetetlen volt: „Fegyverrel, fegyverrel köll bosszút állani, Magyarok fegyverrel köll veszni, vagy nyerni. Hitel csalattattunk, nem köll azért hinni. Fegyver fog közöttünk igazságot tenni.” De a Rákóczi-szabadságharc bukásának okaira is rámutat ez a költészet: „Magyarországot megnyertük volna, ha sok fondorkodó urak nem lettek volna.” A nemzeti összefogás hiánya, az uralkodó osztály önzése egyik oka annak, hogy Rákóczinak le kellett tennie a fegyvert a szövetkezett reakciós erők előtt.

Hanem a forradalmi szellemet nem ölheték meg a legkegyetlenebb megtorlással sem. Ezt bizonyítja a kudarcba fulladt Martinovics-összeesküvés, amelynek szinte minden költőnk, írónk valamilyen formában részese volt. Kazinczy Fogságom naplója megrendítő képet fest e forradalmi mozgalom vezetőjének férfias bátorságáról, helyzetéről az utolsó percig.

Az európai forradalmi megmozdulások, például a lengyel, görög szabadságharc, később az olasz forradalom csak táplálják ezt a forradalmi tüzet Magyarországon is. Legigazabb, legnagyobb költőink készítik az utat az 1848-as forradalomhoz. De akinek neve összeforrott a magyar szabadságharcba, az Petőfi. A költő évekig, éjjel-nappal várja a forradalmat: „Érzen előre — mondja barátainak — mint kutya a földrengést.” Hiszi, hogy: „Eljő, eljő az a nagy, szép idő, Amely felé reményim szállanak, Mint ősszel a derültebb ég alá Hosszú sorban a vándormadarak.” Növendékeink forradalmi gondolkodását, érzéseit elsősorban Petőfi forradalmi verseinek hatása formálhatja, mélyítheti. A költő tudta, hogy a szabadságharc, a nép ügyének legnagyobb ellensége „a cudar, az áruló testvér”, akik közül, mint mondotta, „egy százakat ront el, mint pohár bort az egy cseppnyi méreg.” Harcot hirdet ellenük, s ez a riadó riasztja a ma élő magyarságot is, s meggondolkoztatja ifjúságunkat.

Petőfi hisz a forradalomban, mert — mint Illyés írja — eszményein kívül temperamentuma is forradalmi, bár ha a száz alakban elképzelt forradalomra gondol, így kiált fel a költő: „Borzadok, iszonyodok, s egyszersmind kedvre derülök.”

Petőfi következetes, hajthatatlan, szigorú forradalmisága példakép ma is, s arra tanít, hogy nemzetünk, népünk függetlenségeért semmi ár nem drága — még életünk sem.

De ha Petőfi végső lehetéig, hű volt a néphez, s a szabadság ügyéhez, a nép is szívébe zárta őt, s a késő utódok szeretetében tovább él a költő.

A magyar forradalom elbukott. Siratják itthon, s siratják Európa-szerte. Heine, a nagy német forradalmár költő, mélységes fájdalommal látja: „Bukik a hős, szokás szerint. És győz az állati erő, a barbár.”

Vörösmarty Mihályt szinte az örület-be kergetik az esztét borító setét eszmék: „Mi a világ nekem, ha nincs hazám? Elkárhozott lélekkel hasztalan kiáltozom be a nagy végtelent. Miért is éltem, az már dúlva van.” Az Előszó s a Vén cigány lélekbemarkoló képei a hazáját vesztett költő komor látomásai. De feldereng már a remény is: „Lezz még, egyszer ünnep a világon!”

S erről az ünnepről szólnak mai irodalmunk olyan írói, költői, mint például Lengyel József, Garay Gábor, Váci Mihály, akiknek tárgyalását tanmenetemben megjelöltem. Az ő példájuk, életművük is arra tanít, hogy a hazát, népet, magyar nyelvet szeretni kell. Mert Kölcseyvel szólva: „Kinek szívében a haza nem él, az száműzöttnek te-

kinti magát mindenhol: a lelkében üresség van, mit semmi tárgy, semmi érzet be nem tölt.”

De nem elég szeretni: jól és bölcsen kell szeretni a hazát. Tanítványaink mellének kell szegezniük a kérdést: „S te mit fogsz érette tenni? Mit fogsz tenni, midőn álmok helyett való pálya nyílik előtted? Lesz-e bátorságod szembe szállani minden akadállyal, mik az új, ismeretlen pályázó útját ezer felől elzárják? Fogsz-e túrni rettentést, ki bárárság és szeretet karjából léptél ki? Fogsz-e túrni jéghidegséget, kit forró kobel ápolt mindeddig? Fogsz-e túrni halátlanságot és félreértést, kiért a szenvedés óráiban meleg könyvek hullottak, s kinek szeszélyit is kedvezőbb pillantások szelíden fogadták? De fogsz-e ostromot is állani a kisértések között? Fogsz-e híven maradni, ha tántorodásra bér tétetik? Fogsz-e szél és hab ellen küzdeni, ha minden elhagy, ha bűnnek mondatik, amit angyalod kebled mélyén sugall, ha minden való és jó, minden szép és nagy legyőzve süllyedez?”

Kell, hogy növendékeink hitvallásává váljon Vörösmarty Szózata:

„Légy híve rendületlenül
Hazádnak, óh magyar!
Ez éltetőd, s ha elbukál
Hantjával ez takar.
A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely,
Áldjon vagy verjen sors keze:
Itt élned hálnod kell.

SZITHA MÁRIA
tanár

Szocialista hazafiság — hazafias nevelés

Évek óta szélesedik és gazdagodik a hazafiság és nacionalizmus kérdéseiben kibontakozott vita — állapította meg Mód Aladár „Nemzeti érzés vagy nacionalizmus? című cikkében (Népszabadság, 1967. III. 12.). Azonban mialatt ezek a viták folynak, az élet és az iskola nem várhat és nem is vár a viták lezárására, véglegesen tisztázott nézetek kialakulására. Az ifjúság hazafias nevelésének feladatait a nevelőknek már most és napról-napra meg kell oldaniuk oktató-nevelő tevékenységük során. A hazafias nevelés eredményességét megkívánja az iskolától népünk és a szocializmus teljes felépítésének időszaka egyaránt, még akkor is, ha a hazafiság és különösen a szocialista hazafiság tartalma szerint is pozitív kialakítása még előttünk álló feladat.

A szocialista hazafiság fontosságára mutatott rá az MSZMP IX. Kongresszusának határozata, amikor megállapította: „A szocialista hazafiság fontos szerepet játszik a nemzeti egység megteremtésében, a világnéztileg ma még eltérő felfogást valló, de az új társadalom célkitűzéseit elfogadó emberek törekvéseinek összefogásában.” (MSZMP. IX. Kongresszusának Határozata. V. 27.) Ugyanott meghatározta a határozat a szocialista hazafiság tartalmát is. A szocialista hazafiság „magában foglal minden igazi értéket, melyet évszázadok során a magyar nép teremtett, de nem táplálkozik kizárólag a múlt forrásaiból... A szocialista magyar nemzet felvirágoztatása adja mai hazafiságunk igazi tartalmát.” (U. o.)

A kongresszusi határozat fentiekben kiragadott idézetei elegendő támpontot nyújtanak a nevelőknek ahhoz, hogy a Határozatban másutt (Határozat V. 30.) központi feladatként meghatározott munkájukat, a szocialista ember nevelését a hazafias nevelés területén biztos elvi alapokból kiindulva kezdjék és valósítsák meg.

A hazafias nevelés területén folyó munkánk egészéről való beszámolóhoz jelen évkönyvünk terjedelme nem nyújt lehetőséget. Így csak az intézeti történelem-tanításunk során végzett nevelőmunkánkról, s ezen belül is csak azokról a módszerekről kívánok szólni, amelyekkel az iskolai élet lehetőségein belül megkíséreltük és végezzük tanulóinkban a szocialista hazafiság alapjainak kiformálását.

Tudjuk, hogy a szocialista hazafiság sokoldalú összetevőihez a legközvetlenebb és legmaradandóbb élményt a tanulóink számára szűkebb környezetük, a szülőföld adja. Ha tehát tanulóinkban az igaz hazafiság alapjait le akarjuk rakni, mégpedig úgy, hogy az ne csupán passzív befogadássá, hanem cselekvésben is megnyilvánuló, pozitív módon ható erővé is váljon, elsősorban szülőföldjük ismeretét és szeretetét kell tudatosítani és elmélyíteni bennük. Ahogyan nem lehet igazi hazaszeretet proletár internacionalizmus nélkül, a proletár internacionalizmus sem születhet meg ifjúságunkban népük és hazájuk, közvetlen szülőföldjük ismerete és szeretete nélkül. Megyénk nagy szülőtte Zalka Máté is, miközben igaz internacionalistaként harcolt szovjet földön vagy a spanyol nép szabadságáért, a szőke Tiszáról mesélt, szülőföldje dalaiból énekelt barátainak, katonáinak.

Hazafias nevelésünknek azonban objektív feltétele, hogy mind a nevelők, mind a tanulók megismerhessék megyénk múltjának és jelenének történetét, haladó ha-

gyományainkat és szocialista építésünk eredményeit. Különösen az utolsó tíz évben megyénkben élénk helytörténeti kutatás is folyt, s ennek eredményei a helyi sajtóban, kiadványokban és folyóiratokban — a régi kiadású és elavult monográfiák helyett — nevelő és tanuló számára egyaránt megszerezhetők és megismerhetők lettek. De tudjuk azt is, hogy az írott vagy kimondott szó és ismeret még akkor sem válik magától értetődő nevelési tényezővé, ha a nevelőt valóban belső meggyőződés is fűti. A szocialista tudat és a biztos ismeretanyag érzelmi mélységét igazán a személyes élmények forrásítják át. Nem egészen ugyanaz a hangzása a szónak a tanítási órán, ha a nevelő — bár teljes meggyőződéssel — beszél Esze Tamás és kurucainak hazaszeretetéről vagy szocialista építésünk eredményeiről, mintha maga is megjárta a kuruc Tarpát vagy a Tiszlóki Erőmű tövében megpihenve személyesen látta is azt. És a tanulók is másképp fogadják be az ismeretanyagot, másképp válik bennük tudatossá a haza és annak szeretete, ha nemcsak a szó és esetleg a kép, hanem a személyes élmény varázsa is áthatja az új ismeretet. Mégis ma, amikor az élénkülő turistautakkal felnőtteknek, fiataloknak egyre szélesebb körben ismertté válik az ország határain túli világ, nevelőink és tanítványaink közül — pedig ez utóbbiak mind megyénk szülöttei — hányan tudják elmondani, hogy bejárták és ismerik megyénket, szülőföldjüket?

Ezt a tényt ismerte fel intézetünk igazgatósága és a tantestület, amikor úgy határozott, hogy az alsó osztályok csak akkor tehetnek más megyékbe kirándulásokat, ha már megyénk látnivalóit is felkeresték kirándulásaikon. És ennek nyomán alakultak ki azok az országos iskolai kirándulásaink is, melyeken négy évre elosztva csaknem egy hetes kirándulásokon az intézet minden növendéke vonaton, autóbuszokon és hajón bejárja és megismeri hazánk tájait, történelmi nevezetességeit. Az így szerzett élmények valóban teljes értékű neveléssé alakítják nevelőink oktató-nevelő munkáját. Így a tanulók hazánk és szűkebb szülőföldjük hagyományainak és jelen fejlődésünknek nemcsak megismeréséhez, hanem felismeréséhez, becsléséhez és megszeretéséhez is eljutnak; nemcsak eredményeinket látják meg, hanem azokat a helyeket és munkaterületeket is, amelyekre nemcsak büszkéik lehetnek, hanem ahol érdemes és kell is nekik is dolgozniuk a jövőben. Az ilyen kirándulások azonban nemcsak ezt a szűkebb körű és értelmezésű hazafiságot fejlesztik ki. Tovább mélyül ez a szocialista internacionalizmus felé is. Vagy nem a szovjet—magyar barátság tényét és együttműködésünk eredményét tudatosítja majd a Záhonytól lassan Kisvárdáig húzódó vasútállomás látványa és forgalma, a Barátság-köölajvezeték vagy az országhatárokat átívelő elektromos távvezeték, és nem az internacionalizmus kifejlődését segítő-e elő a Nyíregyháza új házait fűtő romániai földgáz útjának megismerése?

Országjáró kirándulásaink a nevelők és a tanulók egyaránt élményt szereznek, nevelésükben és nevelődésükben egyaránt felhasználják a kirándulási helyek idegenforgalmi vezetőinek magyarázatát is. Más azonban a helyzet a megyei osztálykirándulásoknál. Itt a legtöbb esetben a nevelő a magyarázatban és a tanulók kalauzolásában is önmagára van hagyatva. S ha nem ismerte már előzőleg a látogatás területét, mégha forrásanyag alapján fel is készült a tanulók ismereteinek bővítésére, az ismeretlen hely bizonytalanná vagy éppen eredménytelenné teheti az egész kirándulást. Ezt csak úgy lehet elkerülni, ha a nevelő előzőleg már maga megismerkedett mindazokkal a helyekkel, történelmi emlékekkel és új létesítményekkel, ahová osztályával kirándulást szervez. Ez azonban megyénkben — s másutt is — egy ember számára hosszadalmas és körülményes is. Az ilyen nehézségek elhárítására szervezett és tervezett meg iskolánk a magyar és történelem szakos nevelők részére egy

kétnapos autóbúszkirándulást, melynek során a nevelők megtekintették és feldolgozták megyénk legfontosabb irodalmi és történelmi anyagát és emlékeit. Így nevelőinknek mind helytörténeti ismeretei bővültek, mind megteremtődtek annak feltételei, hogy a megyei iskolai kirándulások szélesebb területre terjedjenek ki és eredményesebbek legyenek. Ezeket a nevelői megyei kirándulásokat a jövőben is folytatni fogjuk, s a megyéből mind nagyobb területet szándékozunk behatóan megismerni, majd a tanulókkal is megismertetni.

A helytörténeti hagyományok megismertetése, a kirándulások szervezése mellett iskolai történelem-tanításunk és hazafias nevelésünk szerves részét képezte és képezi megyénk helytörténeti dokumentumainak gyűjtése és állandó kiállítása. Intézetünk folyosóin nagyfelületű tárlókat építettünk be, amelyekbe évenként, meghatározott terv szerint az egyes történelmi korok megyei dokumentumanyagát gyűjtöttük fel és állítottuk ki. A tárlókban az elmúlt évek során fokozatosan került kiállításra a megye késő-középkori dokumentumanyaga, a szabadságharcos és parasztmozgalmi emlékek, a megyei agrárszocialista mozgalmak és végül felszabadulásunk 20. évfordulójára felszabadulásunk és szocialista fejlődésünk dokumentumai. Az előző tanévek levéltári kutatásai és a jelen tanév gyűjtőmunkája eredményeképp kezdődött el a munkásmozgalmi kiállítás alapjainak lerakása, melyhez az első lépést a megyei munkásmozgalmak kezdeteire és a Horthy-korszak történetére vonatkozó dokumentumok feldolgozásával és kiállításával tettük meg. Állandó kiállításunk anyagát a Nyíregyházi Állami Levéltár anyagából, valamint a helyi sajtó feldolgozásával állítottuk össze intézetünk tanulóinak, elsősorban a történelmi szakkör tagjainak bevonásával és közreműködésével. A dokumentációs anyag összeállításánál az a szempont is vezetett bennünket, hogy anyagunk helytörténeti vonatkozásai mellett egyúttal az egész magyar történelem tanításában is szemléltetési lehetőséget nyújtson nevelőinknek, ne helyi kuriózumok, hanem az egész magyar történelemben beilleszkedő és az adott történelmi korra általánosan is jellemző dokumentumok legyenek.

A helytörténet felhasználásával folytatott nevelőmunkánkhoz kapcsolódik iskolánkban a tanulók között meghirdetett, évenként ismétlődő helytörténeti pályázatok sora, melynek egy szakaszát a jubileumi ünnepségünk során megrendezendő helytörténeti vetélkedő zárja le.

Ugyanehhez a nevelői tevékenységünkhöz kapcsolódik idegen nyelveket tanító nevelőinknek az a kezdeményezése is, hogy megyénket, történelmi és kulturális hagyományainkat és fejlődésünket az intézetben tanított idegen nyelveken is (orosz, német, francia és angol) feldolgozzák, s idegennyelvű idegenforgalmi vetélkedő formájában felhasználják. Ehhez a munkájukhoz munkaközösségünk készítette el a 10 magyarnyelvű alapszöveget. A történelmi, idegennyelvű vetélkedők mellett és ezzel párhuzamosan magyar nyelvi munkaközösségünk irodalmunk helytörténeti hagyományait dolgozza fel, s a tanítási órákon kívül szintén jubileumi vetélkedőre készül.

Végül nem utolsó sorban a hazafias nevelésünk célkitűzéseit szolgálta iskolánk névadójának, Zrínyi Ilona életrajzának elkészítése, az iskolatörténet összeállítása és jubileumi hetünk egész programja.

Az előzőekben elmondottak, mint már bevezetőben említettem, nem kívánták teljességében összefogni az intézetünkben folyó hazafias nevelést még a történelemtanítás területén sem, hanem néhány olyan kérdésre próbáltam rámutatni, amelyekkel kapcsolatban intézetünkben új úton próbáltunk haladni, és eredményeket is értünk el. Az igaz hazafiság kialakítása azonban még mindig előttünk álló feladat, még mindig sok munkát kíván meg nevelőinktől. Feladatainkat azonban meg tudjuk oldani, ha a szocialista emberek nevelése közben elsősorban önmagunkat neveljük szocialista emberré.

HORVÁTH SÁNDOR

A fogalmazás tanítása az idegen nyelvi órán

Már az első osztályban megtanulnak tanítványaink szerkeszteni egyszerű mondatokat a megadott, megtanult szavakkal, kifejezésekkel, de ismereteik még nem engedik meg, hogy minden esetben kifejezzék gondolataikat idegen nyelven. Az idegen nyelven történő fogalmazás tanítása és gyakoroltatása a II. osztályban kap igazán fontos helyet. Az idegen nyelv tanításának szép része ez, amely azonban újabb és újabb problémákat jelent tanárnak és diáknak egyaránt.

Hasznos, ha a tanulónak az év elején megmagyarázzuk a fogalmazási készség kialakításának fontosságát, annál is inkább, mivel a fogalmazás még az anyanyelven is elég komoly feladatot jelent számukra. Meg kell tehát győzni őket, hogy az idegen nyelven történő fogalmazás készségét csak úgy sajátíthatják el, ha az általunk kitűzött feladatokat a megadott módszerekkel becsületesen, lelkiismeretesen oldják meg.

A továbbiakban részletezem, milyen módszert alkalmazok a fogalmazás tanításában.

I. A témák kiválasztása

II. A tanulónak ajánlott módszer

III. A fogalmazások javítása.

I. A témák kiválasztása

Tanulóink szókincese még elég kicsi és majdnem konkrét. Ebből következik, hogy csak olyan egyszerű témákat dolgoztathatunk fel velük, amelyek nem haladják meg a 10–12 éves gyerek képességeit, és amelyek kidolgozása nem teszi szükségessé a kétnyelvű szótár

használatát. Tapasztalatból tudom, hogy tanulóink általában rosszul kezelik ezeket a szótárakat. Sokszor többet ártanak, mint használnak.

Ha őket közletről érintő, egyszerű témát adunk kidolgozásra, akkor gondolataikat közvetlenül — saját anyanyelvük mellőzésével, — idegen nyelven fejezik ki. Ellenkező esetben (ha a téma elvont, megoldásához ritkán használt szavakat, kifejezéseket, vagy még be nem gyakorolt szószervezeteket kell felhasználni, vagy a tanulók nem rendelkeznek a megkívánt szókinccsel) a tanulók előbb anyanyelvükön szóban és írásban megfogalmazzák gondolataikat, majd ezeket a gondolatokat (mondatokat) lefordítják az illető idegen nyelvre. Az ilyen fordítás eredménye az a sok elégtelen dolgozat.

Az alábbiakban felsorolok néhány témát, amelyekről fogalmazást írathatunk a már megtanult és begyakorolt szavak, kifejezések segítségével. A fogalmazások célja lehet a szavak alkalmazásának gyakoroltatása vagy bizonyos nyelvtani szabályok alkalmazása.

Néhány téma a szókincs alkalmazására.

1. Décrivez la ville ou le village, que vous habitez!

(A 3. olv. tanulása után. — Comment j'ai passé mes vacances?)

2. Préférez-vous faire un long voyage sur terre, en train ou en auto?

(A 2. olv. tanulása után — Jean raconte son départ.)

3. Préférez-vous le musée? Dites pourquoi!

(A 9. olv. tanulása után. — Les promenades du dimanche.)

4. Décrivez l'anniversaire de votre ami où vous avez assisté.

(A „La fête de Valentin” c. olv. után I. o. tankönyv)

Néhány téma az igeidők használatára.

1. Écrivez une lettre à un (e) ami (e) pour lui raconter votre vie.

(A jelen idő begyakorlására és használatára, a 10. olv. után — La journée commence.)

2. Racontez un souvenir de votre jeunesse, ou racontez votre arrivée à Budapest et vos premières impressions!

(A passé composé alkalmazására, a 9. olv. után. — Les promenades du dimanche.)

3. Que ferez-vous pendant vos prochaines vacances?

(A jövő idő használatára, a 3. old. tanulása után.)

4. Si vous gagniez le gros lot à la Loterie Nationale, que feriez-vous?

(A feltételes mód és mondat használatára, a 4. olv. után. — Une lettre d'invitation.)

Néhány általános téma, melyek megfogalmazásában a tanulók általános műveltségüket, olvasottságukat is gyümölcsöztethetik.

1. Parmi tous les livres que vous avez lus, y en a-t-il un qui vous ait particulièrement ému et que vous aimiez à relire souvent?

2. Quelle est votre occupation préférée pendant vos loisirs?

3. Faites le portrait physique et moral d'une personne que vous aimez beaucoup.

4. Écrivez une lettre à une personne âgée de votre famille pour lui souhaiter un bon anniversaire.

II. A tanulóknak ajánlott módszer

Néhány tanács talán primitívnek és naívnak tűnhet, de tapasztalatból ismerem, hogy mindig hasznosak és sohasem lehet valamit csak egyszer közölni a tanulókkal. Előbb az előkészítő, majd a fogalmazási munkáról írok.

A. Az előkészítő munka

Egy héttel az olvasmány tanulmányozása (befejezése előtt kijelölöm a témát, hogy a tanulóknak legyen elég idejük gondosan elkészíteni a fogalmazást. A kitűzött határidőre mindenkinek meg kell írni a dolgozatot. Ez idő alatt alkalmam van megbizonyosodni, hogy a tanulók ismerik-e a legszükségesebb tudnivalókat és a szótár megnevezése nélkül meg tudják-e oldani a feladatot. (Természetesen néhány szó helyesírását megnézhetik, sőt fel is hívom erre a figyelmüket.) Ezután meghatározom a dolgozat hosszúságát; egy vagy másfél oldal. Hosszabb fogalmazást nem engedek írni, mert ismeretes, hogy rendszerint csak a fogalmazás első része helyes, pontos, a hosszabb dolgozatok terjengősebbek és hibásabbak. Másrészt elveszik a tanár idejét, és a tanulók is csak a hibákat gyakorolják.

B. A szerkesztés munkája

Felhívom a figyelmüket a gondos külalakra. A füzetben szélesebb margót hagyjanak a hibák kijavítására. A fogalmazást egyszerű vázlat alapján kell megszerkeszteni: rövid bevezetés, több pontból álló hosszabb tárgyalás, és végül befejező összefoglalás. Rövid és érthető mondatokat írjanak, majd a befejezés után hangosan olvassák újra el a szöveget, így az esetleg előforduló hibákat észreveszik és kijavítják.

III. A fogalmazások javítása

A tanulóktól megkövetelt rendszereséget és pontosságot a tanárnak teljes mértékben be kell tartani. Az óravázlatomba feljegyzem a legsúlyosabb hibákat bizonyos csoportosításban.

- A. Helyesírási hibák
(„vraiment, mangons”)
- B. Névelő tévesztése
(„le saison, la voyage”)
- C. Hiba az igeragozásban
(igeidők használata)
- D. Hiba a viszonyszók használatában.
(„beaucoup des livres, demander de.)

Kiemelem és javítom a rossz mondat-szerkezeteket. („Ce livre, j'ai lu avec plaisir.” Vagy „J'ai posé le livre sur la table, que j'ai lu avec plaisir.”) vagy a stílus egyhangúságát okozó szóismét-

léseket. („il y a, on” a „faire” ige gyakori használata.)

Mindezeket a hibákat megbeszéljük közösen a tanulókkal még mielőtt kiosztanám a füzeteket, egy-egy esetben a táblára is felíratom velük a „hibás” szó helyes alakját. A kijavított dolgozatokat — értékeléssel ellátva — kiosztom. A javítás 30—40 perctigényel. Bár sok időt vesz el a hibák kijavítása, de meghozza a kívánt eredményt. Tanítványaink nagyon sokat hasznosítanak és fokról-fokra javul és fejlődik fogalmazási készségük.

Moldván György
tanár

A lányok szalaggyakorlata

A biológia oktatása

Minden biológiai anyagot nem tanítunk a középiskolában. A biológiai tényeket a tanulók életkori sajátságainak figyelembevételével egyszerűsített formában és az anyagban válogatva tárjuk a tanulók elé. Azt tanítjuk, illetve a tankönyv azt tartalmazza, ami fontos tartozéka az általános műveltségnek és jó alapja az egyetemi, főiskolai tanulmányoknak. Az egyetemnek a feladata az, hogy a folyamatokat teljes részletességgel, minden tulajdonság figyelembevételével adja át a hallgatóknak.

Az alapműveltséghez szükséges biológiai fogalmakat úgy világítjuk meg tanulóink előtt, hogy figyelembe vesszük az általános iskolában tanultakat és arra építjük a magasabb ismereteket. Az alap persze nagyon változatos a gimnázium első osztályában. Egyik-másik tanulónak végtelen sokat kell pótolni, hogy a többi utólérje, illetve, hogy olyan alapokra tegyen szert, amire építhetünk. Esetenként foglalkozunk is a lemaradottakkal, hogy gátlásaikat, kisebbségi érzéseiket is leküzdjék. Többször is szerepeltetjük és olyan feladatokat adunk részükre, hogy fejlődjenek, az átlagos tudásbeli színvonalat ériék el.

Arra törekszünk a gimnáziumban, hogy a tanulókat önálló cselekvésre, gondolkodásra neveljük, hogy felismerjék a természeti törvényeket, észrevegyék a jelenségek közti ellentmondásokat, ami serkenti őket az új megoldások keresésére és meg is találják a helyes megoldást. Ahhoz szoktatjuk, tanítványainkat, hogy a megismert törvényszerűségeket gondolkodás közben alkalmazzák és soha ne szakadjanak el

a valóságtól. Tudjuk, hogy a biológiai gondolkodásra való nevelésnek persze akkor van értéke, ha az ismeretek valóságértékét elményszerűen teszik magukévá a tanulók.

Régebben a biológiánál a növénytant, állattant és embertant elkülönítették. Pedig nagyon fontos szerepe van tárgyunkban az egységlátásnak. Új könyveink erre nagy súlyt fektetnek, pl. a táplálkozás fejlődését, anyagszállítást, kiválasztást, szaporodást stb. úgy tanítjuk, hogy fejlődésében a legegyszerűbbtől a legfejlettebb élőlényig, az emberig mutatjuk be a szervek felépítettségét, működését, vagy állandóan összehasonlításokat és különbségeket teszünk a növényi és állati szerv között (Szövetek, anyagcsere, stb). Az ismeretszerzést, a tanulást, az egységlátást igyekszünk megkönnyíteni koncentrációval, azaz a gondolatok már ismert fogalmakkal való összekapcsolásával, az anyag gondolati sűrítésével.

A sokirányú kapcsolat megteremtése életszerűvé, érdekessé, széppé teszi az órát. A biológia szoros kapcsolatot épít ki a földrajzzal. Rendszertani és élet-tani részeknél az állatok elterjedésével a különböző földrajzi helyekre kell utalnunk. Legszorosabb a kapcsolat a kémiával. Az élettani folyamatokat kémiai úton magyarázzuk. (Aerob, anaerob légzés, tápanyagok, asszimiláció, disszimiláció, a mikroelemek jelentősége a vegyületek felépítésében, a kémiai reakciók lefolyásában stb.)

Alapvető kapcsolatot építünk ki a mezőgazdaság különböző ágazataival is. A termelőmunkában szerzett tapasztalatok kapcsolása elősegíti a tanulók aktivitását.

Nevelésünk végső célja az, hogy dialektikus módszerekkel gondolkodó materialista világnézetű embereket formáljunk tanítványainkból. Ehhez az is szükséges, hogy lehetőséget adjunk tanítványainknak az önálló kísérletezésekre, megfigyelésekre, és az, hogy minden órán az életjelenségeket hűen adjuk elő, hogy abból helyes következtetéseket, törvényszerűségeket vonjanak le.

Kerestetjük a mozgató okokat, az ok és okozati összefüggéseket. Biológiai tételeink mindig bizonyíthatók, szemléltethetők. Mély biológiai ismereteket nyújthatunk, tudományos alapokon magyarázhatunk és így a gimnáziumi tanulmányaik végére tanítványaink kialakult világnézettel rendelkeznek. Ezt persze nemcsak a biológia tanításának lehet köszönni, hanem az egész tanári testület össz munkájának.

A tanítási anyag elsajátítását segíti elő a szemléltetés.

Biológiai szertárunk jó közepesen felszerelt. Az anyag egyszerű felmutatásával nem elégszünk meg, hanem a teljes bemutatásra törekszünk. Sok modellünk, folyadékos készítményünk, képünk van, de felhasználjuk a tankönyv ábráit, a Kisevénnyhatározót, a mikroszkópot is szemléltetésül. Legjobb, ha az élő objektumot mutatjuk be, vagy mozgásban történik a szemléltetés. A hangos ismeretterjesztő filmeket is levetítjük tanítványaink előtt. Alkalmazzuk a szemléltetést ismétlések során is. Házifeladatként növényt és rovar is begyűjtetünk, amivel szintén szemléltetünk, illetve ezzel gyakorlati foglalkozásra és részletesebb megfigyelésre serkentjük tanulóinkat.

Az új tankönyveket új módszer szerint tanítjuk. A tanulók füzetét nem, vagy nagyon ritkán használjuk. A táb-

Szakköri foglalkozás biológiából

lavázlat készítésére fordított időt inkább az anyag bevézésére, begyakorlására fordítjuk. Állandóan folyik az ismeretszerzés és az ismeretek megszilárdítása. Minden osztályban több kísérletező-munkáltató órát is tartunk. Ezen választ kapnak tanulóink kérdéseikre és fejlődik kísérletező készségük, rászoknak az eszközök használatára, megbecsülésére, karbantartására stb. Tanítási egységektől függően tanítunk problémacélkitűzés, problémafelvetés útján leszűrni úgy, hogy felkeltjük tanulóink érdeklődését, a kérdések megoldásába bevonjuk és gondolkodásra is készítjük őket.

Megtesszük — igaz, eddig inkább csak szakkörben alkalmaztuk, hogy egy-egy anyagrészt egyes tanulók kiselőadásai útján dolgozzunk fel.

Az előadó tanuló viszonylag önállóan készül fel és elmondja, amit a tárgyról tud, amit a hozzászóló tanulók kiegészítenek, javítanak. Az ismeretek megszilárdítását szolgálja az ismeretek alkalmazása és a folyamatos rendszeres ellenőrzés is.

A számonkérést, ellenőrzést több módon alkalmazzuk. Szóbeli számonkérésnél az előző órán tanultakat szemléltetési anyag segítségével mondják el és néhány ismétlő kérdésre is megválaszolnak.

Ma új feleltetési módszereket is al-

kalmazunk, melyek több tanuló feleltetését is lehetővé teszik. Ez szükséges a magas létszámú osztályok miatt is és biztosítja változatos ellenőrzéssel a gyakoribb számonkérést. A témakörök lezárása után néha ellenőrző dolgozatokat is íratunk. Ezzel meggyőződünk arról, hogy milyen színvonalon sajátították el az anyagot. A dolgozat íratása gyakoroltat és előkészít a pályaművek írására, felvételi vizsgákra.

Dolgozatíráskor megláthatjuk azt is, hogy mennyire képesek a tanulók önálló munkára. Ügyelünk arra, hogy a kérdések megfeleljenek a tananyagnak, a tanulók teljesítő képességének. Kijavítás után értékeljük az osztály munkáját, tisztázva az általánosságban előforduló hibákat is.

Befejezésül megemlítem, hogy mi, biológus tanárok mindent elkövetünk annak érdekében, hogy tanítványaink a legjobb oktatásban részesüljenek. Tudjuk, hogy nemcsak a természet szeretetére és az iránta való érdeklődésre kell nevelni tanulóinkat, hanem az életfolyamatokat, jelenségeket is meg kell ismerniük. Tanulni kell! A tanulás pedig a tanár és a tanítványok közös munkája.

MOLNÁR ANTAL

megyei középiskolai szakfelügyelő,
a Zrínyi Gimnázium tanára

Iskolánk élete

Összeállította: dr. Katona Béláné

*„De Tűz és Tűz, én ifjú testvéreim,
Jaj, a Tűzet ne hagyjátok kihalni,
Az Élet szent okokból élni akar
S ha Magyarországra dob ki valakit,
Annak százszorta inkább kell akarni.”*

(Ady: A Tűz márciusa)

Nagyon nehéz, szinte lehetetlennek látszó feladat ezt a témát ilyen keretek között kimeríteni. Leginkább azért, mert az iskolai oktató-nevelő munka döntő terepe a tanítási óra; itt történik annak a tananyagnak és azoknak a nevelési ráhatásoknak az átadása, amelyeknek eredményei majd a diákok tudásában és magatartásában mérhetők le.

Iskolai életünknek van azonban olyan területe is, amelyen szintén látható nevelő munkánk, a tudat formálása, az új szocialista emberré nevelés folyamata. Ezek a tevékenységek túljutnak a tantermek falain, sőt olykor egy-egy kulturális vagy sport-szereplés alkalmával az intézet keretein is. Kulturális és tanulmányi téren tanítványaink már országos helyezést is értek el.

Ezeket a területeket szeretnénk most bemutatni, amelyek a kívülállók számára is hozzáférhetőbbek, mint a tanórák, de amelyek éppoly szerves részei oktató-nevelő munkánknak.

10 éves a KISZ

Az 1967-es évet így is nevezhetnénk — az évfordulók éve. Nemcsak iskolánk ünnepli fennállásának 50. évfordulóját, s a haladó emberiség a Nagy Októberi Szocialista Forradalom születését! 10. évfordulóját ünnepli a KISZ, a Munkásörség is, és sok más újjászervezésnek, tisztább szellemű fejlődésnek az induló dátuma volt 1957. Az ellenforradalom romboló hatása szinte mindenütt megmutatkozott, és sürgős feladat volt sok terület, így az ifjúsági szövetség átszervezése is. Iskolánkban is felbomlott a DISZ, és 1957 tavaszán új alapokon, az ifjúság kívánságára létrejött a Kommunista Ifjúsági Szövetség. Ha visszanézünk erre a 10 évre, a KISZ munkájára, megállapíthatjuk, hogy módszerét tekintve sok változáson ment át, de célja kezdetől fogva az volt, hogy a legnagyobb segítséget nyújtsa keretein belül az ifjúságnak a kommunista emberré válásban.

Ifjúságunk fogékony, érzékenyen reagál mindenre. A KISZ feladata képessé tenni arra, hogy bonyolult helyzetekben is tudományosan, materialista megalapozottsággal tudjon ítélni, dönteni boldogulása, az egész társadalmi fejlődés érdekében. A KISZ a fiatalok érdeklődésének megfelelő foglalkozásokat biztosít. Az újjászervezés első éveiben az Ifjú Kommunista és Kilián Mozgalom jelentették ezt. Később az ISZM próbázások több önállóságot biztosítottak a tanulóknak foglalkozásaik meg-

választásában. Sok ötletet ad az ISZP lap a szabadidő helyes eltöltéséhez. Egyre színvonalasabbá válnak a próbázások. Iskolánkban az elmúlt évben 300-an kaptak valamilyen jelvényt s néhányan dicséretet. Egyre tartalmasabbá válik iskolánk KISZ élete. Megváltozott tartalmában a KISZ tagfelvétel. Cél az, hogy minél többen csatlakozzanak aktívan pártunk ifjúsági tömegszervezetéhez, de ezt ki kell érdemelni! Nem kell mindenáron mindenkinek! Az új tagfelvételi rendszer jó, és az idén már jobban sikerült, mint tavaly.

Szervezett politikai oktatás ad lehetőséget arra, hogy kialakítsák tanulóink világnézetüket. Iskolánkban ennek több formája van:

1. Ifjúsági akadémia
2. Politikai vitakörök
3. Marxista körök

Sajtóbeszámolót s politikai események megvitatását a tanulók önállóan szervezik a legkülönbözőbb formában. Sok az önállóság tanulóinkban, ami megmutatkozik abban is, hogy társadalmi munkalehetőségeket keresnek és vállalnak el. (Ifivezetők, öreg nénik, bácsik segítése, a gyógypedagógiai intézet tanulóit elviszik sétálni, mozi-ba stb.)

A KISZ jelszavai mozgósítanak minden területen. Pl. önállóan folyik a tanulásban el-elmaradók megsegítése, a beteglátogatások megszervezése, vagy küzdelem a hiányzások ellen. Említésre méltó eredmények vannak a kultúrmunka terén is, iskolai műsorok, szellemi vetélkedők, klubdelutánok műsorának, kultúrversenyek házi döntőjének szervezése.

A sok lelkes készülődést természetesen az eredményeknek is követniük kell. Tanulmányi versenyeken, szavalóversenyeken, szellemi vetélkedőkön sok első helyezést értek el tanulóink.

Alapszervezeteink sok színes műsor keretében ünnepelték meg nevezetes évfordulóinkat. A Forradalmi Ifjúsági Napok megrendezése március 20-án városi szintű megmozdulás volt. A március 21-i KISZ-napon osztályalapszervi ünnepi KISZ-gyűléseket tartottak, amelyeken külső meghívottak, veteránok, katonatisztek, szovjet elvtársak is részt vettek. Mozgalmat indítottunk ebben az évben „Minél több foglalkozást az iskola falain kívül” jelmonddal. Az eredmény számottevő: télen néhány ródlikirándulás, közös múzeum-, színház-, mozilátogatás, ipari tanulók kiállításának megtekintése, városnéző séta, ismerkedés a helyi KISZ és tanács-szerveinkkel és vezetőikkel stb.

Gazdag, programdús ez a számunkra többszörösen is jubileumi esztendő. Tanulóinknak most különösen van alkalmuk tevékenykedni, és KISZ vállalásaikat is eredményesebben teljesíteni. Éppen ezért reméljük, hogy sok örömet fog jelenteni, mert munkájuk elismeréseként több arany, ezüst ISZM jelvényt, több dicséretet, több jutalmat hoz ez az esztendő számukra, amelyeknek kiosztására az iskolánk fennállásának 50. évfordulójára rendezendő Zrínyi-héten kerül sor.

Kollmann Katalin
KISZ vezető-tanár

Iskola és család

Az állam, a szülő legföltettebb kincse a gyermek. Bennük látjuk elért eredményeink megőrzőit, jövőnk építőit. Kinek ne csillanna fel a szeme, ha úttörők menetelését látja, kinek a szíve nem dobban hangosabban, ha iskolánk zsongása megüti a fülét?

Társadalmunk ugyanazokat a nevelési célokat tűzi a család és iskola elé: erős, acélos, a hazához feltétlenül hű fiatalok nevelését, kik az új, igazságos és boldog életünk építői lesznek.

Minden szülő vesse mélyen a szívébe Makarenko tanítását: „*A gyermek nemcsak a mi örömünk, hanem ugyanakkor leendő honpolgár, akiért az ország egész színe előtt felelősök vagyunk.*”

Napi munkánk mellett is kell időt szakítanunk arra, hogy megbeszéljük gyermekeinkkel a nap eseményeit, megkérdezzük, merre járt, mit csinált, hogy végezte a feladatát.

A gyermeknevelés csak akkor lehet eredményes, ha a családi és iskolai nevelés között megvan a megfelelő összhang, ha a szülő és a nevelő segítőtársai egymásnak. A helyes kapcsolat kialakításában segít a szülői munkaközösség. A rendszeres családlátogatások igen hasznosak, mert elmélyítik a szülői ház és a nevelők viszonyát, tanulóink alaposabb megismerését.

Az iskola is munkahely. Tanulóink ne késsenek, igazolatlanul ne mulasszanak, gyermekeinknek már iskolás korukban meg kell szokniuk a pontosságot, hogy később munkahelyeiken is pontosak legyenek. Ennek érdekében állandó, következetes felvilágosító nevelőmunkát kell folytatni mind a családban, mind az iskolában.

Követeljük meg gyermekeinktől a rendszeres munkát, ellenőrizzük tanulásukat! A népünk előtt álló hatalmas feladatokat csak kitartó, szívós munkájú emberek tudják megvalósítani. Tanulóink rendszeres tanulását elősegíti a tanulószoba, a szakkön, a kollégium, és segíti a szülői munkaközösség is.

Tanulóink nevelésében igen fontos szerepet tölt be a KISZ. Igen sok tanulóink már határozott világnézettel rendelkezik, állást foglal a világ dolgaiban. Sok közöttük a magát tovább képező fiatal, ezeket példaképeiknek tekintik. S hogy ilyen tanulóink vannak, az az iskola és család együttes munkájának az eredménye.

Minden nép, melynek kedves a jelene, törődik a jövőjével, féltő gonddal, tervszerűen, szeretettel neveli fiatalágát. Nekünk nagyon drága a jelenünk, és még ragyogóbb a jövőnk, nekünk is gondosan kell nevelnünk az új nemzedéket, melyhez minden segítséget biztosít pártunk és kormányunk.

Adorján Istvánné
tanár

Iskolánk munkaközösségeinek tevékenységéről

Az egységes oktató-nevelő munka kialakítása érdekében nagyon sokat tettek iskoláink munkaközösségei. Minden munkaközösség igyekezett a saját szaktárgya területén minél sokoldalúbb, eredményesebb munkát végezni. Az azonos tárgyat tanító kartársak gyakran látogatták egymás óráit, megbeszélték az órák tapasztalatait, a jó kezdeményezéseket igyekeztek átadni egymásnak. Ez különösen fontos most, mert sok az új tankönyv, nagy súlyt helyez középiskolai oktatásunk a hátrányos helyzetű és kiváló képességű tanulók tanulmányi gondozására, és egyre inkább szeretnének tanáraink a régi, sematikus óravezetés bilincseitől szabadulni. Olyan órákat igyekeznek tartani, melyek érdekesek, változatosak, s minél jobban aktivizálják a tanulókat. Az említettek mellett iskolánk 50 éves jubileuma is bizonyos erőfeszítéseket követelt munkaközösségeinktől, mert a jubileummal kapcsolatos kulturális rendezvények, kiállítások és szellemi vetélkedők megrendezése is részben a munkaközösségek feladata volt.

Iskolánkban a következő munkaközösségek működnek:

Magyar nyelvi és irodalmi munkaközösség, vezetője:	dr. Katona Béláné
Történelmi munkaközösség, vezetője:	Horváth Sándor
Idegen nyelvi munkaközösség, vezetője:	Margittai M. Valéria
Matematika munkaközösség, vezetője:	Román Ilona
Fizikus munkaközösség, vezetője:	Urbán Erzsébet
Kémiai munkaközösség, vezetője:	Adorján Istvánné
Biológiai munkaközösség, vezetője:	Ötvös László
Földrajzi munkaközösség, vezetője:	Hadházy Lajosné
Osztályfőnöki munkaközösség, vezetője:	Bessenyei Lajosné

A magyar nyelvi és irodalmi munkaközösség fő feladatának tekintette az elmúlt tanévben az irodalom megszerettetését, a mai magyar irodalom közelebb vitelét az ifjúsághoz. Ezenkívül a szép nyelvi kifejezésre, a helyes és szabatos beszédre való nevelést, valamint az irodalom segítségével a tanulók esztétikai érzékének fejlesztését. Nagy gondot fordított egy-egy film, színdarab vagy a TV irodalmi műsorának megbeszélésére. Ezzel is sokoldalúbbá igyekezett tenni az irodalomtanítást.

A munkaközösség segítette a KISZ által szervezett irodalmi rendezvényeket. Iskolánk 50 éves jubileuma alkalmából megyénk és városunk íróinak műveiből állított össze irodalmi estet. A Forradalmi Ifjúsági Napok megünneplésekor szintén segítette a KISZ-t az irodalmi műsor megrendezésében.

Az egységes oktatási-nevelési eljárás érvényesítését szolgálták a bemutató órák. Ebben a tanévben a bemutató órák a II. sz. általános iskolával együttműködve történtek, hogy a kétféle iskolatípus egymáshoz való közelkerülését ezzel is elősegítse. Így lehetővé vált a tanulók jobb megismerése és az egységes követelmények kialakítása.

A munkaközösség a szakmai továbbképzésben is szerepet vállalt: 1966 decemberében négy kartárs tartott előadást „A hazafias és honvédelmi nevelés időszerű kérdései a magyar nyelv és irodalom tanításával kapcsolatban” címen. egy-egy évfolyam anyagának feldolgozása alapján.

A történelmi munkaközösség a munkaközösségi tagok szakirodalmi tájékoztatása mellett a nevelők ideológiai és módszertani ismeretei fejlesztésének fokozására törekedett elsősorban. A módszertani kérdések tárgyalásához szemléltetésül bemutató tanításokat is szervezett, melyekre meghívta a város általános és középiskoláinak történelem szakos nevelőit.

A munkaközösség különös gondot fordított a tantervi anyag elvégzéséhez szükséges szemléltető anyagok (források, képek, filmek) összeállítására és a helytörténeti vonatkozások feldolgozására. Mindezekhez ösztönzést adtak a kiemelkedő történelmi évfordulók (NOSZF, 10 éves a KISZ), és segítséget nyújtott a felettes hatóságok és a tömegszervezetek útmutatása és kezdeményezése, valamint az iskola 50 éves jubileumára való felkészülés.

A helytörténeti ismeretek élettelibbé tétele érdekében a munkaközösség a magyar szakosok munkaközösségével összefogva 1966 őszén két napos autóbúszkirándulást szervezett a megye irodalmi és történelmi hagyományainak megismerése érdekében. A kirándulás tapasztalatainak az alapján készítette el a történelmi munkaközösség az idegen nyelvű munkaközösség részére a 10 darabból álló idegenvezetői tájékoztató magyar nyelvű alapszövegét.

Az elmúlt évek során és a jelen tanévben is a történelmi szakkör tanulóinak bevonásával folyamatosan feldolgozásra került a Nyíregyházi Állami Levéltár anya-

ga alapján egy-egy történelmi korszak dokumentumanyaga. Ezeket a dokumentumokat állandó kiállítás formájában az intézet folyosóin elhelyezett tárlókban szemléltetik növendékeink. Ezt a munkát a jubileumi évben is folytatták, és elkészítették a megyei munkásmozgalom kialakulásának és az ellenforradalmi korszaknak a kiállítását.

A munkaközösség az országos középiskolai tanulmányi versenyekkel párhuzamosan évről évre szervez iskolai történelmi pályázatot is. Jelen tanévben „Példaképem a magyar történelem kiemelkedő hősei közül” és „Egy fejezet az osztályharcok történetéből” címmel készültek pályamunkák.

A történelmi munkaközösség a jubileumi esztendőben egyik fő feladatának a jubileumi ünnepségekre való felkészülést tekintette. A már említett munkásmozgalmi kiállítás megszervezése mellett iskolatörténeti kiállítást is szervez, s történelemtanításunk eredményeinek bemutatására a jubileumi ünnepségek keretében bemutató órákat és történelmi vetélkedőt is rendez.

Az 1965/66-os, valamint az 1966/67-es iskolai évben iskolánk *idegen nyelvi munkaközösségére* igen komoly feladatok megoldása hárult. Az utóbbi években szinte forradalmi változás történt az idegen nyelvek tanításának módszerében. Nyelvszakos tanáraink mindezt élénk figyelemmel kísérték, s szívesen alkalmazták az új módszereket. Az így szerzett tapasztalataikat nem csak az iskolán belül adták át kartársaiknak, hanem a megyei továbbképzés keretében bemutatták, illetve ismertették az általuk alkalmazott új eljárásokat, az újonnan beszerzett vagy házilag készített vizuális és auditív szemléltető eszközöket.

Az elmúlt tanévben három bemutató órát tartottak a munkaközösség tagjai. Ezen az órákon bemutatták az új módszertani követelmények megvalósítását a gyakorlatban, valamint azok hatékonyságát. A következő szempontokat helyezték előtérbe a bemutató órákon: az idegen nyelvűség biztosítása, a nyelvtannak nyelvi modellek alapján történő tanítása. Ezekkel a bemutató órákkal és a hozzájuk kapcsolódó előadásokkal illetve vitákkal igyekeztek felkészíteni kartársaikat az 1966/67-es tanévben bevezetésre kerülő újszerűen felépített nyelvkönyvek használatára. Az 1966/67-es iskolai évben ismét újabb feladat megoldására vállalkozott a munkaközösség. A Művelődésügyi Minisztérium segítségével nyelvi laboratóriumot szereltek fel iskolánkban. Már a nyári szünetben áttanulmányozták a nyelvszakos tanárok a laboratóriumi munkával kapcsolatos szakirodalmat, majd közös megbeszélésen tisztázták a laboratóriumi oktatás lehetőségeit, módjait. A laborórákhoz semmiféle kész anyaggal nem rendelkeztek, ezért óráról órára kellett az anyagot elkészíteniük. Az idei tanévet kísérleti évnak tekintik, igyekeznek tapasztalatokat gyűjteni, hogy milyen módon érhetik el a legmagasabb hatásfokot a laboratórium felhasználásával. A tanév végén két bemutató órát tartanak az érdeklődő nyelvszakos tanárok számára.

Az utóbbi években sok vita volt a szóbeliség és írásbeliség viszonyáról az idegen nyelvek oktatásában. Erről a témáról Margittai M. Valéria és Tahin Alfrédné, a munkaközösség tagjai tartottak előadást a központi megyei továbbképzés keretében.

A nyelvtanítás gyakorlatiasabbá tétele érdekében ez év júniusára vetélkedőt hirdettek. A vetélkedő témája: idegenvezetés megyénkben orosz, német, angol és francia nyelven. Az anyagot a szakkörök dolgozták fel.

Minden évben részt vesznek tanítványaink az országos középiskolai tanulmányi versenyen orosz nyelvből. Ezeken a versenyeken évekre visszamenőleg igen jó eredményeket értek el. Folyó tanévben is a tagozatos osztályok megyei versenyén az első és második helyezést, valamint a nem tagozatos osztályok versenyén az első helye-

zést iskolánk növendékei érték el. Francia nyelvből házi versenyeket, német nyelvből megyei szintű versenyeket szerveztek. Az elmúlt tanév német nyelvi versenyén szintén első és második helyezést értek el növendékeink.

A *matematikai munkaközösség* ebben a tanévben nagy súlyt helyezett a módszertani kérdések megvitatására (a számonkérés módjai, a házi feladatok ellenőrzése, a tanulók aktivizálásának problémája, szöveges egyenletek tanítása stb.). Az új tankönyveket nagyon alaposan áttanulmányozták a munkaközösség tagjai, és az első osztályos tantervvvel kapcsolatos tapasztalatokat is megbeszélték.

Igyekeztek egységes eljárásokat kialakítani a matematika oktatás területén, így pl. kialakították a dolgozatok egységes elbírálásának módját pontozással. Megbeszélték a számonkérés különböző módszereit.

A tanulók aktivizálása érdekében házi versenyeket rendeztek. Volt három fordulós osztálycsoportonkénti verseny kiadott feladatok megoldása alapján az elmúlt iskolaévben. Az 1966/67-es tanévben pedig szintén osztálycsoportonkénti verseny volt, de zárthelyi dolgozat elbírálása révén történt a győztesek kiválasztása.

A munkaközösség tagjai ebben a tanévben rendszeresen foglalkoztak osztálycsoportonként a matematika iránt érdeklődő tanulókkal és a gyenge eredményt elértekkel. A munkaközösségnek igen gazdag példatára van, az érdekesebb feladatokat sokszorosítják, és a megoldás különböző módjait megbeszélik. Sok általuk készített szemléltető képpel, grafikonokkal is rendelkeznek.

Több bemutató tanítás is volt az elmúlt tanévben, és az első osztályokban tartott bemutató tanításokon részt vettek általános iskolai tanárok is. A munkaközösség tagjai pedig az általános iskola 8. osztályaiban tartott matematika órákra látogattak el. Az általános iskolákkal történő együttműködés az egységes oktatási-nevelési eljárások kialakítását szolgálta.

A *fizikus munkaközösség* tevékenysége kettős célkitűzésű. Egyfelől egymás munkájának segítése, másfelől a hátrányos helyzetű és a fizika iránt különösen érdeklődő tanulók felkarolása. Ez utóbbi különösen ebben a tanévben került előtérbe.

A párhuzamos osztályokban tanító kartársak közösen beszéltek meg a tanmenetek elkészítésével kapcsolatos kérdéseket, és folyamatosan együttműködtek a bemutatott kísérletek és gyakorlatok anyagának előkészítésében. A munkaközösség törekedett az egységes elbírálás kialakítására, megbeszélte a tananyag helyes súlypontozását, a tanulók érettségire történő felkészítését.

A szakmai színvonal emelése érdekében a munkaközösség tagjai egész évben gondosan tanulmányozták a Fizikai szemle és a Fizika tanítása című szaklapok cikkeit, és az ezekkel kapcsolatos kérdéseket megvitatták.

A tanulók érdeklődésének felkeltése érdekében kétfordulós házi versenyt rendeztek, melyen a növendékeknek zárthelyi dolgozatot kellett készíteni.

A munkaközösség tagjai nagy gondot fordítottak a hátrányos helyzetűek alapos felkészítésére és a fizika iránt intenzíven érdeklődők tudásának elmélyítésére, sokoldalúbbá tételére.

A *kémiai munkaközösség* kis létszámú, mindössze ketten tanítják e tárgyat iskolánkban. Céljuk a kémia segítségével a tanulók materialista világnézetének megalapozása, amellet fontosnak tartják az elmélet és gyakorlat összekapcsolását és a kémiai anyagok helyes használatának elsajátíttatását. Ez utóbbit szolgálják a kémiai gyakorlatok és szakkörök. Két éve már házi kémiai vetélkedőt is szervez a munkaközösség.

Az iskola vezetőségével együtt a kémiai előadóterem modernizálását is tervbe vették. A tárgy tanításának szemléletessé tételére igyekeznek minden kísérletet bemutatni, és házilag minden szemléltető képet elkészíteni.

A munkaközösség rendszeresen megvitatja azokat a szakmai és ideológiai kérdéseket, amelyek a kémia tanításának eredményességét szolgálják.

A *biológiai munkaközösség* szintén nagyon fontosnak tartja a tárgy segítségével a materialista világnézet megalapozását és a gyakorlati életre való nevelést, a termelő munka megszerettetését. Éppen ezért együtt dolgozik a munkaközösség a kerétszeti gyakorlatot vezető agrármérnök tanárnővel.

A munkaközösség tagjai igyekeznek mindenben segíteni egymást, látogatják egymás óráit, és az ott szerzett tapasztalatokat megbeszélik. Állandóan figyelemmel kísérik a szakfolyóiratokban megjelenő cikkeket, s megvitatják az ott megjelent, az iskolai munkában jól hasznosítható anyagot. Mindezeket a tanítási órákon fel is használják.

A munkaközösség tagjai rendszeresen részt vesznek a különböző szakmai továbbképzést biztosító előadásokon, a TIT Biológia Szakosztálya által szervezett előadásokon. Az itt hallottak általában a legújabb eredményekkel, kutatásokkal kapcsolatosak, s jól hasznosíthatók a mindennapi oktató-nevelő munkában.

A munkaközösség rendszeresen készíti fel az iskola növendékeit az országos biológiai és az iskolában megtartott „Ki mit tud a biológiáról” versenyekre.

A *földrajzi munkaközösség* is mindent megtett annak érdekében, hogy minél eredményesebb munkát végezzen mind a tárgy megszerettetése, mind a tantervi követelmény megvalósítása terén. Nagyon szoros kapcsolatot építettek ki az általános iskolával, ennek keretében az általános iskolában használt reformtankönyveket igyekeztek minél alaposabban megismerni. Az év első munkaközösségi ülését is egy általános iskolában tanító kartárs vezette, és az itt elhangzottakat a földrajz szakosok jól tudták alkalmazni oktató munkájukban.

Nagy gondot fordít a munkaközösség az új középiskolai földrajz-könyvek alapos áttanulmányozására és megvitatására. A tankönyvekkel kapcsolatos tapasztalatokat a kartársak megbeszélték a munkaközösségi üléseken, majd később a szakmai továbbképzéseken is. Az évvégi ismétlés kérdésével is sokat foglalkoztak. Mindezekon kívül nagy figyelemmel kísérték a Terra térképszolgálat kiadványait, és igyekeztek ezeket a tanulókkal is megismertetni.

Az *osztályfőnöki munkaközösség* nagy gondot fordított ebben az évben arra, hogy az osztályfőnöki munkatervet szorosan összekapcsolja az iskola munkatervével és az osztályban működő KISZ alapszervezet munkatervével. Természetesen emellett minden osztályfőnöki tanmenetnek az osztályban végzett felmérő, elemző munka alapján kellett elkészülnie. A tanmenetek helyes elkészítése érdekében már a tanév elején tartott a munkaközösség egy megbeszélést. Legfontosabb célkitűzéseik voltak: az eszmei-erkölcsi-politikai nevelés hatékonyabbá tétele, ezen belül a hazafias nevelés fontosságának szem előtt tartása, az időszerű politikai kérdésekben való jártasság elsajátíttatása, a tanulók munkára és önállóságra nevelése, az egyéni és differenciált bánásmód következetes alkalmazása a nevelés területén, a hátrányos helyzetű tanulók és a legkiválóbbak gondozása, a kollégisták és externisták munkájának figyelemmel kísérése, harc a mulasztások csökkentéséért, szoros együttműködés kialakítása a szülőkkel a nevelés minden területén, a családlátogatások folyamatossá tétele és a tanulók egyre jobb megismerése alapján a jellemnaplók állandó bővítése.

E feladatok elvégzése érdekében az azonos osztálycsoportokban tanító kartársak állandóan segítették egymást.

Két osztályszülői értekezletet tartottak az elmúlt tanév folyamán az osztályfőnökök, melyeken a szülők — mielőtt az egyes osztályzatokkal kapcsolatos problémákat ismertették volna velük — nevelési, egészségügyi kérdésekkel foglalkozó előadásokat hallhattak.

Nagy gondot fordított a munkaközösség ebben az évben annak tanulmányozására, hogy a szocialista iskola oktató-nevelő munkájának új stílusa milyen hatással van a tanár—diák szocialista viszonyának megszilárdulására.

Bessenyei Lajosné
tanár

Tanulóink szereplése az országos tanulmányi versenyeken

A tudás hatalom, s mi azt akarjuk, hogy növendékeink rendelkezzenek ezzel a hatalommal. Azonban nem öncélú tudást akarunk nyújtani. „*Tudományt a munkás-élettel egybekötni: ez a feladat...*” valljuk Kölcseyvel együtt. Ez a gondolat vezeti iskolánk nevelőit, amikor legkiválóbb tanítványaikat felkészítik a tanulmányi versenyekre, hogy ott bizonyítsák tudásukkal: a Nyíregyházi Zrínyi Ilona Gimnázium is ismeri kötelességét, vállalja a feladatokat, kész az áldozatos munkára. Sőt, intézetünk önálló kezdeményezéseivel is támogatni igyekszik a minél több, alaposabb tudásért vívott harcot. E célból az 1965/66. tanévben iskolánk idegen nyelvi munkaközössége megyei szintű tanulmányi versenyt indított.

Azt szeretnénk elérni, hogy tanítványaink egész tudásukkal a közösség, a haza, az emberiség javát szolgálják, hogy számukra a tudás soha ne legyen öncél, de mindig a boldog, békés jövőért folytatott harc eszköze.

Jubileumi évkönyvünkben szeretnénk megörökíteni azon tanítványaink nevét, akik az 1952—67 közötti tanévekben megértve az iskola célkitűzéseit, részt vettek az országos tanulmányi versenyeken, és sikeres szereplésükkel az iskola jó hírnevét is öregbítették.

Az alábbiakban tantárgyanként és évfolyamonként közöljük az országos, illetve megyei szinten rendezett tanulmányi versenyeken helyezést elért, illetve díjazott növendékeink névsorát.

Magyar irodalmi pályázat

1961/62. Endreffy Emőke és

1964/65. Margócsy Klára oklevél és könyvjutalmat kaptak.

1966/67. Margócsy István 4. c. bejutott az országos döntőbe.

Történelem

1957/58. Melis Katalin

1959/60. Cselényi Gyöngyi oklevél és könyvjutalmat kapott.

Matematika (Arany Dániel verseny)

1954/55. Katona Mária országos első helyezést ért el.

1966/67. Gál András 4. é. bejutott az országos döntőbe.

1954/55. Magyar Judit

1964/65. Jónás Erzsébet

Biológia

1965/66. Kiss Antal második lett a megyei versenyen.

1966/67. Kiss Antal 3. a. bejutott az országos döntőbe.

Orosz nyelv

1952/53. Kiss Piroska.

1953/54. Kiss Jolán.

1954/55. Farkas Eleonóra, Márkus Judit.

1955/56. Csomor Klára, Papp Livia.

1959/60. Cselényi Gyöngyi.

1960/61. Csengő Margit másodfokú,

Iváncsik Ágnes harmadfokú helyezést ért el az országos versenyen.

1961/62. Mester Irén megyei első lett.

1962/63. Oroszlán Éva megyei első lett és országos negyedik.

1963/64. Lakatos Sára megyei első lett.

Oroszlán Katalin megyei első a szép kiejtési versenyben.

1963/64. Peles Erzsébet megyei első lett.

Lukács Mária megyei második lett.

Péter Erzsébet (orosz tagozat) megyei első lett.

Princinger Ágota (orosz tagozat) megyei második lett.

Hornyák Julianna (orosz tagozat) megyei harmadik lett.

1965/66. Margócsy Klára (orosz tagozat) megyei első lett.

Rácz Zsuzsanna (orosz tagozat) megyei harmadik lett.

Tatár Katalin megyei harmadik lett.

1966/67. Barota Mária megyei első lett (orosz tagozat).

Margócsy István megyei második lett (orosz tagozat).

Czirják Mária megyei első lett.

Latin nyelv

1965/66. Margócsy István megyei első lett.

1966/67. Margócsy István 4. c. és

Szabó István 3. a. bejutottak az országos döntőbe.

Német nyelv (megyei verseny)

1965/66. Kokas Anikó első helyezést ért el és

Eördögh Tünde második lett a III. évfolyamon.

Csallány Anikó első helyezést ért el és

Frank Rita második lett az I—II. évfolyamon.

Kémia

1966/67. Szabó István 3. a.

Pusztai Anna 3. c. és

Szentmiklósi Zsuzsa 3. c. bejutottak az országos döntőbe.

Szitha Mária
tanár

Iskolánk kulturális élete

Iskolánkban a kulturális élet szervezésében és irányításában a KISZ, a magyar és az idegen nyelvi munkaközösség vállalt legnagyobb szerepet. Iskolai rendezvényeink több évre visszamenőleg szerves részei nevelő és oktató munkánknek, elősegítői és támogatói kulturális és esztétikai nevelésünknek. Ezek az ünnepélyek, előadások olykor az egész város tanulóifjúságának és felnőtt közönségének az érdeklődését is felkeltették.

Az 50-es években általában az volt a szokás iskolánkban, hogy egy-egy osztály megtanult egy-egy 3 felvonásos színdarabot (volt úgy, hogy a Kossuth gimnázium valamelyik fiú-osztályával közösen), s azt először az iskolában, majd szombat esti és vasárnapi előadásban vidéken is előadták. Valósággal átértük a magyar színjátszás hőskorát, tanítványaink olyan lelkesen vállalták a vidéki turnékat, mint hajdan Déryné és társai. Később a hivatásos színészek falujárásával megszűnt a mi kultúr-csoportjaink effajta tevékenysége, és iskolánk kulturális élete más irányban fejlődött tovább. A hosszabb terjedelmű színdarabok után egyre nagyobb tért hódított a vers és rövidebb prózai szöveg tanulása, ezenkívül irodalmi műsorainkat ének, zene és táncszámok tették változatosabbá.

Az 1959/60-as évben indítottunk egy előadás-sorozatot „Ismerd meg a szocialista országokat!” címmel, amely nagy érdeklődést és elismerést váltott ki városunk irodalomkedvelői körében. A „Kínai est”-en csodálatosan finom művű kínai versek, zene- és táncszámok kerültek bemutatásra. Majd a „Szovjet est” és „Német est” nyomán jutottak közelebb diákjaink a szovjet, illetve német ifjúsághoz, meggyorsítva levelező partnereikkel a levélcserét. Ezeket a nagysikerű előadásokat (amelyek két-nyelvűek voltak) követte az 1961/62-es évben még a „Csehszlovák est” és „Lengyel est”, amelyeknek műsorát egy-egy osztály vállalta.

Kiemelkednek a kisebb megemlékezések sorából egy-egy nagy írónak vagy költőnek évfordulóján rendezett emlékestek. Pl. Radnóti Miklós, Karinthy Frigyes, Móricz Zsigmond, József Attila stb. Sok tehetséges szavalója volt közben iskolánknak, pl. 1954/58 között Pécsi Ildikó, majd a későbbi években Magy Mária, László Katalin,

Nyitótánc a „Zrínyi” bálon

Iványi Anna, Kondorossy Éva, Kusnyerik Ildikó és Orzovenszki Mária. Még ugyancsak az 1961/62-es tanévben két másik reprezentatív előadás zajlott le, az egyik Liszt Ferenc születésének 150. évfordulója alkalmából, a másik „Megyénk írói és költői” címen került megrendezésre. Ezzel az előadással tudatosítani kívántuk tanulóifjúságunkban megyénk és városunk haladó irodalmi hagyományait.

1965-ben „Soha többé” címmel színvonalas antifasiszta irodalmi estet mutattunk be a megyei művelődési házban nagy érdeklődés mellett.

A városunkon kívüli szereplések közül ki kell emelnünk a Sárospataki Diáknapon való részvételt, amely az 1962/63-as évben 1 arany, 3 ezüst és 2 bronzérmel hozott és az 1964/65-ös tanévben 3 arany, 6 ezüst és 6 bronzérem elnyerését eredményezte egyéni, illetve csapatversenyben (szavalat, énekkar).

Iskolánk életével foglalkozik és a tehetséges, jó tollú tanulók írásainak megjelenési fórumot nyújt az 1964 óta megjelenő iskolaújság, amely először „Mi újság”, majd „ZIG” (a Nyíregyházi Zrínyi Ilona Gimnázium híradója) címen jelenik meg negyedévenként. A színvonalas, ötletes iskolaújság Bessenyei Lajosné magyar szakos tanár jó munkáját dicséri, aki ügyesen irányítja a szerkesztő bizottság tevékenységét.

Iskolánk kulturális életéhez tartozik a minden évben megismétlődő (3 forduló) szavalo és szövegmondó versenyben való részvétel. Az elmúlt évben és az idén is iskolánk növendéke lett a megyei első (Karakó Judit, Dancs Vera 2. b.).

Az iskolában működő KISZ stúdió is hozzátartozik részben kulturális tevékenységünkhöz. Minden héten egy alkalommal sugározza műsorát, sokszor igen színvonalas kulturális műsor vagy megemlékezés formájában, amikor nagy iskolai ünnepélyt nem tudunk tartani.

Az idén ünnepi iskolánk fennállásának 50. évfordulóját. A jubileumi év alkalmából még nagyobb gonddal készültünk fel kulturális rendezvényeinkre. Január végéig lezajlott az iskolában a Sárospataki Diáknapok selejtezője. Az itt legjobb eredményt elért tanulók közreműködésével rendeztük meg január 20-án a színházban irodalmi estünket megyénk és városunk mai íróinak műveiből. A bevezető előadást Czine Mihály irodalomtörténész tartotta, utána Váci Mihály, Galambos Lajos, Sipkay Barna és Végh Antal írásait tolmácsolták legtehetségesebb szavalóink és prózamondóink. (Dancs Vera 2. b., Karakó Judit 2. b., Borbély Éva 2. c., Mankó Mária 3. a., Margitics Péter 3. b., Kiss Kálmán 4. b.).

Március 20-án szintén a színházban zajlott le ünnepi műsorunk a Forradalmi Ifjúsági Napok alkalmából. Az ünnepi beszédet Figula György, a megyei művelődési osztály vezetőhelyettese tartotta. Az ünnepély szavaltai és prózai részletei színvonalasan tolmácsolták 1848. március 15, 1919 március 21 és az újjászervezett KISZ jelentőségét. Az irodalmi részt szépen tagolta és a műsort élményszerűbbé tette a 2. d. és az 1. c. osztály kamarakórusának ügyes szereplése, forradalmi dalokat adtak elő.

Jubileumi évünk kiemelkedő kulturális eseménye lesz a jún. 4-én megrendezendő est a szabadtéri színpadon. Ebből az alkalomból iskolánkknak nemcsak mostani, hanem régebbi növendékei is szerepelnek, akik azóta híres művészek lettek. Így iskolánk múltja és jelene ezúton fog találkozni a művészet közvetítésével.

Dr. Katona Béláné
tanár

Könyvtári munka

Intézetünk könyvtárában ma körülbelül 9000 kötet van 137 900 Ft értékben. A gyarapodás minden évben 10–12 ezer Ft.

A könyvtári munkának szervesen be kell kapcsolódnia az intézet munkájának egészébe. Tevékenységével támogatnia kell az ifjúságot, lehetőséget kell adnia a tanárok számára szakkönyvek, folyóiratok olvasására. A cél tehát az, hogy mind a tanulóifjúság, mind a tanárok segítséget találjanak a könyvtárban munkájuk elvégzéséhez. Természetesen a jó bornak is kell céger, a jó könyvre is fel kell hívni a figyelmet.

Minden tanév kezdetén összeállítjuk az osztálycsoportok számára a kötelező olvasmányokat, amelyeket a könyvtárfelelősök vesznek át, illetve osztanak ki. Ha új művet vásárolunk, akkor ezekről a KISZ stúdió műsorában, vagy egyszerűen a hangosbemondóban ismertetést tartunk, vagy egy-egy szekrényben kiállítjuk. A legjobb propaganda mégis a kölcsönzés. Új könyvtárunk ugyanis szabadpolcos rendszerű, a tanulók válogathatnak tetszésük szerint a könyvek között. Természetesen a könyvtáros tanár irányítja a válogató tanulók figyelmét, ízlését. Így egy-egy jobb könyv egész osztályt vagy osztálycsoportokat bejár. Első osztályos tanulók még gyakran jönnek olyan kéréssel, hogy egy „jó könyvet tessék adni.” Érdemes megfigyelni: ezeket a kisdíjakokat, mennyit alakul ízlésük, és milyen értően olvasnak negyedikes korukban.

Olvasottság tekintetében a klasszikusok közül legkedveltebb tanítványaink körében Jókai, a maiak közül Váci, Galambos.

A tanulók szeretik a könyvtárat, ennek bizonyossága, hogy a cédulázás vagy rendezés munkájában szívesen és sokan segítenek a könyvtáros tanárnak.

Iskolánk fennállásának 50. évfordulója alkalmából a KISZ-szervezet felajánlotta hogy minden tanuló egy könyvet ajándékozzon a könyvtárnak. A szép mozgalom eredményeként sok könyvvvel lettünk gazdagabbak.

Moldván Györgyné
tanár

Zalka Máté kollégium

Kollégiumunk régi múltja tekint vissza; őse az evangélikus internátus volt, melyet 1941-ben 30 fővel nyitottak meg. Nagyon gondosan kiválogatott tanulók kerülhettek ide, ahol nemcsak a tanulmányi eredmény, hanem a vagyoni helyzet, származás és a vallás volt a legfontosabb tényező. Ha valaki meg tudta fizetni a kétszáz pengőt és a természetbeni juttatásokat, amik egy ipari munkás vagy mezőgazdasági munkás egy havi bérének felelt meg, akkor kérhette a felvételét az internátusba.

A felszabadulás fordulatot hozott a bentlakásos intézetek életében, így a Zrínyi Gimnázium internátusában is. Az eddig kiváltságosak részére létesített internátus átalakult népi kollégiummá, ahová a tehetséges munkás, paraszt származású és állami gondozott tanulók kerültek. Megnyílt az út ezen tanulók részére a fejlődés és a boldogulás felé. A „sötét Szabolcs” tehetséges, boldogulni akaró paraszt fiataljai 1950-ben foglalták el ezt az intézetet 170 fővel.

1951-ben Zalka Máté nevét kapta és mint diákotthon működött 1961. április 28-ig, mikor elnyerte a kollégiumi címet. Ezt tanulóink jó tanulmányi eredményükkel és aktív politikai munkájukkal vívták ki. Így kezébe vette a kollégium irányítását a kollégiumi tanács, mely szervező, irányító tevékenységével azóta is szépen,

eredményesen dolgozik. A kollégiumi tanács irányítója az iskola KISZ-szervezete, mely aktív irányító és ellenőrző tevékenységével szorosan összekapcsolja a két intézményt, amelynek célja az ifjúság marxista-leninista szemléletének kialakítása, az ifjúság nevelése a IX. kongresszus szellemében.

Ezt aktív politikai munkával érjük el, melynek szolgálatában állanak a sajtó, rádió, tv, mozi, ismeretterjesztő előadások, KISZ akadémia, marxista-körök, csoportmegbeszélések, fejlődésünket bemutató kiállítások, ateista-körök. A kollégium nevelőtanárai pontos, gondos munkájukkal igyekeznek ezeket a lehetőségeket kiaknázni. Elmélyítik tanulóikban a szocialista erkölcs, a szocialista öntudat, a munkához való viszony elemeit és azokat úgy nevelni, hogy az innen kikerülő 13 éves fiatal mind az egyetemen, mind az életben becsülettel megállja a helyét. Foglalkozunk a helyes pályaválasztás kérdésével is.

Korrepetálási órák szervezetével, a tanulók segítségével, jó tanulók bevonásával a tanulmányi eredmény állandó javítására törekszünk. Eredményeink jók. Persze, ez a tanulók munkához való viszonyától is függ. A szülői házzal állandóan tartjuk a kapcsolatot, így a szülők mindig értesülhetnek gyermekeik eredményeiről.

A közösségi érzés kifejlesztésével igyekszünk elérni, hogy a kollégiumon belül meleg, bensőséges viszony alakuljon ki. Jelszónk: „Mindenki egyért, egy mindenkiért!”

Dr. Ördögh Jánosné
kollégiumi igazgató

Tanulószo

A tanulószobába a tanulókat iskolánk igazgatója vette fel. Ezek a tanulók ebédet kapnak, és állandó tanári felügyelet mellett tanulnak, illetve díjtalan korrepetálásban részesülnek. Iskolánkban vannak olyan tanulói, akik a kedvezményes ebédet nem veszik igénybe, csak tanulni járnak a tanulószobába. Ez térítésmentes, ellenben a tanulószo

ba házirendje rájuk nézve is kötelező. A felvételnél bizonyos előnyöket élveztek azok a tanulók, akiknél mindkét szülő dolgozik, bejárók, magánháznál laknak vagy a családi körülményeik olyanok, hogy nincs biztosítva zavar-talan tanulá

suk.

A tanulószo

ba munkarendjét a tanulószo

ba vezetője készíti el, amit megtárgyal a

KISZ-szervezet vezetőjével, illetve a szülői munkaközösség választmányával. Ezután

az iskola igazgatója elé terjesztjük jóváhagyásra.

Korrepetáló nevelőink rendszeresen foglalkoznak a tanulókkal. Ez a lehetőséghez mértén egyénileg vagy csoportosan történik. Igyekszünk a differenciált egyéni foglalkozások számát növelni. Különösen a hátrányos helyzetben lévő munkás-paraszt fiatalok tanulásában, kulturáltságában mutatkozó lemaradások pótlására fordítunk nagy gondot. Így elérjük azt, hogy főiskolai, egyetemi felvételi vizsgákon megfelelő esélyekkel indulhassanak.

A tanulószobai foglalkozásokon lehetőség van a tanulók világnézeti erkölcsi-politikai nevelésére is, amit maximálisan igyekszünk kihasználni.

Iskolánkban jelenleg 130 tanuló részesül tanulószobai ellátásban. A foglalkozásokat 4 csoportban tartjuk. Az egyes évfolyamok külön csoportokban tanulnak, s így lehetőség adódik a tanulószobai közösségek kialakítására. Külön korrepetáló termet biztosítunk azok számára, akik rendszeres tanári segítségre szorulnak. Tanulóink az adott lehetőségeket kihasználják, amit az első félév eredményei is igazolnak. Tanulmányi eredményünk jónak mondható — megegyezik az iskolai átlaggal (3,5). Az elmúlt évekhez hasonlóan tanulószobai munkánk célja a továbbiakban is a tanu-

lók órákon szerzett ismereteinek megszilárdítása, a jártasságok, készségek kialakítása, valamint az iskola és a KISZ-szervezet nevelő tevékenységének segítése a szocialista közösségi élet kialakításában.

Vasváry Zoltán tanár,
tanulószoza-vezető

Iskolánk tanulmányi kirándulásai

A Zrínyi Ilona Gimnáziumban tanárok és diákok nagy vágyakozással várják a minden évben megismétlődő tanulmányi kirándulásokat, mert ezek a kirándulások nagy élményt jelentenek minden diáknak, de a felelősség mellett a tanároknak is.

Kirándulásainknak elsősorban tanulmányi jellegük van. A kirándulást a megszokott iskolai környezeten kívül abból a célból végezzük, hogy a kirándulók bővítsék látókörüket, új benyomásokkal gazdagodjanak, s közvetlenül figyeljék meg, azokat a tárgyakat és jelenségeket, amelyeket az iskolában nem mutathatunk be. A tanult tárgyak megfigyelése a kirándulás alatt különbözik azoktól a megfigyelésektől, amelyeket a tanulók az iskolában az előadó termekben végeznek. A kiránduláson a gyermekeknek lehetőségük nyílik arra, hogy a tárgyaknak és jelenségeknek sokkal nagyobb változatosságával ismerkedjenek meg, mint ahogyan az osztályokban lehetséges. Ezenkívül a kirándulásokon a tárgyakat és jelenségeket az őket jellemző környezetben figyelik meg. És a kiránduláson végzett megfigyelésnek nagy nevelő jelentősége is van. Mindenki, de különösen a gyermekben nagy érdeklődés felel a környezet iránt. A kirándulók megtanulják azt, hogy az ismert tárgyakban és jelenségekben új vonásokat lássanak és jegyezzenek meg.

Iskolai kirándulás Szigetváron

A jelenségek közvetlen megfigyelése a kirándulás alkalmával éles és felejthetetlen benyomást hagy maga után, és elősegíti a megszerzett ismeretek tartós megőrzését. Ezeknek a kirándulásoknak, melyeken 500—600 tanuló vesz részt, talán nemcsak a „tanulmányi” jellege a vonzó, hanem az is, hogy egy hosszú tanév után néhány napra tanár és diák kikapcsolódik a hosszú hónapokig tartó munkából. Egy-egy ilyen kirándulás közelebb hozza egymáshoz a diákokat is, de valahogy sokkal közvetlenebbé válik a tanár és a diák kapcsolata is. Már az indulás izgalma nagy feszültséget teremt mindenkiben, s ez a feszültség a közös utazás első percétől hatalmas jókedvben oldódik fel. Ilyenkor aztán szinte maguktól kerülnek elő a legkülönbözőbb dalok.

Iskolánk négynapos tanulmányi kirándulásain, melyeknek költségeit a tanulók az őszi betakarító munkák alkalmával szerzik meg, egy-egy nagyobb távoli terület városainak nevezetességeit tanulmányozzák. Évenként más-más területre szervezzük meg a kirándulásokat, így a tanulók iskolai tanulmányaik idején minden évben más tájjal találkoznak.

Ilyen nagy kirándulás volt az 1962-ben megtartott Szigetvár, Pécs, Siklós és Harkányfürdő történelmi és természeti szépségeiben bővelkedő helyeire vezetett kirándulás. Ilyen volt az 1963-ban megtartott Győr—Sopron—Kőszeg—szombathelyi kirándulás, az 1964-ben megrendezett balatoni kirándulás. Balatonszabadi központtal. S ilyen volt a legutóbb, az 1966-ban megtartott Szigetvár—Pécs—Szegedi kirándulás.

A kirándulók egy csoportja Abaligeten

Kétségtelen, hogy ezek a kirándulások nemcsak kellemesek, de nagyon hasznosak is. Hiszen egy várat körülvárva, aprólékosan mindent megnézve, lehetetlen, hogy ne gondoljunk annak a várnak nevezetességére, amiről tanultunk. Ezeknek a történelmi nevezetességű helyeknek a megtekintése tanulóinkban a szocialista hazafiság érzését is elmélyíti.

A kirándulások minden napját az újra és újra előtörő kíváncsiság jellemzi, amit a nevezetességek és érdekességek megismerése kelt felnőttben és fiatalban. A harmadik, negyedik nap elteltével, ha kicsit fáradtan is, de nagyon sok élménnyel, ismerettel térünk minden kirándulásról haza. Összegezve, szinte egyöntetű véleményként mondható el, hogy minden tanév fénypotjának számít az iskolai tanulmányi kirándulás. Ugyanis a jól megszervezett túrák nemcsak új ismereteket, hanem rengeteg vidámságot, élményt, kapcsolódást is nyújtanak.

Az iskola tanulóival tett évenként megismétlődő tanulmányi kirándulásokon kívül a tantestület tagjai is szerveznek tanulmányi kirándulásokat. Ilyen volt pl. az 1965. tavaszán a Szovjetunióba, az 1966. év tavaszán az Ausztriába szervezett kirándulás. Ezenkívül 1966. nyarán a megyénk területén lévő nevezetességek megtekintésére is szerveztünk tantestületi kirándulást, amely 2 napot vett igénybe.

Ötvös László
tanár

Munkaoktatás iskolánkban

A) A szabás-varrás oktatása

Kitűzött célunk a könnyű fizikai munka megismertetése és megszerettetése, s annak pontos végzése.

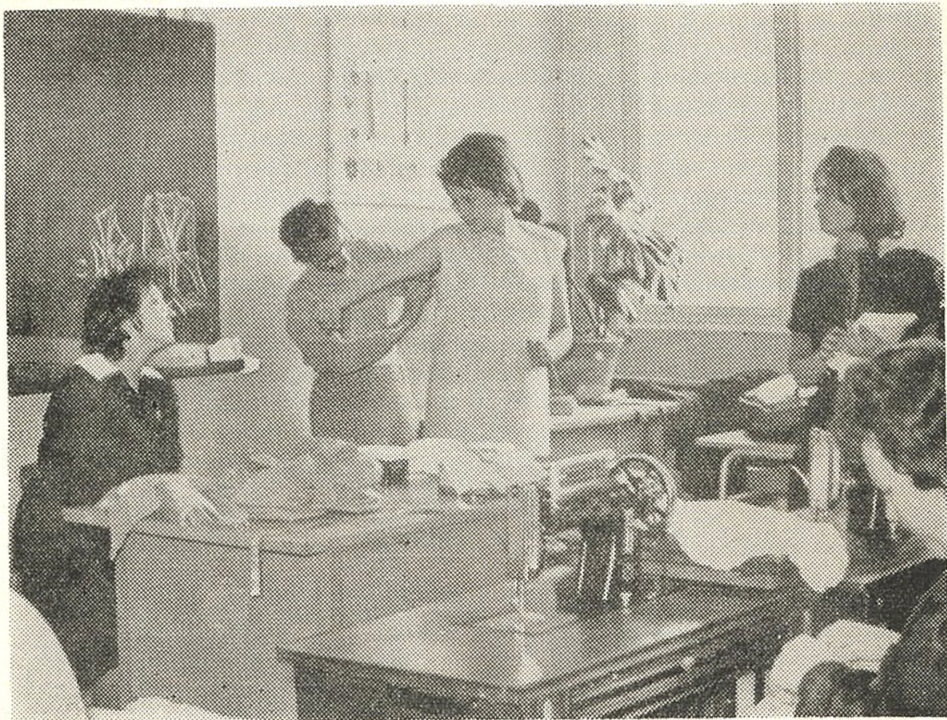
Ma, amikor a középiskolai tanulóifjúság száma nőttön-nő, és csak kis százaléka remélhet az egyetemeken továbbtanulást, rá kell vezetnünk az ifjúságot arra, hogy az ipar és a mezőgazdaság is megkívánja az általános műveltséget. A gépesítés korát éljük. Gépek dolgoznak a földeken, a kisipar is nagyüzemmé alakul át, és minden nagyobb tudást, képzést kíván. A politechnikai oktatás ezek alaptudását hivatott nyújtani.

Az oktatás kisipari szinten történik, hogy a tanuló minden munkamenettel megismerkedjen, elsajátítsa, és ezek miéértjét megértse, így a munka örömet jelent majd számára.

Pillantsunk egy kicsit a szakokba!

Termünk derűs, egészséges és kifogástalanul felszerelt, melyben a munka igazán csak örömet jelenthet. Iskolánk igazgatója nagy segítséget nyújt a zavartalan munka végzéséhez.

A szabás- és varrásba való betekintéskor a tanuló számára a követelmény igen nehéznek tűnik különösen azoknál, akik még tűt nem sokszor fogtak a kezükbe. Nagy türelmet kívánnak ezek a gyerekek, mert tudatlanságuk tudata lelkükben ideges ingerültséget szül, és ilyen esetben szükséges, hogy az oktató tanár ezt átérezve, saját gyermekeként szeretettel, odaadással legyen segítségére, mert különben elveszítheti munkakedvét. Az ilyen gyermekeknél nagy örömet jelent az első próba, az első munka elkészítése, de úgy érzem, a mi örömünk még az övéknél is nagyobb, mert a küzdelmes munka mosolyt, derűt varázsolt a már-már csüggedt arcokra. Nehezen fogadják el azt is, hogy munkájukat csak elkészítés után vihetik haza, de így bizonyosak vagyunk benne, hogy fáradtságuk nem volt hiábavaló. A tanuló számára a második munka könnyebbnek tűnik, mivel az elsőnél már gyakorlatra tett

Ruhapróba a gyakorlati foglalkozáson

szert, és örömmel készítik egyik munkát a másik után, sőt egyesek igénylik díszítés céljából a kézimunkát is.

A legtöbb tanuló maga választotta e szakot. „Kedvelem ezt a politechnikát, főleg azért, mert hasznos, amit itt tanulunk, hasznát vesszük az életben” — írja egyik tanulónk. Az anyagismeret fontosságát, szükségességét is elismerik a leányok, hisz a gyakorlati munka el sem képzelhető elméleti tudás nélkül.

Nem rekedhetünk meg csak a ruhák elkészítésénél, ismernünk kell az anyagokat is, azok tulajdonságait, előállítását (műanyagok). Anyagismereti óráinkon támaszkodunk a biológia, kémia és fizika órák anyagára is. Üzemlátogatáskor megismerkedünk a nagyipari termeléssel.

A legtöbb tanuló további terve, hogy majd a saját maga és családja ruháit elkészítse, tehát a hasznosság, a gazdaságosság elve érvényesül. Munkáikat kollektíven megbírálják, igazítják, így jó közösségi szellem alakul ki egy-egy csoportban. Egy-máson való segítség, bírálat, mások sikeres munkájának elismerése, munkaszeretet fejlődik ki bennük, ezek a szocialista munkaerőkölc alapfeltételei. A szabás-varrás jó alkalom a munkára nevelésre, amely kihat a tanulók egész életére.

Pető Jánosné és Bartos Józsefné
politechnikai tanárok

B) Mezőgazdasági gyakorlati oktatás

A mezőgazdasági gyakorlati oktatás iskolánkban az 5+1-es oktatás keretein belül szántóföldi, növénytermesztő, konyhakertészeti és virágkertészeti szakmai előképzéssel indult.

Az 1965/66-os évben a francia és az orosz tagozatos osztályokban heti 2 órában folyt, a virágkertészet jelenleg 7 osztályban állandósult. A heti 2 órás gyakorlati oktatás nem ad szakmai előképzést, célja: a tanulóifjúság munkára való nevelése, a fizikai munka alapvető tudnivalóinak elsajátítása, a munka megbecsülése, értékelése. Tanulóifjúságunkat az életre neveljük, ez az a tantárgy, amely az iskolai oktatást közelebb hozza az élethez, az elméletet összekapcsolja a gyakorlattal. Tavasszal és ősszel gyakorlati foglalkozásokon a tanulók az iskola gyakorló kertjében

Paprikaszéletelés a konzervgyárban

megismerkednek a különböző egynyári, kétnyári évelő dísznövények szaporításával, figyelemmel kísérik ezek fejlődését. Ízelítőt kapnak tanulóink a kerttervezés alapvető ismereteiből. Külön élményt jelent számukra az a látvány, amikor a saját maguk által ültetett, metszett vagy szemzés útján elért eredményekben látják munkájuk értelmét. A családlátogatások során tapasztaltam, hogy az érdeklődő tanulók hogy hasznosítják otthon a politechnika órán tanultakat.

Sajnos, a téli gyakorlatok megtervezése nehezebb. Télen az oltási módokat gyakorolják a tanulók, és megismerkednek a szobai dísznövények hajtásával.

Reméljük, hogy a tervbe vett üvegház felépítésével még eredményesebben tölti be hivatását a gyakorlati foglalkozás.

Oláh Jánosné

agrármérnök, politechnikai tanár

C) Rádióműszaki ismeretek

Az 1966/67-es tanévben a rádióműszerész politechnika keretében 6 csoport 2 órás és 2 csoport 5 órás szakmai előképzése folyik. Igaz, hogy a műszaki jellegű tárgyak főleg a fiúkat érdeklik, de az az észrevételem, hogy nem kevésbé érdeklik a leánytanulókat is.

Az előképzés sajnos nem ad minősítő oklevelet, de a gyakorlatok alatt a tanulók elsajátíthatják a mindennapi életben szinte nélkülözhetetlen kézügyességet. A rádión kívül megismerkednek az otthonukban előforduló háztartási kisgépekkel, és azok egyszerűbb hibáinak megjavításával. Az elméleti oktatáson keresztül betekintést nyernek az elektromos berendezések — főleg a rádiókészülékek — működési elvébe.

A felsőbb osztályosok között több olyan tanulónk van, aki önállóan amatőrkedik és foglalkozik a rádiózással. Ez az időtöltés nemcsak hasznos szórakozás, hanem aki szakmájának, mondhatnám élethivatásának választja, annak igen hasznos előképzést ad eljövendő foglalkozásához.

Természetesen sok tanulónak nem ez a szakma az életcélja, de a megszerzett kézügyességen kívül megismeri a munka szépségeit is. Megtanulják megbecsülni saját és társaik munkáját, és nem utolsósorban a munka szerszámait és a feldolgozásra kerülő anyagot.

Ezért azok a tanulók is, akiknek nem életcélja az elektrotechnika, hasznos ismeretekkel gazdagodva léphetnek ki az életbe.

Szabó Sándor
politechnikai tanár

Iskolai sportmunka

Az iskola sportmunkája szerves része az intézetben folyó egységes nevelőmunkának. Alapvető célkitűzései között szerepel az egészséges, edzett, harmónikusan fejlett ember nevelése. Szocialista szellemű sportunk feladata a versenysport művelése mellett a tömegek testi kultúrája színvonalának minél magasabb fokra emelése, továbbá a munkára való szervezett felkészítés. Óriási jellemnevelő jelentősége van mind az órákon folyó testnevelésnek, mind pedig a sportköri foglalkozásnak. Az iskolai testnevelés és sportmunka eme kívánalmaknak a legnagyobb mértékben igyekezett a múltban is, és igyekszik a jelenben is eleget tenni.

Jelen beszámoló csak röviden érinti az iskolai sportélet múltját, majd részletesen foglalkozik az iskolai sport közelmúltbeli eredményeivel.

Az intézet nem rendelkezett mindenkor olyan kedvező adottságokkal a sportmunka terén, mint a közelmúltban, illetve jelenleg az új iskolában. A tanulói létszám tekintetében is az utóbbi években, különösen az új épületbe történt átköltözése után érte el a legmagasabb szintet az iskola. Ezen körülmények természetesen kihatással voltak és vannak a sportmunka fejlődésére és eredményességére.

Az iskola az 1922/23. tanévben kapott kinevezett testnevelő tanárt Prékopa Piroska személyében. Az iskola sportkörének megalakulása is erre az évre esik. A továbbiakban sportáganként ismertetjük az iskola sportkörében kifejtett munkát.

Torna. Az iskolában — mint általában minden leányintézetben — a torna sport terjedt el legkorábban, ez a sportág a jelenlegi koedukált intézetnek is profilja maradt. A torna népszerűségét az alábbi sikerek és eredmények fémjelzik. Már 1923-ban az iskola tornászai a debreceni területi versenyen sikerrel szerepeltek. A további években a torna szakosztály állandóan működött, és a tornászok háziversenyeken, díszornabemutatókon és iskolák közötti barátságos vetélkedőkön szerepeltek. A torna szakosztály különösen a közelmúlt időszakban ért el szép eredményeket a külön-

böző versenyeken. Eredményeik nemcsak megyei, hanem országos szinten is figyelemre méltóak. 1958/59 és 1960-ban a megyei középiskolai bajnokságon az iskola csapata első helyezést ért el. Egyénileg kiemelkedett Kovács Ágnes, Krokovay Gizella és Lázár Olga. 1959-ben a területi versenyen, Miskolcon csapatunk 5. lett, egyéniben Kovács Ágnes ezüstérmet szerzett. Ezen eredménye alapján csapatunk részt vehetett az országos versenyen. Ezen a versenyen Kovács Ágnes igen értékes 4. helyezést ért el.

1966/67-ben Gyurcsán Ilona megyei bajnok lett. A fiú tornászcsapatunk 1965—66—67-ben megyei bajnokságot nyert. Egyénileg Bakó István kétszeres megyebajnok, 1966-ban az országos középiskolai egyéni bajnokságon szerenkénti versenyen 1., 2. és 3. helyezést ért el. Honfi László ezen az országos versenyen 7., Nemes Gábor 9. lett. A nagy mezőnyben ezek a helyezések igen értékesek.

Atlétika. Ez a sportág a tornával szemben megfelelő terület hiányában kedvezőtlenebb helyzetben volt. Először 1934-ben találkoztunk az iskola sportéletében atlétikai ugróversennyel. A további években is csak az év végi tornaünnepélyeken szerepel az atlétika néhány versenyszámmal. 1959-ben a megyei középiskolai atlétikai versenyen távolugrásban és magasugrásban első, továbbá több 2. és 3. helyezést értek el atlétáink. Pontversenyben iskolánk a 3. helyen végzett. 1960-ban ugyanilyen versenyen három 1. és több 2. és 3. helyezést értek el. A következő években is több-kevesebb sikerrel szerepeltek versenyzőink. 1963—64—65—66-ban Fazekas Ildikó, Szabó Eszter, Szaplóczai Mária, Szatke Mariann és Lengyel Éva tanulók képviselték kiemelkedő eredménnyel iskolánk atlétikai sportját. Versenyszámaikban a fenti években megyei bajnokságot nyertek. Fazekas Ildikó és Szatke Mariann országos versenyeken is előkelő helyezést értek el, míg Lengyel Éva gerelyhajításban 1964/65-ben országos serdülőbajnokságot nyert, 1966 óta pedig az országos ifjúsági válogatott versenyzője.

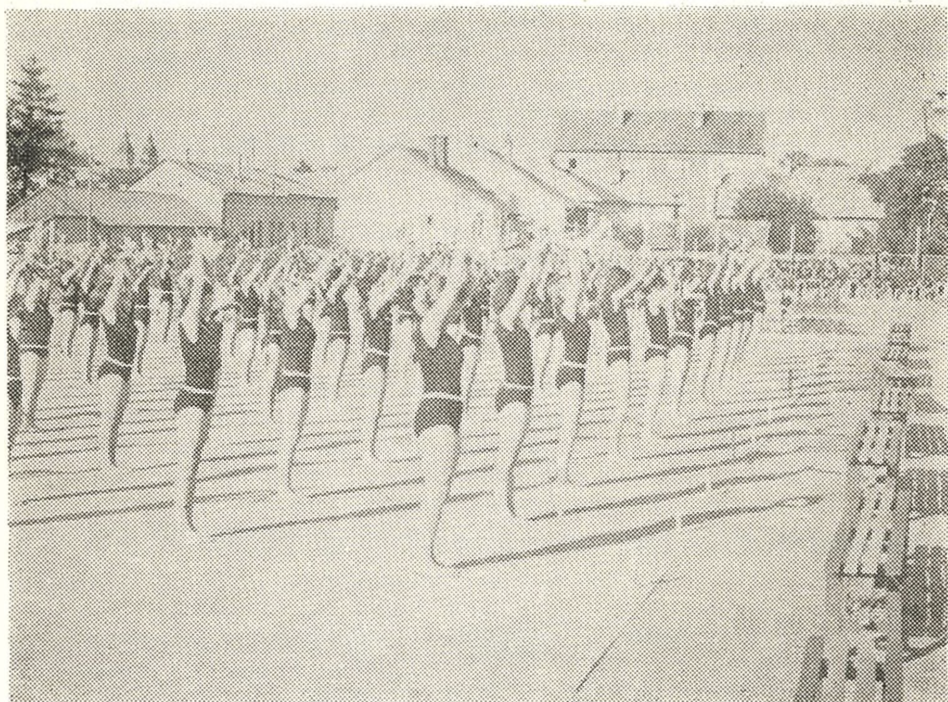
Sportjátékok. Az iskolai sportéletben a torna és az atlétika mellett csakhamar megjelennek a sok élményt nyújtó és kedves szórakozást jelentő játékok. A tornával egyidőben találkoztunk az iskola sportéletében az **asztalitenisszel**. Ezt a játékot korábban csak szórakozásként üzik a sportolóink, versenyszerűen csak az 1960-as évektől kezdve foglalkoznak e sportággal több-kevesebb sikerrel.

Kézilabda. Ez a sportjáték csak a közelmúlt években honosodott meg iskolánkban. 1960-ban iskolánk csapata az egyesületi bajnokságban 3. helyezést ért el. 1961-ben a megyei felnőtt bajnokságban vető részt, és az 5. helyen végzett. 1962-ben megyei középiskolai bajnokságban 3., az 1963/64-es tanévben megyei középiskolai bajnokságban 1. helyezést ért el. 1964/65 és 1966-ban már a fiú csapatunk is pályára lépett, és a megyei ifjúsági bajnokságban közepesen szerepelt. Legeredményesebb játékosunkat, B. Papp Istvánt (3. a. osztály) a Kinizsi SE NB II-ös csapatának adtuk át.

Kosárlabda. Ez a szakosztály 1929-től kezdve szerepel az iskola sportkörében. A következő években a kosárlabda szakosztály csak iskolai háziversenyeken szerepelt, majd 1960-ban barátságos mérkőzést játszottak a debreceni Fazekas és Csokonai gimnázium csapataival, és mindkét iskola csapatát legyőzték. 1960-tól rendszeresen szerepelt a csapat a megyei középiskolai bajnokságban. 1963-ban kosárlabda csapatunk az országos középiskolai bajnokságon a legjobb 16 között végzett. 1964—65—66-ban a megyei középiskolai bajnokságban 2. helyezést ért el.

Röplabda. 1949-ben röplabda csapatunk Debrecenben területi bajnokságot nyert. 1960-ban a megyei felnőtt bajnokságban 1. helyezést ért el a csapat, 1962—63—64-ben megnyerte a megyei középiskolai bajnokságot, ugyanígy a területi bajnokságot is, és mind a három évben bejutott az ország legjobb 8 középiskolai csapata közé.

Legeredményesebb játékosaink közül Papp Mária jelenleg a Testnevelési Főiskola hallgatója, az országos felnőtt válogatott röplabda-csapat tagja, Béres Ilona az országos ifjúsági válogatott csapat tagja, Lakatos Zsuzsa, Zempléni Ibolya és Horányi Mária a Nyíregyházi Spartakusz SE játékosai. 1963-ban már az iskola fiú-csapata is megalakult, és részt vett a városi bajnokságban, igen jó szerepléssel az élményben végzett. 1965 nyarán a Tatai Országos Serdülőtáborban három játékos: Birtók János, Vanczák József és Fejős Gábor vett részt. 1965-ben a megyei ifjúsági bajnokságot megnyerték. 1966-ban a csapatból a három legtehetségesebb játékost a Nyíregyházi Spartakusz csapatához igazolták át, így a csapat a terembajnokságban a Spartakusz mögött az előkelő második helyet, az ifjúsági csapatok között az első helyet szerezte meg.

Tornabemutató iskolánk sportpályáján

Tömegsport. A felszabadulás után a szocialista testkultúra alapja a tömegsport. A sport széles tömegek közkincsévé lett. Az iskolai testnevelés és sportmunka egyik feladatja, hogy a minőségi sport fenntartásának érdekében a tanulók minél nagyobb tömegeit vonja be a sportmunkába, illetve biztosítsa minden tanuló számára a képességeiknek megfelelő sportolási lehetőséget. Korábban a játékdélutánok, majd szervezett formában az osztályok közötti háziversenyek, továbbá az iskolák közötti versengések nyújtanak lehetőséget a tanulók 60—70%-ának az aktív sportolásra. Eme versenyek révén szerezte meg a tanulók többsége korábban az MHK, jelenleg a Kilián testnevelési mozgalom különféle jelvényfokozataihoz szükséges pontokat. Iskolánk tanulóinak jelenleg mintegy 70—80%-a birtokosa a Kilián vas-, bronz-, ezüst,

illetve aranyjelvényeknek. 1966-ban a KISZ KB felhívást adott ki az iskolai KISZ-szervezeteknek járőrverseny megrendezésére. Iskolánk e versenyfelhívásnak eleget tett, és KISZ-szervezetünk minden alapszerve egy-egy csapatot indított a háziversenyen. Ezt a versenyt a 3. é. osztály fiúkból és lányokból álló vegyescsapata nyerte meg így iskolánkat ez a csapat képviselte a városi és a megyei, majd az országos döntőn, ahol végülis országos bajnökként fejezte be iskolánk csapata diadalmas szereplését.

Az iskola testnevelési- és sportéletében mindenkor jelentős esemény a két-három évenként megrendezésre kerülő évvégi testnevelési ünnepély, amelyen minden tanuló részt vesz. Legutóbb 1964-ben rendeztük meg az iskolai tornaünnepélyt. Ezen karika, labda, szalag, szalagcsokor és szabad tömeggyakorlatok, továbbá kiváló leány és fiú tornász csapatunk talaj és szertorna gyakorlatokkal szórakoztatta a szép számmal megjelent nézőket. Az ünnepély végén a fiú kézilabda-csapat a Vasvári Pál gimnázium csapatával barátságos mérkőzést játszott.

1965-ben iskolánk 400 tanulója karika- és szabadgyakorlattel, majd 1966-ban ugyancsak 400 tanuló művészitorna gyakorlattel szerepelt az OSN városi és megyei rendezvényén a nyíregyházi stadionban.

1967 február 25-én az intézet 50. éves jubileuma tiszteletére a Móricz Zsigmond Színházban dísztorna bemutatót rendeztünk, két órás színes, változatos élményt nyújtó műsorral. Az ünnepségen meghívott vendégként részt vett intézetünk volt növendéke, Horváth Leona, aki jelenleg a pécsi főiskola testnevelő tanára, két válogatott tornász tanítványával. Ugyancsak részt vett az ünnepélyen Tóth Lajos válogatott tornász is. Résztvételük nagyban emelte az ünnepség színvonalát.

A tanév végén, június 2-án jubileumi sportnapot rendezünk. Ez alkalommal délutáni meghívásos röplabda és kézilabda-mérkőzések, továbbá tornaverseny, délután pedig tornaünnepély lesz.

Kegyé Éva
tanár

Bálint Mihály
tanár

Kovács József
tanár, szakfelügyelő

Iskolánk dolgozói

Iskolánk igazgatói

Dr. Popini Albert 1917—1919. Nagy Istvánné 1919. Adorján Ferenc 1919—1933. Weiszer Gyula 1933—1945. Labossa Lajos 1945—1948. Benkő László 1948—1949. Reményi István 1949. Dr. Pazonyi Béla 1949—1950. Horváth Sándor 1950—1954. Dr. Margitics Gyuláné 1954—1958. Jósmai László 1958—.

Az iskola tanárai

Kálmán Piroska, Nagy Istvánné, Barczáné: Schmidt Gizella, dr. Moór Elemér, dr. Moór Elemérné: Bodnár Margit, Kémeri Matild, Adorján Ferenc, Fester Kálmán, Fehér Gáborné: Popovics Margit, Fehér Gábor, Deák Magdolna, dr. Dengelegi Lajos, Orbán Márta, Benigni Andor, Weiszer Gyula, Weiszer Gyuláné: Mazán Margit, Reitmann Margit, Salánki József, Kelecsényi Sándorné: Majsovich Gabriella, Gazsó József, Pusztay Rózsa, Budayné: Mercz Edit, Polster Erna: Labossa Lajosné, dr. Kovách Lászlóné: Prékopa Piroska, Nyikos Ilona, Zerinváry Kornélia, Szenész Gyula, Ambrózy Géza, dr. Kopányi Mária, dr. Röder Ede, dr. Urbán Barnabás, Tóth Ilona, Karner Emília, dr. Gáspár Margit, Porkoláb Márta, dr. Dubizmay Izabella, Molnár Rózsa, Rezessy Zoltán, Belfy Sarolta: Tóth Lászlóné, Albrecht Klára, Labossa Lajos, Fodor Aladár, dr. Margócsy Józsefné: Oberländer Erzsébet, Transch Erzsébet, Széter Ferencné: Polster Márta, Rejtő Mária, Aszódi Imre, Aszódi Imréné: Butenkov Melánia, Csorba Józsefné, Czákó István, Fodor Piroska, Irsai Rezsőné, Juhász Ervin, dr. Kapos Lászlóné, Lothringer László, Petersell Borbála, Reményi Gusztáv, Reményi Gusztávné, Sárdi Béla, Somossy János, Szakácsi Anna, Horváth János, dr. Margitics Gyuláné, Horváth Attiláné, Zsádon Éva, Tárnok Katalin, Csik Lászlóné, Merényi László, Csáthi Károly, Fazekas Sándor, Kovács Ilona, Helmeczi Erzsébet, Baditz Károly, Pelsőczy Zoltán, Bari Ida, Fekete Ferenc, Hadházy Lajos, Keresztes Andor, Kovács Andrásné, Nagy Károly, Rácz István, dr. Mandula Sándorné, Krecsák László, Kulcsár Gábor, dr. Thuróczy Margit, Kemény Edit, Kerényi István, dr. Kiss Istvánné: Fehér Ilona, Szűcs Mihály, Bognár Józsefné, Tiszolczy István, Rejtő Mária, Révész Balázs.

Órarend

Domány Sándor, Margócsy Emil, Zsolnai Vilmos, Péter Károly, dr. Schárbert Armin, dr. Schárbert Arminné: Velenzey Jolán, Valent József, Varga József, Kiss István, Zoltán Béláné: Juhász Ilona, Sterki Henrikné: Kerekes Jolán, Csiky István, Kasza Anna, Kézdy Gyula, Kovács József, Oláh Sára, dr. Mőricz György, dr. Belócszky Ferencné: Argalás Sára, Koroknay Gyula, Nagy Paula, Nagybáttonyi Erzsébet, Busitáné: Nikola Kornélia, Kozák István, Szalay Sándor, Trajler Anna, Hubicsák Béláné, Tarczai Zoltán, Ambrus Aniella, Tamás Teréz, Gönci Tibor, Margittai Jenő.

A tanári testület

az 1966/67-es iskolai évben

	A tanár neve, szaktárgyai	Melyik osztályban, milyen tantárgyakat tanít	Heti óraszám	Osztály- főnök	Egyéb szolgálati beosztása
1	JÓSVAI LÁSZLÓ történelem—magyar	történelem 4 c	4		igazgató
2	MARGITTAI VALÉRIA latin—orosz—német	német 3 c, 4 b, 4 c	9		igazgató-helyettes Idegen ny. mk. vezetője
3	KÖVÉR JÓZSEFNE matematika—fizika				igazgató-helyettes tanulószoza 4 óra
4	ADORJÁN ISTVÁNNÉ biológia—kémia	kémia 2. b, c, d, 3. a, b, c, d	20		Kémiai munkaközösség vezetője
5	ADORJÁN ISTVÁN matematika—fizika	matematika 1 e, 3 e, 4 b fizika 3 e	20	3. e.	
6	ÁBRÁNYI EDENÉ történelem—földrajz	történelem 1 d, 3 c, 4 a, 4 e	13	4. a.	Politechnikai kísérlet 7 óra
7	DR. BARTHA ISTVÁNNÉ biológia—kémia	biológia 1 c, e kémia 1 a, b, c, d, e	20		
8	BÁLINT MIHÁLY testnevelés	testnevelés 1, 2, c, d, 3, 4, 4 c	22		Sportkör 2 óra
9	BESSENYEI LAJOSNÉ magyar	magyar 1 a, b, 2 d, 4 c	18	2. d.	Magyar szakkör 1 óra Osztályfőnöki mk. vezetője
10	DR. BORBÉLY GYÖRGYNÉ francia—földrajz	francia 1 d, 2 b, d, 4 a	17	1. d.	Francia szakkör 1 óra
11	DR. BURGER MIKLÓSNÉ magyar—orosz	magyar 3 e orosz 1 e, 2 a, 3 b, 3 d, e, 4 b	21		
12	EKLER GYÖRGYNÉ történelem—orosz	történelem 2 c orosz 2 c, 4 a, d, e	18	2. c.	orosz szakkör 1 óra
13	HADHÁZY LAJOSNÉ történelem—földrajz	történelem 2 b földrajz 1 d, 2 b, c	9		Fölldr. mk. vez. tanulószoza 13 óra
14	HORVÁTH SÁNDOR történelem—latin	történelem 1 a, c, 4 b latin 1 a, 2 c, 4 b	17	4. b.	Történelem szakkör 1 óra Tört. munkaközösség vezetője
15	DR. JAROSS KÁLMÁNNÉ orosz	orosz 1 b, 4 c	11	4. c.	szakfelügyelő
16	JÓSVAI LÁSZLÓNÉ orosz	orosz 1 b, 2 a, d, 3 a	14		Politechnikai kísérlet 7 óra

500-lecs-e

	A tanár neve, szaktárgyai	Melyik osztályban, milyen tantárgyakat tanít	Heti óraszám	Osztályfőnök	Egyéb szolgálati beosztása
17	DR. KATONA BÉLANÉ magyar—történelem	magyar 2 a, c, 3 a, 4 b, d	20	3. a.	Magyar munkaközösség vezetője
18	KEGYE ÉVA testnevelés	testnevelés 2 a, 3 a, c, d, 4 a, b, d, e	19		Sportkör 2 óra gyógytestnevelés 3 óra
19	KOLLMANN KATALIN matematika—fizika	matematika 2 b, d, 3 b	14		KISZ tanácsadó tanár 8 óra
20	KOVÁCS JÓZSEF testnevelés	testnevelés 2 b, 2 3 b, e	8		szakfelügyelő sportkör 2 óra
21	MÁDI GYULÁNÉ magyar—történelem	magyar 1 d, e, 3 b, 4 e, történelem 3 b	18	3. b.	kultúrfelelős
22	MOLDVÁN GYÖRGY magyar—francia	magyar 3 d francia 1 b, 3 b, d, 4 d	25	3. d.	francia szakkör
23	MOLDVÁN GYÖRGYNÉ magyar—német	német 1 a, 2 a, c, 3 a, e	15		Könyvtáros 5 óra
24	MOLNÁR ANTAL biológia—kémia	biológia 1 a, d, 3 a	7		Szakfelügyelő 1 óra Aquarisztikai szakkör
25	NAGY GEZÁNÉ matematika—fizika	matematika 4 d fizika 3 c, d ábrázoló 4 a, b, c, d, 4 e	20	4. d.	Statisztikus
26	NAGY JÁNOSNÉ matematika—fizika	matematika 1 c, d, 3 a, d, fizika 2 b, c, d	23		Foto szakkör 1 óra
27	DR. NAGYÓSZY BÉLANÉ történelem—földrajz	történelem 1 e földrajz 1 a, c, c műv. tört. 4 a, b, c, d, e	20	1. e.	
28	ÖTVÖS LÁSZLÓ biológia—földrajz	biológia 2 b, c, d	17	4. e.	Biológia szakkör 1 óra Biológiai mk. vez.
29	DR. PAPP SÁNDORNÉ latin—szlovák	latin 1 c, 3 a, c, 4 c, e	15	1. c.	rk. latin 2 óra tanulószoza 1 óra
30	PRISTYÁK MAGDOLNA történelem—földrajz	történelem 2 d, 3 a, 3 d földrajz 2 d	11		Esti tagozat 11 óra
31	RÉVÉSZ BALÁZSNÉ orosz—angol	orosz 1 a, d, e angol 1 b, 2 b, 3 b, 4 a	20		
32	ROMÁN ILONA matematika—földrajz	matematika 1 a, 2 c, 3 c, 4 a, e	22	1. a.	Matematika szakkör 1 óra Matematika mk. vezetője
33	DR. ROMHÁNYI GYULÁNÉ lélektan—logika	lélektan—logika 4 a, b, c, d, e	10		Pedagógia szakkör 1 óra

B2358/2

	A tanár neve, szaktárgyai	Melyik osztályban milyen tantárgyakat tanít	Heti óraszám	Osztály- főnök	Egyéb szolgálati beosztása
34	SZABARI JÁNOSNÉ történelem—földrajz	történelem 1 b, 2 a, 3 e, 4 d földrajz 1 b	14	1. b.	Esti tagozat 6 óra
35	SZITHA MÁRIA magyar—német—orosz	magyar 1 c, 2 b német 1 c, 4 e orosz 2 b	17	2. b.	német szakkör 1 óra
36	TAHIN ALFRÉDNÉ magyar—orosz	magyar 3 c, 4 a orosz 1 c, 3 c	20	3. c.	orosz ny. mk. vezetője
37	URBÁN ERZSÉBET matematika—fizika	matematika 4 c fizika 3 b, 4 a, b, c	22		fizikai mk. vezetője tandíjintézk. jegyző
38	VASVÁRI ZOLTÁN matematika—fizika	matematika 1 b, 2 a fizika 2 a, 3 a, 4 e	21	2. a.	tanulószo-vezető fizikai szakkör 1 óra
39	OLAH JÁNOSNÉ agronómus	virágkertészet 1 c, d, 2 c, 3 c, d, 4 c, d áruismeret 2 a, 3 e	22		tanulószo-vezető
40	BARTOS JÓZSEFNÉ szabás—varrás	szabás—varrás 3 a, 4 e	10		politechnikai kísérlet 6 óra Kölcsey Gimn. 10 óra
41	PETŐ JÁNOSNÉ szabás—varrás	szabás—varrás 1 a, 1 b, c, d, 2 b, c, d, 3 b, 3 c, 4 a, b	24		műhelyfelelős
42	SZABÓ SÁNDOR rádiótechnikus	rádióműszerészet 1 a, b, 2 b, d, 3 a, b, 4 b, e	22		munkavédelmi felelős

Óraadó tanárok:

1	DR. ÜRDÖGH JÁNOSNÉ biológia—kémia	biológia 1 b	2		A Zalka Máté Kol- légium igazgatója
2	GÖNCZY TIBOR ének—zene	ének 1 a, b, c, d énekkar 2 óra	10		Az 5. sz. Ált. Isk. tanára
3	MARGITTAI JENŐ rajz	rajz 1 a, b, c, d	8		A 3. sz. Ált. Isk. tanára
4	GALAMBVÁRI TIBOR közgazdász	keresk. ismeretek 1 e, 2 a, 3 e	6		MÉK Vállalat üzemgazdász
5	FAZEKAS JÓZSEF	felvásárló gyakorlat 2 a, 3 e	13		gyakorlatvezető
6	JACZKÓ PÁL	felvásárló gyakorlat 1 e	12		gyakorlatvezető

